

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ : ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ : *ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΚΡΗΤΙΚΟΥ
ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ***

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΑΝΥΦΑΝΤΗ ΜΑΡΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΓΙΑΝΝΟΥΛΙΔΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΜΑΙΟΣ 2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
1.1 Η σπουδαιότητα του τουρισμού στην Κρήτη. Σύγκριση με του άλλους αναπτυξιακούς τομείς	5
1.2 Τουριστική Υποδομή	6
1.2.1 Συγκοινωνίες, δίκτυα, λιμάνια, αεροδρόμια	6
1.2.2 Κυριότερα τουριστικά θέλγητρα του νησιού	24
1.2.2.1 Νομός Ηρακλείου	24
1.2.2.2 Νομός Λασιθίου	36
1.2.2.3 Νομός Ρεθύμνου	45
1.2.2.4 Νομός Χανίων	50
1.3 Εκπαίδευση	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
2.1 Τουριστική Ανωδομή	65
2.1.1 Ξενοδοχειακές μονάδες	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
3.1 Αφίξεις επιβατών σύμφωνα με τη χώρα προέλευσης και σύμφωνα με την εποχικότητα	82
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	
4.1 Η συμβολή του τουρισμού στην εισροή συναλλαγματικών εσόδων	92
4.2 Μέση Καταναλωτική Δαπάνη	93
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	
5.1 Προτάσεις για την αναβάθμιση του τουρισμού στην Κρήτη	96
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	
6.1 Προτάσεις κρατικών φορέων	98
6.1.1 Προτάσεις / Ανάλυση ευθυνών κάθε φορέα	99
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	
7.1 Μορφωτικός Τουρισμός	101
7.2 Τουρισμός Εκθέσεων	101
7.3 Τουρισμός Υγείας	102
7.4 Τουρισμός Άθλησης	102
7.5 Τουρισμός Πόλης	102
7.6 Συνεδριακός Τουρισμός	103
7.7 Τουρισμός Περιπέτειας	103
7.8 Οικογενειακός Τουρισμός	103
7.9 Τουρισμός Τρίτης Ηλικίας	104
7.10 Τουρισμός Χειμερινών Σπόρ	104
7.11 Τουρισμός Παραχείμασης	105
7.12 Ορεινός Τουρισμός	105
7.13 Αγροτικός Τουρισμός	106
7.14 Θαλάσσιος Τουρισμός	106
7.15 Χρονομεριστικός Τουρισμός	107
7.16 Θρησκευτικός Τουρισμός	108
7.17 Επιλεκτικός Τουρισμός	108

7.18 Τουρισμός Κινήτρων	109
7.19 Οικολογικός Τουρισμός.....	109
7.20 Λαϊκός Τουρισμός	110
7.21 Κοσμοπολίτικος Τουρισμός.....	110
7.22 Κοινωνικός Τουρισμός	111
7.23 Τουρισμός Αναπήρων.....	111
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8	
Επικοινωνιακή Πολιτική – Μάρκετινγκ	112
8.1 Στόχος της Τουριστικής Προβολής και τα μέσα υλοποίησής της	113
8.2 Ο Ρόλος των Φορέων στην Τουριστική Προβολή.....	116
8.3 Η επιλογή των Μέσων Προβολής.....	119
8.4 Μέσα προώθησης που έχουν χρησιμοποιηθεί	120
8.5 Συμπεράσματα	122
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9	
9.1 Συμπεράσματα	123
9.2 Προτάσεις – Εισηγήσεις	125
<i>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</i>	127

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κρήτη, το «νησί που κατοικούν οι θεοί» όπως έγραψαν κάποιοι Ευρωπαίοι περιηγητές σε ανύποπτο χρόνο. Αποτελεί έναν από τους κορυφαίους προορισμούς της πατρίδας μας, με διάσημες αλλά και ανεξερεύνητες γωνιές. Μια περιοχή σημείο αναφοράς του πολιτισμού, κλασικού και σύγχρονου, με μνημειακό πλούτο και ιστορική μνήμη. Θέλγει τον ξένο επισκέπτη και τον προκαλεί να γνωρίσει τις ιδιαίτερες ομορφιές της, συνδυάζοντας αρμονικά το πολιτιστικό και ιστορικό της μεγαλείο, με την απλότητα και την ανθρώπινη κλίμακα. Με ποιοτικά υψηλές προδιαγραφές, χωρίς να αρνείται την ταυτότητα και την παράδοσή της. Είναι ο ιδεώδης τρόπος για να συνδυαστεί το ανθρώπινο μέτρο, η φύση και η παράδοση. Έχουμε μπροστά μας ένα περιβάλλον συναρπαστικών προκλήσεων. Χρειάζεται λοιπόν εκ των πραγμάτων να είμαστε καινοτόμοι, σύγχρονοι πρωτοπόροι και ποιοτικά επαρκείς, εκμεταλλευόμενοι τον πλούτο και τη μοναδικότητα του νησιού. Μέσα από αυτή την εργασία και στα πλαίσια που μας επιτρέπει το θέμα, θα κάνουμε μια περιήγηση στα κυριότερα τουριστικά θέλγητρα θα αναλύσουμε την τουριστική ζήτηση, θα σχολιάσουμε την συμβολή του τουρισμού στην εισροή συναλλαγματικών εσόδων, θα δούμε τις ενέργειες που γίνονται για τη διαφήμιση της Κρήτης σαν τουριστικό προορισμό καθώς και προτάσεις για την αναβάθμιση του τουρισμού.

Ειδικότερα, στο κεφάλαιο 1 γίνεται μία σύγκριση του τουρισμού με τους τομείς της αλιείας, της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και σχολιάζεται η τουριστική υποδομή αναφορικά με τις συγκοινωνίες αεροδρόμια, δίκτυα, με ιδιαίτερη μνεία στην πληθώρα λιμανιών που διαθέτει η Κρήτη. Στο ίδιο κεφάλαιο θα δούμε αναλυτικά τα αξιοθέατα του νησιού ταξινομημένα κατά νομό. Τέλος το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με το θέμα της εκπαίδευσης, σημειώνοντας τις σχολές των τουριστικών επιχειρήσεων και τη σπουδαιότητα της ύπαρξής τους σχετικά με την παροχή τουριστικών υπηρεσιών.

Στο 2^ο κεφάλαιο, θα αναλύσουμε την τουριστική ανωδομή του νησιού δηλαδή τις ξενοδοχειακές μονάδες, τα τουριστικά γραφεία και καταστήματα παρουσιάζοντας και αναλύοντας στατιστικά στοιχεία.

Στο 3^ο κεφάλαιο, βλέπουμε την ανάλυση της τουριστικής ζήτησης δηλαδή ποσοστά αφίξεων ανά χώρα προέλευσης καθώς και τα ποσοστά αφίξεων σε κάθε εποχή του έτους, σχολιάζοντας τα αποτελέσματα.

Στο κεφάλαιο 4 θα δούμε πόσα χρήματα δαπανεί ο μέσος τουρίστας κατά τη διάρκεια των διακοπών του και κατά πόσο ευνοείται ο τουρισμός από την εισροή συναλλάγματος. Στο κεφάλαιο αυτό παραθέτονται αποσπάσματα με τις απόψεις διάφορων παραγόντων του τουριστικού κόσμου.

Στο 5^ο κεφάλαιο, θα δούμε προτάσεις για την αναβάθμιση του τουρισμού στους εξής ζωτικής σημασίας τομείς : περιβάλλον, τουριστικό προϊόν και συγκοινωνίες.

Συνεχίζουμε με προτάσεις των κρατικών φορέων στο κεφάλαιο 6 και τις ευθύνες που πρέπει να αναλάβει ο καθένας από αυτούς τους φορείς.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Πλησιάζοντας προς το τέλος, στο κεφάλαιο 7 συναντάμε όλες τις μορφές εναλλακτικού τουρισμού, άλλες από τις οποίες είναι αρκετά ανεπτυγμένες στην Κρήτη και άλλες έχουν σοβαρούς λόγους να πρέπει να αναπτυχθούν.

Τέλος στο κεφάλαιο 8 αναπτύσσεται το θέμα της επικοινωνιακής πολιτικής και γενικά ο τρόπος που χειρίζονται οι αρμόδιοι φορείς του νησιού, τη διαφήμιση και ουσιώδη προώθησή του.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα στατιστικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν στα κεφάλαια 2 & 3 είναι του έτους 2006, καθώς οι σχετικοί φορείς δεν είχαν έτοιμα τα ολοκληρωμένα στοιχεία του 2007, κατά την περίοδο διεξαγωγής της εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ (ΓΕΩΡΓΙΑ, ΑΛΙΕΙΑ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΚΛΠ)

Η τουριστική ανάπτυξη όπως και κάθε άλλο είδος οικονομικής ανάπτυξης επιφέρει σημαντικές διαφοροποιήσεις σε μια περιοχή δημιουργώντας έτσι αλλαγές στο κοινωνικό, στο περιβαλλοντικό και στο πολιτιστικό επίπεδο. Σε ένα τόπο όπως είναι η Κρήτη, που είναι ένα νησί πλούσιο σε πρώτη ύλη, η ανάπτυξη στον τομέα του τουρισμού βοήθησε σημαντικά στην αναβάθμιση και την κοινωνική και την περιβαλλοντική και την πολιτιστική. Κι αυτό γιατί δεν χρειάστηκε κάτι παραπάνω από τη σωστή ανάδειξη του προϊόντος της. Όντας πλούσια σε φυσικά τοπία και έχοντας πίσω της έναν από τους πιο ενδιαφέροντες πολιτισμούς και μια ιδιαίτερη κουλτούρα, κατάφερε να γίνει γνωστή ανά τον κόσμο καθώς και να μετρά χιλιάδες επισκέπτες κάθε χρόνο. Για αυτό λοιπόν δε θα μπορούσαμε να αμφισβητήσουμε τη σπουδαιότητα του τουρισμού στην Κρήτη, η οποία πολλές φορές τυχαίνει να είναι αλληλένδετη και με άλλους αναπτυξιακούς τομείς όπως είναι η αλιεία, η κτηνοτροφία και η γεωργία.

Η αλιεία και ο τουρισμός είναι δυο δραστηριότητες ιδιαίτερα σημαντικές για την Κρήτη και μπορούν όχι μόνο να συνυπάρχουν αρμονικά αλλά και να στηρίζουν η μια την άλλη. Τα τελευταία 10 τουλάχιστον χρόνια έχει εκδηλωθεί ενδιαφέρον από ξένους επισκέπτες να επιβιβασθούν σε αλιευτικά σκάφη κατά την διάρκεια της εργασίας τους και να παρακολουθήσουν την αλιεία όπως γίνεται από τους ψαράδες. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα και την αύξηση του εισοδήματος των αλιέων και την προώθηση μιας νέας μορφής τουρισμού για την περιοχή μας. Για την ανάπτυξη αυτής της δραστηριότητας θα πρέπει να τροποποιηθεί η Εθνική Νομοθεσία ώστε να μπορούν να επιβιβάζονται σε αλιευτικά σκάφη επισκέπτες και να καθορισθεί ο τρόπος είσπραξης των φορολόγησης εσόδων αυτών από τους αλιείς. Επίσης θα πρέπει να θεσμοθετηθούν πρόσθετα κίνητρα στα πλαίσια οικονομικών ενισχύσεων για τις αναγκαίες μετατροπές στα αλιευτικά σκάφη για την ασφαλή μεταφορά και εξυπηρέτηση των ξένων επισκεπτών.

Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και με τους άλλους αναπτυξιακούς τομείς, τη γεωργία και την κτηνοτροφία, οι οποίοι θα μπορούσαν να συμβάλλουν και στην ανάπτυξη του επιζητούμενου τουρισμού στην ενδοχώρα, στην αντιμετώπιση της ανεργίας, των φαινομένων ερημοποίησης και ερήμωσης, στη διασφάλιση του αγροτικού εισοδήματος και στην εμπύχωση του αγροτικού νοικοκυριού βοηθώντας έτσι την περιφερειακή ανάπτυξη και την αγροφιλία. (Πηγή: www.liaison.gr/ketakritis_2007)

1.2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

1.2.1. Συγκοινωνίες – Λιμάνια – Αεροδρόμια - Δίκτυα

Οι συγκοινωνίες αποτελούν τον πιο βασικό παράγοντα για την ανωδική πορεία του τουρισμού ενός τόπου. Για αυτό το λόγο η Κρήτη έχει αρκετά λιμάνια καθώς και αεροδρόμια τα οποία καθιστούν πιο εύκολη την προσέλευση των επισκεπτών.

Η Κρήτη διαθέτει δύο διεθνή αεροδρόμια στα Χανιά και στο Ηράκλειο, από τα οποία εκτελούνται τακτικές πτήσεις προς την υπόλοιπη Ελλάδα και προς ευρωπαϊκές χώρες. Επίσης υπάρχει και το αεροδρόμιο της Σητείας από το οποίο εκτελούνται πτήσεις σε επιλεγμένες περιοχές στην Ελλάδα.

Κατά τη θερινή περίοδο πραγματοποιούνται πολλές πτήσεις charter από και προς πολλές πόλεις της Ευρώπης.

Ακτοπλοϊκώς η Κρήτη συνδέεται από όλες τις μεγάλες πόλεις με το λιμάνι του Πειραιά με καθημερινά δρομολόγια, ενώ υπάρχει και σύνδεση από το Ηράκλειο στη Θεσσαλονίκη και σε μερικά νησιά του Αιγαίου. Οι ναυτιλιακές εταιρίες της Κρήτης, οι οποίες είναι από τις μεγαλύτερες σε όλη τη Μεσόγειο, που εκτελούν τα δρομολόγια είναι η ANEK Lines, η Hellenic Seaways, οι Μινωικές Γραμμές και η Λ.Α.Ν.Ε.

Επίσης από την Κρήτη υπάρχουν τακτικά δρομολόγια προς άλλα νησιά. Έτσι το Ηράκλειο συνδέεται με τη Σαντορίνη, τη Μύκονο, την Πάρο, τη Σύρο και τη Σκιάθο, το Καστέλλι με τα Κύθηρα και την Πελοπόννησο, ο Άγιος Νικόλαος και η Σητεία με τα Δωδεκάνησα, ενώ στα νότια η Παλαιόχωρα και η Χάρα Σφακίων συνδέονται με τη Γαύδο.

Οι μετακινήσεις εντός Κρήτης γίνονται με τα υπεραστικά λεωφορεία, με αρκετά δρομολόγια καθημερινά που συνδέουν τόσο τις μεγάλες πόλεις μεταξύ τους όσο και κάθε πόλη με τα χωριά του νομού στον οποίο ανήκει. Τέλος πραγματοποιούνται ημερήσιες κρουαζιέρες από πολλές παραθαλάσσιες πόλεις και χωριά σε αρκετά μικρότερα νησάκια που περιβάλλουν την Κρήτη όπως είναι η Χρυσή, ο Δίας και το Θοδωρού.

Παρακάτω θα δούμε αναλυτικά όλα τα λιμάνια που υπάρχουν στην Κρήτη.

ΛΙΜΑΝΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Το μεγάλο λιμάνι του Ηρακλείου φαίνεται εύκολα μπροστά από την πόλη. Το εσωτερικό του λιμανιού και η νέα μαρίνα βρίσκονται στο δυτικότερο άκρο. Το Βενετικό Κάστρο του Κουλέ σημαδεύει την είσοδό του. Το Ηράκλειο είναι η μεγαλύτερη πόλη της Κρήτης, όπου παρέχονται όλες

οι υπηρεσίες. Υπάρχει μια νέα μαρίνα στο εσωτερικό του λιμανιού που διαθέτει ηλεκτρισμό. Ανεφοδιασμός σε νερό μπορεί να γίνει στην προκυμαία ενώ μπορεί να κανονιστεί και ανεφοδιασμός καυσίμων. Το Ηράκλειο είναι Λιμάνι Εισόδου. Το σημείο αγκυροβόλησης μέσα στο εξωτερικό λιμάνι παρέχει καλή προστασία σε όλες τις καιρικές συνθήκες. Με τις υπηρεσίες που παρέχονται στη νέα μαρίνα είναι δυνατό να ξεχειμωνιάσει κανείς εκεί. Η είσοδος του λιμανιού σημαδεύεται τη νύχτα με ένα πράσινο φως που αναβοσβήνει στο εξωτερικό βόρειο τείχος και ένα πράσινο πάνω στον Κουλέ. Ένα κόκκινο φως αναβοσβήνει στα αριστερά, απέναντι από τον Κουλέ. Δύο μεγάλες προκυμαίες στα νότια έχουν κόκκινα φώτα.

Το λιμάνι είναι πολυσύχναστο και πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στα καράβια που συνεχώς πηγαινοέρχονται.

ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΩΝ ΧΑΝΙΩΝ

Το λιμάνι και η μαρίνα των Χανίων βρίσκονται στη βόρεια πλευρά της πόλης. Η είσοδος του λιμανιού είναι εύκολα αναγνωρίσιμη από το Βενετικό φάρο και το κάστρο στο στόμιο, ενώ πιο πέρα φαίνονται ένα θολωτό τζαμί και τα σπίτια του λιμανιού. Η είσοδος στο εσωτερικό

του λιμανιού και η μαρίνα βρίσκονται στα αριστερά αμέσως μόλις μπειτε στο λιμάνι. Το λιμάνι δίνει δυνατότητα αγκυροβόλησης και παρέχει καλή προστασία σε όλες τις καιρικές συνθήκες. Αυτό σε συνδυασμό με την καινούρια μαρίνα και τις διευκολύνσεις της πόλης κάνουν τα Χανιά ένα καλό χειμερινό και θερινό λιμάνι. Ο φάρος στην ανατολική πλευρά του λιμανιού αναβοσβήνει όλη τη νύχτα, ενώ και ο κυματοθραύστης στα δυτικά του λιμανιού έχει φώτα που αναβοσβήνουν. Το εσωτερικό της εισόδου του λιμανιού έχει φώτα και στις δύο πλευρές (κόκκινο στα βόρεια και πράσινο στα νότια).

ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΟΥ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

Το Ρέθυμνο είναι η τρίτη σε μέγεθος πόλη της Κρήτης και βρίσκεται ανάμεσα στα Χανιά και το Ηράκλειο. Η πόλη εύκολα αναγνωρίζεται από τη θάλασσα από το μεγάλο Βενετικό Κάστρο της Φορτέτζας που βρίσκεται στο λόφο στα δυτικά της πόλης, αμέσως ανατολικά από το οποίο βρίσκεται το λιμάνι. Το μικρό Βενετικό λιμάνι μπορεί να στεγάσει 2 ή 3 μικρά σκάφη. Το βάθος της εισόδου είναι ανομοιόμορφο και απρόβλεπτο λόγω του ότι το λιμάνι φράζεται από λάσπη. Δίνει δυνατότητα αγκυροβόλησης και παρέχει καλή προστασία σε όλες τις καιρικές συνθήκες.

Στο εξωτερικό λιμάνι χώρος αγκυροβόλησης μπορεί να βρεθεί στο ανατολικό και στο δυτικό τείχος. Το ανατολικό τείχος παρέχει καλή προστασία σε όλες τις καιρικές συνθήκες. Στο δεξιό τείχος του εξωτερικού λιμανιού αναβοσβήνει ένα πράσινο φως και ένα κόκκινο φως αναβοσβήνει στο αριστερό. Στο εσωτερικό του λιμανιού υπάρχει ένας παλιός φάρος. Σε περίπτωση τρικυμίας τα κύματα στην είσοδο του λιμανιού μπορούν να γίνουν επικίνδυνα.

Η Σητεία είναι το ανατολικότερο λιμάνι της Κρήτης. Φαίνεται εύκολα από τα δυτικά μόλις στρίψετε από το Ακρωτήρι Βαμβάκια. Το Βενετικό κάστρο μπροστά από το λιμάνι φαίνεται καθαρά και από τα δυτικά. Ο φάρος που βρίσκεται στο Ακρωτήρι διακρίνεται καθαρά κατά τη διάρκεια της ημέρας. Τα κτίρια κατά μήκος του λιμανιού και της πόλης φαίνονται από τη θάλασσα. Η προκυμαία, όπου υπάρχει δυνατότητα αγκυροβόλησης στο λιμάνι, παρέχει αρκετά καλή προστασία από τους βόρειους και τους βορειοδυτικούς ανέμους. Το λιμάνι είναι ανοιχτό στα βορειοανατολικά. Η είσοδος του λιμανιού φωτίζεται από ένα φάρο με ένα πράσινο φως που αναβοσβήνει στα δεξιά κι ένα κόκκινο στα αριστερά.

Η πόλη της Ιεράπετρας βρίσκεται στα νοτιοανατολικά, στο στενότερο σημείο του νησιού. Φαίνεται εύκολα από τη θάλασσα και καθώς πλησιάζετε το Βενετικό κάστρο και ο πύργος του λιμανιού γίνονται εμφανή. Δύο σημαδούρες στο κοίλο του λιμανιού οριοθετούν μια περιοχή με υποθαλάσσιους βράχους. Η είσοδος βρίσκεται ανάμεσα στις σημαδούρες και

το τείχος του λιμανιού. Το λιμάνι δίνει τη δυνατότητα αγκυροβόλησης στην προκυμαία και παρέχει καλή προστασία για όλες τις καιρικές συνθήκες, εκτός αν πνέουν ισχυροί νότιοι άνεμοι. Υπάρχει φάρος στα ΝΑ του τείχους του λιμανιού. Δεν θα πρέπει να επιχειρηθεί είσοδος στο λιμάνι τη νύχτα, λόγω του ότι το άνοιγμα του λιμανιού είναι στενό και δύσκολο στο να προσεγγιστεί, ενώ στο βυθό της εισόδου υπάρχουν επικίνδυνοι βράχοι.

ΛΙΜΑΝΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ένα μικρό νησάκι πάνω στο οποίο υπάρχει μια εκκλησία βρίσκεται μπροστά από την πόλη, η οποία είναι χτισμένη στους λόφους πάνω από την ακτή. Το μικρό λιμανάκι μπροστά από τον Άγιο Νικόλαο χρησιμοποιείται από τουριστικά σκάφη το καλοκαίρι και το εσωτερικό του λιμανιού (κάτω από τη γέφυρα) από μικρές ψαρόβαρκες.

Η νέα μαρίνα που χτίστηκε ανατολικά του Ακρωτηρίου Μανδράκη παρέχει όλες τις υπηρεσίες και μπορεί να φιλοξενήσει πολλά σκάφη. Ηλεκτρισμός και νερό παρέχονται στην προκυμαία. Ανεφοδιασμός καυσίμων μπορεί εύκολα να πραγματοποιηθεί.

Αρκετά καταστήματα μπορούν να εφοδιάσουν τους επισκέπτες με προμήθειες ενώ μπορούν να πραγματοποιηθούν και αρκετές επισκευές.

Υπάρχει δυνατότητα αγκυροβόλησης σε όλο το μήκος της νέας μαρίνας που παρέχει θαυμάσια προστασία σε όλες τις καιρικές συνθήκες. Η είσοδος του λιμανιού φωτίζεται με ένα πράσινο φως στα δεξιά και ένα κόκκινο στα αριστερά. Το Ακρωτήριο Μανδράκη έχει ένα φάρο με κόκκινο φως που αναβοσβήνει στο βορειότερο σημείο του.

ΛΙΜΑΝΙ ΤΗΣ ΣΟΥΔΑΣ

Το λιμάνι της Σούδας βρίσκεται στα νότια της μεγάλης χερσονήσου του Ακρωτηρίου. Στη στεριά στην άλλη πλευρά του λιμανιού υπάρχει ένα Τουρκικό κάστρο (Άπτερα) πάνω από το στόμιο του κόλπου. Το Ακρωτήριο έχει ένα Διεθνές Αεροδρόμιο καθώς και στρατιωτικές βάσεις των οποίων οι πύργοι φαίνονται από απόσταση. Στο μέσο του κόλπου της Σούδας βρίσκεται το μικρό Νησί της Σούδας όπου υπάρχει ένα Βενετικό κάστρο. Εκεί είναι ένα στενό κανάλι που σημαδεύεται από κόκκινες και ένα πράσινες σημαδούρες που φωτίζονται, στην άλλη πλευρά των οποίων βρίσκεται ένα ανθυποβρυχιακό δίκτυο που προσδιορίζεται από μεγάλες μαύρες σημαδούρες. Αυτό το δίκτυο εκτείνεται και στις δύο πλευρές της ακτής. Πέρα απ' αυτήν υπάρχει ένα αμαρκάριστο ελεύθερο κανάλι που εκτείνεται από την προβλήτα μέχρι το τέλος του κόλπου της Σούδας 3 χιλιόμετρα ανατολικά. Στο τέλος του λιμανιού βρίσκεται ένας μεγάλος αλευρόμυλος. Υπάρχουν απαγορευμένες περιοχές στο λιμάνι κοντά στη ναυτική προβλήτα. Στην πιο απομακρυσμένη άκρη του λιμανιού υπάρχει ένα πρόσφατα κατασκευασμένο ψαρολίμανο που μπορεί να προσφέρει σημείο αγκυροβόλησης σε μικρά πλοία. Το λιμάνι της Σούδας παρέχει όλες τις υπηρεσίες. Εκεί μπορείτε να ανεφοδιαστείτε από καύσιμα. Δεν είναι Λιμάνι Εισόδου. Η Σούδα δίνει δυνατότητα αγκυροβόλησης κατά μήκος του λιμανιού και παρέχει τέλεια προστασία σε όλες τις καιρικές συνθήκες. Οι καιρικές συνθήκες έξω από τον κόλπο μπορεί να είναι δραστικά διαφορετικές. Δεν επιτρέπεται η είσοδος στη Σούδα τη νύχτα και όλες οι δραστηριότητες στον Κόλπο θεωρούνται δευτερεύουσες, μετά τις στρατιωτικές επιχειρήσεις. Η βόρεια πλευρά του Κόλπου αποτελεί απαγορευμένη περιοχή.

ΛΙΜΑΝΙ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΣΦΑΚΙΩΝ

Το μικρό αυτό ψαροχώρι βρίσκεται 10 χιλιόμετρα ανατολικά από το Λουτρό στα Νότια της Κρήτης. Κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών τα ferry boats που μεταφέρουν πεζοπόρους από το φαράγγι της Σαμαριάς αράζουν συχνά στη νέα προβλήτα, στην ανατολική άκρη του χωριού. Ένα νέο λιμάνι κατασκευάζεται σ' αυτή την πλευρά. Το χωριό φαίνεται από τη θάλασσα καθώς είναι χτισμένο αμφιθεατρικά πάνω από τον ορμίσκο.

ΛΙΜΑΝΙ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑΣ

Η Παλαιόχωρα είναι ένα χωριό στη νοτιοδυτική ακτή της Κρήτης. Το λιμάνι βρίσκεται κάτω από τα ερείπια ενός Βενετικού κάστρου στο τέλος της χερσονήσου. Ένα ψαρολίμανο βρίσκεται μέσα σε ένα μεγαλύτερο λιμάνι.

Η αγκυροβόληση στο λιμάνι κατά μήκος της προβλήτας παρέχει προστασία σε όλες τις καιρικές συνθήκες. Μπορεί να γίνει μέσα στους κόλπους στα αριστερά και στα δεξιά της χερσονήσου ανάλογα με τις καιρικές συνθήκες. Ένας φάρος βρίσκεται στο μικρό νησί μπροστά από το λιμάνι. Αυτή η περιοχή της Κρήτης υπόκειται σε ξαφνικούς και άγριους ανέμους. Το λιμάνι έχει σημαδούρες που σημαδεύουν ένα στενό κανάλι. Και στις δύο πλευρές της εισόδου του λιμανιού υπάρχουν βράχοι κάτω από το νερό. Συνιστάται να μην περνούν μεγάλα πλοία ανάμεσα από το νησί και την ξηρά, γιατί είναι ρηχά και σε περίπτωση ισχυρών ανέμων θα είναι δύσκολο να αφιχθούν ή να αναχωρήσουν από το λιμάνι.

ΛΙΜΑΝΙ ΦΑΛΑΣΑΡΝΩΝ

Το σημείο αγκυροβόλησης στα Φαλάσαρνα και τα ερείπια της αρχαίας πόλης των Φαλάσαρνων βρίσκονται στη δυτική παραλία της Κρήτης. Το μικρό ψαρολίμανο βρίσκεται στα νότια μιας μεγάλης άσπρης αμμώδους παραλίας. Η αρχαία πόλη είναι κοντά σε ένα μεγάλο αμμόλοφο στα βόρεια του κόλπου.

Το λιμάνι παρέχει δυνατότητα αγκυροβόλησης μόνο για ένα ή δύο μικρά σκάφη. Το αγκυροβόλιο της παλιάς πόλης συνίσταται μόνο όταν οι καιρικές συνθήκες είναι καλές. Σ' αυτή τη περιοχή φυσούν δυνατοί και ξαφνικοί άνεμοι. Αν ταξιδεύει κανείς από τη μία άκρη της Κρήτης ως στην άλλη είναι καλύτερο να μείνει μερικά χιλιόμετρα μακριά από την ακτή.

ΛΙΜΑΝΙ ΚΑΣΤΕΛΙΟΥ

Το Κύριο Λιμάνι βρίσκεται στη νοτιοδυτική γωνία του κόλπου της Κισάμου. Η Χερσόνησος της Γραμβούσας είναι στα δυτικά και η χερσόνησος της Σπάθας στα ανατολικά. Το λιμάνι βρίσκεται κάτω από μια μεγάλη μάζα βράχων που φαίνονται εύκολα από τη θάλασσα. Στα δυτικά του λιμανιού υπάρχει ένα εγκαταλελειμμένο ναυάγιο πλοίου. Στα ανατολικά βρίσκονται ένα μικρό ψαρολίμανο και η πόλη του Καστελίου.

Ο μόλος του λιμανιού παρέχει δυνατότητα αγκυροβόλησης και ένα καλό καταφύγιο από βόρειους, νότιους και βορειοδυτικούς ανέμους. Το λιμάνι είναι ανοικτό στα ανατολικά και τα νοτιοανατολικά. Στα δεξιά της εισόδου του λιμανιού αναβοσβήνει ένα πράσινο φως και στα αριστερά ένα κόκκινο φως. Το καράβι για την Πελοπόννησο αράζει στο μεγάλο λιμάνι.

Στο ψαρολίμανο μπορούν να αγκυροβολήσουν μικρά πλοία. Το μεγαλύτερο μέρος του λιμανιού είναι γεμάτο ψαρόβαρκες. Το λιμάνι αποτελεί καταφύγιο σε όλες τις καιρικές συνθήκες.

ΛΙΜΑΝΙ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑΣ

Το σημείο αγκυροβόλησης της Γραμβούσας βρίσκεται πίσω από το νησί της Γραμβούσας στο τέλος της ομώνυμης χερσονήσου στη βορειοδυτική άκρη της Κρήτης. Το δεύτερο νησί στα βόρεια είναι η Άγρια Γραμβούσα. Ένα Βενετικό κάστρο βρίσκεται πάνω στο νησί πριν τη δυτική παρέκκλιση στην πρόσοψη του νησιού της Γραμβούσας. Σ' ένα μικρό ορμίσκο στα νότια υπάρχει εγκαταλειμμένο ένα ναυάγιο πλοίου.

Ένας ορμίσκος βρίσκεται στη βόρεια πλευρά του νησιού. Πόσιμο νερό (από πηγάδι) υπάρχει κοντά στην εκκλησία. Δεν παρέχονται άλλες υπηρεσίες.

Μέσα στο μικρό ορμίσκο υπάρχει ένα ασφαλές σημείο αγκυροβόλησης από βορειοδυτικούς και βορειοανατολικούς ανέμους. Η προκυμαία έχει σημεία αγκυροβόλησης αλλά η αγκυροβόληση πρέπει να γίνει με προσοχή, εξαιτίας των βράχων που υπάρχουν στη περιοχή. Οι νότιοι άνεμοι κόβουν στον κόλπο που σχηματίζεται από το μικρό ισθμό που βρίσκεται στην ξηρά.

Χρειάζεται προσοχή κατά την είσοδο στη περιοχή καθώς υπάρχουν βράχοι στο βυθό της δυτικής εισόδου μπροστά από το κάστρο.

ΛΙΜΑΝΙ

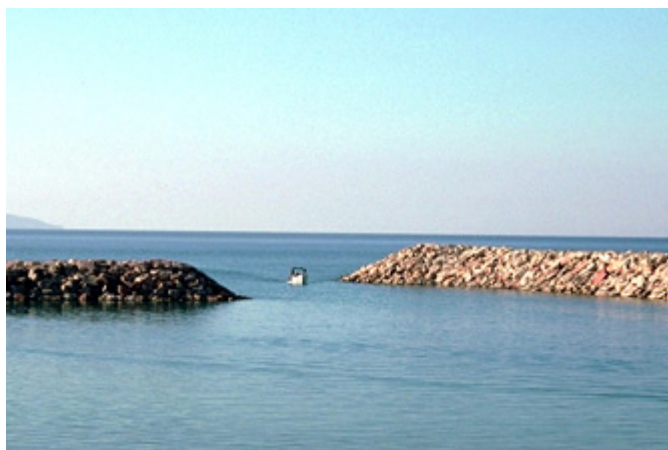
ΓΕΩΡΓΙΟΥΠΟΛΗΣ

Η Γεωργιούπολη είναι ένα μικρό χωριό στην εκβολή του Ποταμού Αλμυρού. Βρίσκεται ανατολικά του κόλπου της Σούδας πριν το Ρέθυμνο. Καθώς πλησιάζετε φαίνεται μια μικρή εκκλησία πάνω σε ένα νησάκι ανατολικά της εκβολής του ποταμού. Το νησάκι συνδέεται με ένα διάδρομο με τη στεριά. Υπάρχουν κοπάδια ψαριών και βράχοι στο βυθό του κόλπου. Η προκυμαία βρίσκεται στα ανατολικά του ποταμού, στο βαθύτερο σημείο. Μπορείτε να αγκυροβολήσετε κατά μήκος της προβλήτας στο μικρό κόλπο στα δυτικά του ποταμού. Η προστασία που παρέχεται είναι καλή σε όλες τις καιρικές συνθήκες εκτός από την περίπτωση που φυσούν δυνατοί βόρειοι ή βορειοδυτικοί άνεμοι. Δεν υπάρχει φωτισμός τη νύχτα.

ΛΙΜΑΝΙ ΠΛΑΚΙΑ

Ο Πλακιάς είναι ένα μικρό χωριό στον Κόλπο του Πλακιά, στα νότια της Κρήτης, 40 χιλιόμετρα ανατολικά των Σφακίων. Το λιμάνι του Πλακιά παρέχει δυνατότητα αγκυροβόλησης και προστασία από τους νοτιοδυτικούς ανέμους.

ΛΙΜΑΝΙ ΚΟΚΚΙΝΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

Το χωριό βρίσκεται περίπου 10 χιλιόμετρα ανατολικά της Αγίας Γαλήνης στον Κόλπο της Μεσαράς. Το λιμάνι βρίσκεται στα δυτικά της πόλης. Χαμηλά κτίρια και ξενοδοχεία απλώνονται σε μήκος 2 χιλιομέτρων πίσω από την παραλία. Το μικρό λιμάνι δίνει δυνατότητα αγκυροβόλησης στην προκυμαία και παρέχει καλή προστασία σε όλες τις καιρικές συνθήκες. Στη περιοχή αναπτύσσονται πολύ ισχυρά νότια κύματα αέρα.

ΦΟΙΝΙΚΑΣ

ΛΙΜΑΝΙ ΛΟΥΤΡΟ ΚΑΙ

Υπάρχουν δύο παραθαλάσσια θέρετρα, ένα στην κάθε πλευρά του Ακρωτηρίου Μούρος, που παρέχουν ασφαλή αγκυροβόληση ανάλογα με τον άνεμο. Το Λουτρό βρίσκεται 5 χιλιόμετρα δυτικά από τα Σφακιά και 35 από την Παλαιόχωρα. Στη χερσόνησο υπάρχουν τα ερείπια ενός Τουρκικού κάστρου. Το Λουτρό (στο ανατολικό άκρο της χερσονήσου) παρέχει ένα ασφαλές σημείο αγκυροβόλησης από βόρειους, δυτικούς και νοτιοδυτικούς ανέμους. Στην άλλη άκρη (δυτικά της χερσονήσου) παρέχει ασφαλές σημείο αγκυροβόλησης από βορειοδυτικούς και ανατολικούς ανέμους. Στο μικρό νησί μπροστά από το Λουτρό υπάρχει φάρος.

ΛΙΜΑΝΙ ΜΑΤΑΛΩΝ

Τα Μάταλα είναι ένα σημείο αγκυροβόλησης στο ανατολικό άκρο του Κόλπου της Μεσσαράς στη Νότια Κρήτη, 25 χιλιόμετρα από την Αγία Γαλήνη. Το χωριό βρίσκεται μέσα σ' έναν ορμίσκο. Το παραθαλάσσιο αυτό θέρετρο έχει καλά μαγαζιά για κάθε είδους τροφοδοσία. Το αγκυροβόλιο αυτό είναι κατάλληλο μόνο όταν ο καιρός είναι ήπιος.

ΛΙΜΑΝΙ ΑΓΙΑΣ ΓΑΛΗΝΗΣ

Το παραθαλάσσιο αυτό θέρετρο βρίσκεται στα δυτικά του κέντρου του Κόλπου της Μεσσαράς στα νότια της Κρήτης. Το χωριό και το λιμάνι αναγνωρίζονται εύκολα καθώς τα ξενοδοχεία και τα σπίτια του χωριού είναι χτισμένα πάνω στους λόφους του παραγγιού. Το λιμάνι βρίσκεται μπροστά από το χωριό.

Το καινούριο λιμάνι παρέχει καλή προστασία σε όλες τις καιρικές συνθήκες και υπάρχει δυνατότητα αγκυροβόλησης σε όλο το μήκος της προκυμαίας. Ένας φάρος βρίσκεται στη νοτιοδυτική γωνία του τείχους του λιμανιού. Η πρόσβαση στο λιμάνι το χειμώνα γίνεται δύσκολη εξαιτίας των δυνατών κυμάτων που αναπτύσσονται στην περιοχή.

ΛΙΜΕΝΩΝ

ΛΙΜΑΝΙ ΚΑΛΩΝ

Είναι ένα μικρό χωριό στα νότια της Κρήτης, ανατολικά του Ακρωτηρίου Λίτινος. Το μικρό νησί του Αγίου Παύλου που έχει μεγάλες δεξαμενές πετρελαίου βρίσκεται μπροστά από τους Καλούς Λιμένες και είναι εύκολα αναγνωρίσιμο. Ο κόλπος έχει βάθος 3 έως 6 μέτρα και παρέχει προστασία από βόρειους και δυτικούς ανέμους, αλλά είναι ανοικτός από τα ανατολικά και τα νότια. Το μικρό νησί της Τράφου στα ανατολικά παρέχει περιορισμένη προστασία από τους ανατολικούς ανέμους.

ΛΙΜΑΝΙ ΒΑΙΟΥ

Το σημείο αγκυροβόλησης του Βάι βρίσκεται κοντά στο φοινικόδασος στην ανατολική ακτή της Κρήτης, στο ανατολικότερο μέρος του κόλπου των Γραντών. Το δάσος φαίνεται από μακριά και ένα μικρό νησάκι βρίσκεται στα βόρεια του ορμίσκου. Εκεί βρίσκεται και μια παραλία με άμμο. Το Βάι προσφέρεται σα σημείο αγκυροβόλησης μόνο αν οι καιρικές συνθήκες είναι καλές.

ΛΙΜΑΝΙ ΣΟΥΓΙΑΣ

Η Σούγια είναι ένα μικρό ψαροχώρι 15 χιλιόμετρα ανατολικά της Παλαιόχωρας. Στα ανατολικά του λιμανιού, μπροστά από το χωριό, υπάρχει μια εκτενής αμμουδιά με βότσαλα. Υπάρχει επίσης ένας ξεροποταμός στα ανατολικά του οικισμού καθώς και ένα πολύ μικρό ψαρολίμανο. Υπάρχει δυνατότητα αγκυροβόλησης μόνο μικρών πλοίων (κάτω από 3 μέτρα) αλλά παρέχεται καλή προστασία σε όλες τις καιρικές συνθήκες. Αγκυροβολείτε μόνο αν ο καιρός είναι καλός. Οι άνεμοι μπορεί να είναι άγριοι και να ξεσπάσουν ξαφνικά.

ΛΙΜΑΝΙ ΠΑΝΟΡΜΟΥ

Η Πάνορμος είναι ένα μικρό χωριό 10 χιλιόμετρα ανατολικά του Ρεθύμνου. Ένα πρόσφατα κατασκευασμένο προστατευτικό τείχος προσφέρει προστασία από τους βόρειους και τους βορειοανατολικούς ανέμους. Το λιμάνι είναι ανοικτό στα ανατολικά. Η πόλη βρίσκεται πάνω από το λιμάνι. Κατά μήκος του σημείου αγκυροβόλησης το λιμάνι παρέχει προστασία από όλους τους ανέμους εκτός από ισχυρούς βόρειους και ανατολικούς. Το λιμάνι είναι ανοικτό στα ανατολικά. Υπάρχει ένας φάρος στη βόρεια είσοδο του λιμανιού.

ΛΙΜΑΝΙ ΚΑΤΩ ΖΑΚΡΟΥ

Η Κάτω Ζάκρος είναι ένας αμμώδης κόλπος στο νοτιοανατολικό άκρο της Κρήτης, που μπορεί να χρησιμοποιηθεί σα σημείο αγκυροβόλησης. Η Κάτω Ζάκρος είναι ένα σημείο αγκυροβόλησης που πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο όταν ο καιρός είναι καλός. Υπάρχουν βράχοι γύρω από την ακτή και στο μέσο του κόλπου.

ΛΙΜΑΝΙ ΜΙΛΑΤΟΥ

Η Μίλατος είναι ένα μικρό χωριό 16 χιλιόμετρα ανατολικά της Χερσονήσου στον κόλπο της Μιλάτου. Υπάρχουν ξενοδοχεία κατά μήκος της ακτής, τα οποία φαίνονται εύκολα από τη θάλασσα. Ανατολικά απ' αυτά, κάτω από μια μεγάλη μάζα στεριάς, βρίσκεται το λιμάνι. Η Παραλία της Μιλάτου είναι η ακτή και η τουριστική περιοχή του ομώνυμου χωριού. Το λιμάνι βρίσκεται στα ανατολικά αυτής της περιοχής, μπροστά από την πόλη. Υπάρχει δυνατότητα αγκυροβόλησης κατά μήκος του λιμανιού, το οποίο παρέχει προστασία σε όλες τις καιρικές συνθήκες, εκτός αν πνέουν ανατολικοί άνεμοι. Δεν υπάρχει φωτισμός και το λιμάνι είναι ρηχό.

ΛΙΜΑΝΙ ΣΠΙΝΑΛΟΝΓΚΑΣ

Καθώς έρχεται κανείς από ανατολικά φαίνεται το μεγάλο Βενετικό Κάστρο στο νησάκι της Σπιναλόγκας. Καθώς στρίβει στο Ακρωτήρι του Αγίου Ιωάννη στα δυτικά θα το δείτε ξανά. Η είσοδος της λιμνοθάλασσας βρίσκεται ανάμεσα στο δυτικό τμήμα της στεριάς και στην άκρη του νησιού. Η πόλη της Ελούντας βρίσκεται στο τέλος της λιμνοθάλασσας και υπάρχει ένας διάδρομος που ενώνει τη στεριά με το μεγαλύτερο νησί της Σπιναλόγκας. Σημεία αγκυροβόλησης υπάρχουν σε όλο το μήκος της λιμνοθάλασσας. Το βάθος της κυμαίνεται μεταξύ 3 και 6 μέτρων. Ο ορμίσκος της Ελούντας είναι συχνά πολυσύχναστος. Υπάρχει ένας φάρος στο τέλος του Ακρωτηρίου του Αγίου Ιωάννη και τα χωριά της Πλάκας και της Ελούντας φωτίζονται κατά τη διάρκεια της νύχτας. Υπάρχουν δυνατά κύματα αέρα. Γύρω από το νησάκι και τη χερσόνησο της Σπιναλόγκας υπάρχουν πολλά αγκυροβόλια. Προσέξτε τους ανέμους και επιλέξτε το καλύτερο.

ΛΙΜΑΝΙ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

Η πόλη του Λιμένα Χερσονήσου φαίνεται εύκολα από τη θάλασσα. Μια μικρή άσπρη εκκλησία βρίσκεται στο λόφο στη δυτική πλευρά του τείχους του λιμανιού. Ο μόλος του λιμανιού δίνει δυνατότητα αγκυροβόλησης και παρέχει καλή προστασία από τους βόρειους και τους βορειοδυτικούς ανέμους. Το λιμάνι είναι ανοικτό στα ανατολικά. Υπάρχουν φάτα για το λιμάνι. Δε θα πρέπει να επιχειρηθεί νυχτερινή προσέγγιση ενώ προσοχή θα πρέπει να υπάρχει και τη μέρα, γιατί υπάρχουν αρκετοί βράχοι στο βυθό γύρω από το λιμάνι και κατά μήκος της ακτής.

ΛΙΜΑΝΙ ΜΠΑΛΙ

Το Μπαλί είναι ένα παραθαλάσσιο θέρετρο 20 χιλιόμετρα ανατολικά του Ρεθύμνου. Μέσα στον κόλπο υπάρχουν δυο ορμίσκοι στη δυτική πλευρά, μπροστά από την πόλη, που παρέχουν ασφαλή αγκυροβόληση και προστασία από όλους τους ανέμους, εκτός αν στην περιοχή πνέουν βόρειοι και ανατολικοί άνεμοι. Ασφαλές σημείο αγκυροβόλησης είναι ανάμεσα στους δυο μικρούς ορμίσκους στη δυτική άκρη του κόλπου. Οι ορμίσκοι παρέχουν προστασία από βόρειους και βορειοδυτικούς ανέμους. Υπάρχουν βράχοι που εκτείνονται από τη δυτική άκρη του κόλπου προς τη θάλασσα. Η πόλη φωτίζεται καλά κατά τη διάρκεια της νύχτας.

Το λιμάνι δεν παρέχει καλή προστασία κατά τη διάρκεια του χειμώνα, καθώς τα κύματα περνούν πάνω από το προστατευτικό τείχος και προκαλούν τρικυμία. Στους ορμίσκους η δυνατότητα ασφαλούς αγκυροβόλησης είναι μικρή. (Πηγή: www.crete.tournet.gr & www.apodimos.com)

1.2.2 Κυριότερα τουριστικά θέλγητρα του νησιού

Το νησί που από πολλούς χαρακτηρίστηκε ως μια δεύτερη Ελλάδα, το νησί στο οποίο γεννήθηκαν άνθρωποι των τεχνών και των γραμμάτων που τιμήθηκαν και αναγνωρίστηκαν διεθνώς, το νησί του Δομίνικου Θεοτοκόπουλου, του Βιτσέντζου Κορνάρου, του Γεώργιου Χορτάτζη, του Νίκου Καζατζάκη, του Μίκη Θεωδοράκη, του Ελευθερίου Βενιζέλου, το νησί που αποτέλεσε πόλο έλξης και πηγή έμπνευσης συγγραφέων και καλλιτεχνών όλου του κόσμου, η Κρήτη.

Παρακάτω θα δούμε τα σημαντικότερα μουσεία, μοναστήρια και τους αρχαιολογικούς χώρους που αξίζουν την προσοχή του κάθε επισκέπτη που έρχεται στο νησί μας.

1.2.2.1 ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Το Ηράκλειο είναι η μεγαλύτερη πόλη της Κρήτης. Η περιοχή είχε κατοικηθεί από την Μινωική εποχή. Μετά την Αραβική κατάληψη της Κρήτης η πόλη οχυρώθηκε και άλλαξε το όνομά της σε Ραμπντ ελ Χαντάκ. Οι Βυζαντινοί το συντόμευσαν σε Χαντάκ και οι Ενετοί το έφθειραν σε Κάντια. Υπό τους Τούρκους η πόλη ήταν γνωστή ως μεγάλο Κάστρο με το τέλος της Τουρκικής κατοχής το 1898 ονομάστηκε ξανά Ηράκλειο. Η παλιά πόλη χαρακτηρίζεται από Ενετικά κτίρια. Το μικρό εσωτερικό λιμάνι που σήμερα χρησιμεύει στους Κρητικούς ψαράδες φυλάγεται από το κάστρο Κούλες που χτίστηκε μεταξύ του 1523 και του 1540.

Ιστορικό Μουσείο

Το Ιστορικό Μουσείο Κρήτης ιδρύθηκε το 1953 από την Εταιρεία Κρητικών Ιστορικών. Πρόκειται για ένα τριώροφο νεοκλασικό κτήριο της οικογένειας Καλοκαιρινού. Αποτελείται από 12 αίθουσες στις οποίες διαγράφεται η εξέλιξη του κρητικού πολιτισμού από τα χριστιανικά χρόνια μέχρι τον 20 αιώνα.

Περιλαμβάνει εικόνες, ιστορικά κειμήλια, χάρτες, κρητικές φορεσιές κ.α. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζεται στον δεύτερο όροφο του μουσείου όπου υπάρχουν δυο αίθουσες – Αίθουσα Καζαντζάκη, Αίθουσα Βενιζέλου- στις οποίες φυλάσσονται προσωπικά αντικείμενα των δυο αυτών προσωπικοτήτων καθώς και του Πρωθυπουργού της Κρήτης Εμμανουήλ Τσουδερού.

Επίσης στον πρώτο όροφο εκτίθενται μεσαιωνικοί χάρτες, φωτογραφικό υλικό από τη μάχη της Κρήτης και από την περίοδο 1867 – 1912. Σε αίθουσα του δευτέρου ορόφου ειδικά διαμορφωμένη υπάρχει το παραδοσιακό κρητικό σπίτι (καμαρόσπιτο) με το τζάκι, τα απαραίτητα έπιπλα καθώς και τα οικιακά σκεύη.

Επίσης στον ίδιο χώρο βρίσκουμε τον παραδοσιακό αργαλειό και εργαλεία υφαντικής.

Αρχαιολογικό Μουσείο

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου είναι από τα πιο σημαντικά και αξιόλογα μουσεία στην Ελλάδα. Είναι δημιουργία του Ιωσήφ Χατζηδάκη και του Στέφανου Ξανθουδίδη, που υπήρξαν οι πρώτοι που έβαλαν τα θεμέλια της αρχαιολογικής υπηρεσίας στην Κρήτη.

Το σημερινό μουσείο οικοδομήθηκε στα χρόνια 1937 – 1940, ενώ στην ίδια θέση, βρισκόταν η μεγαλοπρεπής καθολική μονή του Αγίου Φραγκίσκου που καταστράφηκε το 1856 από σεισμό.

Αποτελείται από 20 αίθουσες στις οποίες υπάρχουν εκθέματα που προέρχονται κυρίως από την κεντρική και ανατολική Κρήτη και καλύπτουν ιστορία πέντε αιώνων (από τη Νεολιθική μέχρι τη Ρωμαϊκή εποχή).

Ο τρόπος παρουσίασης των εκθεμάτων βασίζεται στη χρονολογική εξέλιξη του μινωικού πολιτισμού. Επίσης υπάρχουν εργαστήρια, σχεδιαστήριο, βιβλιοθήκη, γραφεία και ένα σπουδαίο τμήμα στο οποίο φυλάσσονται και μελετούνται πολλά από τα ευρήματα.

Μουσείο Φυσικής Ιστορίας

Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης προσφέρει στους επισκέπτες του μια μοναδική ευκαιρία πολύπλευρης γνωριμίας με το φυσικό περιβάλλον της Κρήτης και τις ιδιαιτερότητές του, έτσι όπως αναδεικνύεται μέσα στον οικολογικά και πολιτιστικά πολύπλοκο χώρο της Ανατολικής Μεσογείου. Σε κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους, με ρεαλιστικές αναπαραστάσεις οικοτόπων, συλλογές διαφόρων φυτών και ζώων και άφθονο φωτογραφικό υλικό, ο επισκέπτης έρχεται σε επαφή με το φυσικό πλούτο της Κρήτης και της ηπειρωτικής Ελλάδας. Δάση, φρύγανα και μακκία βλάστηση, υγράτοποι, σπηλιές, βραχώδεις και αμμώδεις ακτές, ορεινοί όγκοι καθώς και ειδικά αφιερώματα σε απειλούμενα ζώα (θαλάσσια θηλαστικά, πουλιά, κ.λ.π.), αποτελούν ορισμένα από τα θέματα της μόνιμης έκθεσης που δημιούργησε το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Ακόμα στους χώρους με τα απολιθώματα, τα πετρώματα και τα ορυκτά, μπορεί κανείς να γνωρίσει το εντυπωσιακό γεωλογικό παρελθόν της Κρήτης και της Μεσογείου αλλά και τη μελλοντική εξέλιξή του. Στον ίδιο όροφο ένα μοναδικό αφιέρωμα στο μινωικό περιβάλλον με αναπαραστάσεις ασχολιών των μινωιτών, εισάγει τον επισκέπτη στο δύσκολο θέμα της σχέσης παλαιών πολιτισμών και φυσικού περιβάλλοντος (παλαιοοικολογία). Ξεχωριστή επίσης θέση στο δεύτερο όροφο του κτιρίου καταλαμβάνει και η εξελικτική πορεία του ανθρώπου. Μέσα από εκμαγεία αυθεντικού παλαιοανθρωπολογικού υλικού, φωτογραφίες και χάρτες, διαγράφεται η πορεία του ανθρώπινου γένους από τα πρώιμα στάδια των Πρωτευόντων μέχρι τη δημιουργία των πολιτισμών. Τέλος ο βοτανικός κήπος με ενδημικά φυτά της Κρήτης και της Μεσογείου, η αίθουσα προβολών αλλά και το αναψυκτήριο στο ισόγειο του Μουσείου, είναι χώροι όπου ο επισκέπτης θα συνδυάσει τη μάθηση με την ψυχαγωγία και την ανάπαυση.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ «ΛΥΧΝΟΣΤΑΤΗΣ»

Το μουσείο «Λυχνοστάτης» στο λιμάνι Χερσονήσου, πλάι στη θάλασσα, είναι ένας χώρος διατήρησης και προβολής της παραδοσιακής ζωής και του λαϊκού πολιτισμού της Κρήτης. Συγκεκριμένα ο επισκέπτης μπορεί να γνωρίσει με τρόπο εποπτικό και βιωματικό την παραδοσιακή αρχιτεκτονική της Κρήτης, τις παραδοσιακές τοπικές ασχολίες, καθώς και την Κρητική γλωσσίδα, τον ορυκτό πλούτο της Κρήτης και τη σύγχρονη λαϊκή καλλιτεχνική δημιουργία στην Κρήτη. Το μουσείο «Λυχνοστάτης» με τη βιωματική προσέγγιση της παράδοσης και την προσήλωση στην περιβαλλοντική μέριμνα, δεν είναι απλά ένα ακόμη λαογραφικό μουσείο είναι ένας τόπος ενεργούς λαογραφίας και φυσιογνωσίας της Κρήτης, πρωτότυπος και ξεχωριστός στο είδος του μέσα στον Ελλαδικό χώρο. Το μουσείο ήταν υποψήφιο Ευρωπαϊκό Μουσείο της χρονιάς το 1996, ενώ τιμήθηκε με έπαινο από το Πανεπιστήμιο της Κρήτης το 1997.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Το Μουσείο Αγροτικής Ιστορίας και Λαϊκής Τέχνης αποτελεί ένα επιπλέον κομμάτι στο πολιτισμικό ψηφιδωτό του Αρόλιθου. Τα αντικείμενα που παρουσιάζονται αποτελούν πολύτιμα στοιχεία του κρητικού πολιτισμού και παρουσιάζονται στο κοινό προκειμένου να επιτευχθεί η πνευματική και ιστορική κατάρτισή του. Επίσης το μουσείο συντελεί στην αναγνώριση της πολιτισμικής ταυτότητας των Κρητών. Το μουσείο αποτελείται από τέσσερα διαφορετικά μέρη τα οποία παρουσιάζουν διαφορετικές πτυχές της αγροτικής ζωής των Κρητών.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ

Λίγα χιλιόμετρα έξω από το Ηράκλειο σε ένα γραφικό ιστορικό χωριό, τους Βαρβάρους (Μυρτιά), το χωριό καταγωγής του πατέρα του συγγραφέα, του καπετάν Μιχάλη, βρίσκεται και λειτουργεί το Μουσείο Νίκος Καζαντζάκης. Το Μουσείο εγκαινιάστηκε από την τότε Υπουργό Πολιτισμού Μελίνα Μερκούρη, στις 27 Ιουνίου 1983. Ιδρυτής του Μουσείου είναι ο Γιώργος Ανεμογιάννης. Στο Μουσείο στεγάζονται κειμήλια που θυμίζουν και ζωντανεύουν τη μνήμη του μεγάλου Κρητικού, εθνικού και οικουμενικού μας συγγραφέα.

ΤΑ ΕΝΕΤΙΚΑ ΤΕΙΧΗ – Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ

Τα Ενετικά τείχη του Ηρακλείου χτίστηκαν τον 16ο αιώνα από τον Μικέλε Σαμικέλι, έναν από τους διασημότερους αρχιτέκτονες της εποχής του. Έχουν μήκος περίπου 4 χλμ, πάχος περίπου 15 μέτρων και διαθέτουν 12 πύργους, στο μήκος τους, και 4 μεγάλες πύλες.

Τα τείχη ήταν τόσο καλά χτισμένα που πήρε 21 χρόνια πολιορκίας για να παραδοθεί η πόλη στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και να λήξει η Ενετοκρατία της Κρήτης, ύστερα από 450 χρόνια. Τελικά, το 1669, ο κυβερνήτης Μοροζίνι διαπραγματεύθηκε

την παράδοση της πόλης και έφυγε με την πλειοψηφία των κατοίκων της και τα αρχεία της πόλης. Πολλοί από τους φυγάδες παρέμειναν στα νησιά του Ιονίου. Ο τάφος του Νίκου Καζαντζάκη βρίσκεται στον πύργο Μαρτινένγκο, στο νότιο τμήμα των τειχών. Είναι ένας απλός τάφος, με ένα ξύλινο σταυρό, που έχει χαραγμένη την διάσημη φράση που παρήγγειλε ο Καζαντζάκης να γραφεί στον τάφο του: "Δεν ελπίζω τίποτε. Δεν φοβάμαι τίποτε. Είμαι ελεύθερος".

Η ΚΡΗΝΗ ΤΩΝ ΛΕΟΝΤΩΝ-ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΚΟΥ-ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Η πλατεία με την πέτρινη βρύση Λιοντάρια είναι το κέντρο της κοινωνικής ζωής της πόλης του Ηρακλείου και κοντά στα σημαντικότερα αξιοθέατα της πόλης.

Η βρύση χτίστηκε από τον Μοροζίνι, τον Ενετό κυβερνήτη της Κρήτης που πολιορκήσε την Αθήνα και διέταξε τον βομβαρδισμό της Ακρόπολης, με συνέπεια την καταστροφή του Παρθενώνα.

Απέναντι από την βρύση βρίσκεται ο παλιός Καθολικός καθεδρικός ναός του Αγίου Μάρκου, που έχει ανακαινισθεί και σήμερα στεγάζει την Δημοτική Πινακοθήκη, με ενδιαφέρουσες εκθέσεις και αφιερώματα.

Δίπλα από την Πινακοθήκη είναι η παλιά λέσχη των Ενετών Ευγενών, που σήμερα στεγάζει το Δημαρχείο Ηρακλείου, ένα αρχιτεκτονικό κόσμημα σε μια πόλη που δεν διακρίνεται για την ομορφιά της.

Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΤΙΤΟΥ

Ο Τίτος ήταν ο Κρητικός μαθητής του Αποστόλου Παύλου, που κύρηξε τον Χριστιανισμό στην Κρήτη και έκανε το νησί βαθύτατα χριστιανικό, μέχρι σήμερα.

Η εκκλησία του Αγίου Τίτου χτίστηκε από τους Ενετούς, καταστράφηκε πολλές φορές και ξαναχτίστηκε σαν τζαμί από τους Τούρκους, μετά την πτώση του Χάνδακα, το 1669.

Η πρώτη εκκλησία περιείχε την κάρα (κεφάλι) του Αγίου Τίτου, το οποίο φυγάδευσαν στο Βατικανό οι Ενετοί, με την έξοδο τους από το νησί εκείνη την χρονιά. Το 1966 το κειμήλιο επεστράφη στους Κρητικούς από τον Πάπα Παύλο τον 4ο, και σήμερα βρίσκεται στο μικρό παρεκκλήσι αριστερά του νάρθηκα.

ΚΝΩΣΟΣ

Το μινωικό ανάκτορο είναι ο κύριος επισκέψιμος χώρος της Κνωσού, σημαντικής πόλης κατά την αρχαιότητα, με συνεχή ζωή από τα νεολιθικά χρόνια έως τον 5ο αι. μ.Χ. Είναι χτισμένο στο λόφο της Κεφάλας, με εύκολη πρόσβαση στη θάλασσα αλλά και στο εσωτερικό της Κρήτης. Κατά την παράδοση, υπήρξε η έδρα του σοφού βασιλιά Μίνωα. Συναρπαστικοί μύθοι, του Λαβύρινθου με το Μινώταυρο και του Δαίδαλου με τον Ίκαρο, συνδέονται με το ανάκτορο της Κνωσού.

Οι πρώτες ανασκαφές έγιναν το 1878 από τον Ηρακλειώτη Μίνωα Καλοκαιρινό. Ακολούθησαν οι ανασκαφές που διεξήγαγε ο Άγγλος Sir Άρθουρ Έβανς (1900-1913 και 1922-1930) και που αποκάλυψαν ολόκληρο το ανάκτορο.

Τα παλαιότερα ίχνη κατοίκησης στο χώρο του ανακτόρου ανάγονται στη νεολιθική εποχή (7000-3000 π.Χ.). Η κατοίκηση συνεχίζεται στην προανακτορική περίοδο (3000-1900 π.Χ.), στο τέλος της οποίας ο χώρος ισοπεδώνεται για την ανέγερση ενός μεγάλου ανακτόρου. Το πρώτο αυτό ανάκτορο καταστρέφεται, πιθανότατα από σεισμό, το 1700 π.Χ. περίπου. Δεύτερο, μεγαλοπρεπέστερο ανάκτορο ανεγείρεται πάνω στα ερείπια του παλαιού. Μετά από μερική καταστροφή γύρω στο 1450 π.Χ., Μυκηναίοι εγκαθίστανται στην Κνωσό. Το ανάκτορο καταστρέφεται οριστικά περί το 1350 π.Χ. από μεγάλη πυρκαγιά. Ο χώρος που καλύπτει ξανακατοικείται από την ύστερη μυκηναϊκή περίοδο μέχρι τα ρωμαϊκά χρόνια.

Στο ανάκτορο της Κνωσού έχουν γίνει ευρείας έκτασης αναστηλώσεις από τον αρχαιολόγο Sir Arthur Evans. Ήταν πολυώροφο και κάλυπτε έκταση 20.000 τ.μ. Εντύπωση προκαλούν η ποικιλία των δομικών υλικών, τα χρωματιστά κονιάματα, οι ορθομαρμαρώσεις και οι τοιχογραφίες που κοσμούν δωμάτια και διαδρόμους. Τις υψηλές τεχνικές γνώσεις των Μινωϊτών επιβεβαιώνουν πρωτότυπες αρχιτεκτονικές και κατασκευαστικές επινοήσεις, όπως οι φωταγωγοί και τα πολύθυρα, η χρήση δοκαριών για ενίσχυση της τοιχοποιίας, καθώς και το σύνθετο αποχετευτικό και υδρευτικό δίκτυο.

Το ανάκτορο αναπτύσσεται γύρω από τη μεγάλη Κεντρική Αυλή, χώρο δημόσιων συγκεντρώσεων. Δεύτερη αυλή, η Δυτική, αποτελούσε την επίσημη πρόσβαση στο ανάκτορο αλλά και χώρο τελετουργιών.

Στη δυτική πτέρυγα εντάσσονται οι επίσημοι χώροι διοικητικών και θρησκευτικών δραστηριοτήτων: το Τριμερές Ιερό, τα Ιερά Θησαυροφυλάκια και οι Υπόστυλες Κρύπτες. Ξεχωρίζει η Αίθουσα του Θρόνου, με τη δεξαμενή καθαρμών και τον αλαβάστρινο θρόνο που πλαισιώνεται από θρανία. Στη νότια πτέρυγα σημαντικότεροι χώροι είναι το Νότιο Πρόπυλο, ο Διάδρομος της Πομπής και η Νότια Είσοδος με την τοιχογραφία του πρίγκηπα με τα Κρίνα. Στην ανατολική πτέρυγα εντάσσονται χώροι κατοίκησης και μεγάλες αίθουσες υποδοχής, με κυριότερες την Αίθουσα των Διπλών Πελέκεων και το Μέγαρο της Βασίλισσας. Σε αυτές οδηγεί το επιβλητικό μεγάλο Κλιμακοστάσιο.

Από τη Βόρεια Είσοδο γινόταν η επικοινωνία με το λιμάνι της Κνωσού. Η Βόρεια Είσοδος πλαισιώνεται από υπερυψωμένες στοές, από τις οποίες η δυτική κοσμεύεται με την τοιχογραφία του Κυνηγιού Ταύρου.

Μεγάλος λιθόστρωτος πομπικός δρόμος, ο Βασιλικός Δρόμος, οδηγούσε από το Μικρό Ανάκτορο και την πόλη στη βορειοδυτική γωνία του ανακτόρου, όπου διαμορφώνεται υπαίθριος θεατρικός χώρος.

Γύρω από το ανάκτορο εκτεινόταν ο μινωικός οικισμός και, στους λόφους, τα νεκροταφεία. Σημαντικά οικοδομήματα της ίδιας περιόδου είναι: η Νότια Οικία, η Οικία του ιερού Βήματος, το Μικρό Ανάκτορο, ο Ξενώνας, η Βασιλική Έπαυλη και ο

Τάφος-Ιερό. Από τη ρωμαϊκή Κνωσό σημαντικό οικοδόμημα είναι η Βίλλα του Διονύσου με ψηφιδωτά δάπεδα (2ος αι. μ.Χ.).

Τα πολυάριθμα, εξαιρετικής τέχνης, ευρήματα από το ανάκτορο, αγγεία, σκεύη, ειδώλια, το αρχείο πινακίδων της Γραμμικής Β γραφής, καθώς και τα πρωτότυπα των τοιχογραφιών, φυλάσσονται στο Μουσείο Ηρακλείου.

ΦΑΙΣΤΟΣ

Η Φαιστός, το δεύτερο σημαντικότερο μινωικό ανάκτορο στην Κρήτη δεσπόζει στην εύφορη πεδιάδα της Μεσσαράς, με θέα στο Λυβικό πέλαγος και υπήρξε η έδρα του μυθικού βασιλιά Ροδάμανθη, γιου του Δία.

Ως τοποθεσία κατοικείται ήδη από τους νεολιθικούς χρόνους, στην αρχή όμως της Μεσομινωικής Περιόδου (1900 π.Χ. περίπου) διάφορες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες ενδυναμώνουν τους θεσμούς της εξουσίας και έτσι χτίζεται το πρώτο Μινωικό ανάκτορο. Η θέση που επιλέχθηκε δεν ήταν τυχαία. Μπορούσε να ελέγξει όλη τη διακίνηση προϊόντων στον κάμπο της Μεσσαράς και μέσω των δύο λιμανιών της, του Κομμού και των Ματάλων, που δεν απείχαν πολύ από το ανάκτορο να διατηρεί υπερπόντιες επαφές με την Κύπρο, Παλαιστίνη και Αίγυπτο.

Το πρώτο αυτό ανάκτορο καταστρέφεται από σεισμό γύρω στο 1700 π.Χ. Ήταν πιθανόν ο ίδιος μεγάλος σεισμός, που έπληξε και το ανάκτορο της Κνωσού. Οι εργασίες όμως ανοικοδόμησης ξεκινούν σχεδόν αμέσως και στον ίδιο χώρο χτίζεται ένα δεύτερο ανάκτορο με την ίδια περίπου μορφή. Σήμερα τα λείψανα που σώζονται στον αρχαιολογικό χώρο ανήκουν και στις δύο αυτές οικοδομικές φάσεις.

Οι ανασκαφές στη Φαιστό άρχισαν τον ίδιο χρόνο με αυτές της Κνωσού το 1900, αμέσως μετά την απελευθέρωση της Κρήτης, με ευθύνη της Ιταλικής Αρχαιολογικής Σχολής.

Μία πλακόστρωτη αυλή με έναν ελαφρά υπερυψωμένο "πομπικό διάδρομο" φέρνει τον επισκέπτη στη ΒΔ πλευρά του ανακτόρου. Από εκεί μία πλατιά σκάλα οδηγεί στη δυτική πλακοστρωμένη αυλή του ανακτόρου, η οποία βρίσκεται αρκετά χαμηλότερα και πιθανόν εκεί να ελάμβαναν χώρα γιορτές και διάφορα δημόσια θεάματα. Μπορούμε εύκολα να αναλογιστούμε τους Μινωίτες, καθισμένους στις επάλληλες βαθμίδες να παρακολουθούν τα τελούμενα.

Στη νότια πλευρά της αυλής αυτής και δεξιά του "πομπικού διαδρόμου" μπορεί να διακρίνει κανείς τις "κουλούρες", κτιστούς λάκκους, που χρησίμευαν ίσως για απόθεση ιερών αντικειμένων. Ακριβώς απέναντι (ανατολικά) βρίσκεται η πρόσοψη του ανακτόρου. Το πρώτο μέτωπο τοίχων που αντικρύζουμε ανήκει στο παλαιό ανάκτορο του 1900 π.Χ. Οι τοίχοι του νεώτερου ανακτόρου βρίσκονται επτά περίπου μέτρα πιο πίσω. Ένα ευρύτατο κλιμακοστάσιο μας φέρνει στο πρόθυλο του ανακτόρου, που χωρίζεται στη μέση από έναν κίονα. Ακριβώς από πίσω βρισκόταν φωταγωγός στηριζόμενος σε τρεις κίονες, ενώ ανατολικά του φωταγωγού μία στενή σκάλα οδηγούσε στον προθάλαμο των αποθηκών.

Οι αποθήκες διαμορφώνονταν από έναν κεντρικό διάδρομο και είχε πέντε δωμάτια σε κάθε του πλευρά. Στο τελευταίο από αυτά εκ δεξιών - στεγασμένο σήμερα - μπορείτε να δείτε κάποια χαρακτηριστικά δείγματα μινωϊκών πίθων.

Από το διάδρομο των αποθηκών κινούμενος κανείς ανατολικά μπορεί να βγει στην Κεντρική Αυλή του ανακτόρου, πλακόστρωτη και αυτή με περιφερειακές στοές στις πλευρές της.

Οι νοτιοανατολικές του ωστόσο πτέρυγες δεν σώθηκαν δυστυχώς μέχρι τις μέρες μας. Η ξενάγηση στη δυτική πτέρυγα του ανακτόρου τελειώνει με μία επίσκεψη στο κεντρικό ιερό, που βρίσκεται νότια των αποθηκών, μετά την παρεμβολή ενός διαδρόμου. Τα δωμάτια φέρουν χαμηλά τραπέζια ή πεζούλια, όπου θεωρείται ότι έστεκαν τα αγαλματίδια των θεοτήτων και θέτονταν οι διάφορες προσφορές. Νοτιότερα υπάρχουν τα λείψανα του ναού της Ρέας, αρχαϊκών χρόνων.

Από την ανατολική πτέρυγα του ανακτόρου σώζεται ένας μικρός αριθμός δωματίων, μία δεξαμενή καθαρμών και ένα αποχωρητήριο, όλα της δεύτερης οικοδομικής

φάσης. Κατ' αναλογία προς το ανάκτορο της Κνωσού έχει θεωρηθεί ότι εδώ βρίσκονταν τα πριγκηπικά διαμερίσματα.

Από τη βόρεια πλευρά της πλακόστρωτης αυλής, ένας διάδρομος οδηγούσε στη βόρεια αυλή του ανακτόρου και ακόμα πιο πάνω στα βασιλικά διαμερίσματα. Το δωμάτιο της βασίλισσας βρισκόταν σε χαμηλότερο επίπεδο και ήταν προσβάσιμο από διάδρομο που κατέληγε στη βορεινή αυλή. Πλαισιωνόταν από φωταγωγό και καλυπτόταν από πλάκες αλαβάστρου. Ακριβώς απέναντι (βόρεια) βρισκόταν το δωμάτιο του βασιλιά, εξίσου πολυτελές και στολισμένο με τοιχογραφίες.

Τέλος, ο χώρος ανατολικά των βασιλικών διαμερισμάτων περιλάμβανε τις εγκαταστάσεις των διαφόρων εργαστηρίων.

ΑΡΧΑΝΕΣ

Η Μινωική Έπαυλη Αρχανών

Το 1964 οι αρχαιολόγοι Γιάννης και Έφη Σακελλαράκη άρχισαν τις ανασκαφές στην περιοχή και έφεραν στο φως έναν μινωικό οικισμό κάτω από τη σημερινή πόλη, όπως επίσης μια μινωική έπαυλη, η οποία βρισκόταν στη τούρκικη συνοικία. Ο οικισμός κατοικούνταν αδιάκοπα από την Προανακτορική μέχρι και τη Νεοανακτορική περίοδο (2500-1400 π.Χ.). Η καλοδιατηρημένη έπαυλη χρονολογείται από τη Νεοανακτορική περίοδο (1700-1400 π.Χ.) και είχε τις προδιαγραφές των ανακτόρων της Κνωσού και Φαιστού. Για την ανοικοδόμησή της είχαν χρησιμοποιηθεί ακριβά υλικά, όπως μάρμαρο και γύψος. Ήταν περιτοιχισμένη από ψηλούς τοίχους και διέθετε εξαιρετικό σύστημα ύδρευσης-αποχέτευσης. Ορισμένα από τα ευρήματα της έπαυλης εκτίθενται σήμερα στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αρχανών.

Η Μινωική Νεκρόπολη στο Φουρνί

Ένα χιλιόμετρο βορειοδυτικά των Αρχανών, στη θέση Φουρνί βρίσκεται το μεγαλύτερο μινωικό κοιμητήριο που βρέθηκε ποτέ στη Κρήτη. Το 1967 ο Γιάννης και η Έφη Σακελλαράκη ανακάλυψαν ταφικά συγκροτήματα, τα οποία χρονολογούνται από το 2500 έως το 1200 π.Χ. Η νεκρόπολη αποτελείται από θολωτούς τάφους μέσα στους οποίους βρέθηκαν αξιόλογα αντικείμενα, όπως κοσμήματα κλπ. Ένα μυκηναϊκό ταφικό συγκρότημα, απλοί τάφοι αλλά και διάφορα κτίρια είναι ορισμένα από τα ευρήματα που έφεραν στο φως οι ανασκαφές.

Ανεμοσπηλιά

Στους βόρειους πρόποδες του Γιούχτα, τρία χιλιόμετρα βορειοδυτικά των Αρχανών, στη θέση Ανεμοσπηλιά βρέθηκε ένας μινωικός ναός. Ο αρχαιολόγος Γιάννης Σακελλαράκης έφερε στο φως το 1979 έναν απομονωμένο ναό, ο οποίος πιθανότατα να καταστράφηκε από σεισμό γύρω στο 1700 π.Χ. Το ορθογώνιου σχήματος κτίριο είχε τρεις στενές αίθουσες. Στην κεντρική αίθουσα του βρέθηκε το ξόανο κάποιας θεότητας που πιθανολογείται ότι λατρευόταν εδώ. Η ανατολική αίθουσα ενδέχεται να χρησίμευε για αναίμακτες θυσίες. Παρόλα αυτά η πιο σημαντική ανακάλυψη έγινε αδιαμφισβήτητα στη δυτική αίθουσα: μέσα σε αυτή βρέθηκαν οι σκελετοί τριών ανθρώπων που είχαν λάβει μέρος σε ανθρωποθυσία. Ο ένας σκελετός είχε κοσμήματα και πιθανόν να ανήκε σε κάποιον ιερέα, ο άλλος ήταν γυναικείος, ίσως της βοηθού του. Ο τρίτος σκελετός βρέθηκε τοποθετημένος πάνω σε βωμό και ανήκε σε έναν νεαρό άνδρα, ο οποίος σύμφωνα με τους επιστήμονες ήταν ήδη νεκρός όταν έγινε ο σεισμός. Έξω από την αίθουσα βρέθηκε ένας τέταρτος σκελετός, ενός άνδρα. Κοντά στο σώμα του είχε ένα πολύτιμο αγγείο, που ίσως να περιείχε το αίμα του νεαρού άνδρα από την ανθρωποθυσία.

Βαθύπετρο

Σε απόσταση περίπου δύο χιλιομέτρων νότια των Αρχανών στη θέση Βαθύπετρο βρίσκονται τα ερείπια μιας μινωικής έπαυλης και ένας μινωικός αμπελώνας. Η έπαυλη ήταν μεγάλη σε μέγεθος, διέθετε διάφορα πατώματα, πολλά δωμάτια, μια κεντρική αυλή και ένα ιερό. Σε ένα από τα εργαστήρια της έπαυλης βρέθηκε το πιο παλιό πατητήρι της Ελλάδας, όπως επίσης γεωργικά εργαλεία που χρησιμοποιούνταν τα μινωικά χρόνια. Γύρω από την έπαυλη υπάρχει ένας αμπελώνας, ο οποίος λέγεται ότι είναι ο αρχαιότερος στον κόσμο. (Οι Μινωίτες ήταν άριστοι οινοπαραγωγοί 3.500 χρόνια πριν.

Ο Γιούχτας

Ένας χωματόδρομος πριν το Βαθύπετρο οδηγεί στην κορυφή του όρους Γιούχτα (υψόμετρο 810 μέτρα). Κατά τη μυθολογία επρόκειτο για το μέρος ταφής του Δία και γι' αυτό το λόγο θεωρούνταν από τους Μινωίτες ιερό βουνό. Η ίδια η κορυφογραμμή του βουνού έχει τα χαρακτηριστικά του προσώπου ενός ξαπλωμένου άνδρα, ενισχύοντας έτσι τον μύθο για τον Δία. Στο βόρειο τμήμα της κορυφής του βρίσκονται τα ερείπια ενός Ιερού Κορυφής της Μεσομινωικής περιόδου. Οι αρχαιολόγοι ανακάλυψαν εδώ μεγάλο αριθμό ειδωλίων αλλά και κοσμημάτων, τα οποία εκτίθενται σήμερα στο Μουσείο Ηρακλείου. Στη κορυφή βρίσκεται επίσης ένα ξωκλήσι αφιερωμένο στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος, όπου κάθε χρόνο στις 6 Αυγούστου γίνεται πανηγύρι. Η εκπληκτική θέα από την κορυφή του βουνού είναι πανοραμική, καθώς μπορείτε να θαυμάσετε από ψηλά όχι μόνο την γύρω περιοχή αλλά ακόμα και τα βουνά Ψηλορείτης και Όρος Δείκτη.

ΓΟΡΤΥΝΑ

Η Γόρτυνα είναι μία από τις σημαντικότερες πόλεις της Κρήτης, με αδιάκοπη ιστορία 6.000 χρόνων και ένας από τους μεγαλύτερους σε έκταση αρχαιολογικούς χώρους στην Ελλάδα. Βρίσκεται στο Νότιο Κεντρικό τμήμα της Κρήτης στην εύφορη πεδιάδα της Μεσαράς, η οποία φημίζεται για την πρώτη ανθρώπινη κατοίκηση στο νησί στο τέλος της Νεολιθικής περιόδου (5η χιλιετία π.Χ.).

Το όνομά της η Γόρτυνα, το πήρε σύμφωνα με μία παράδοση, από τον Γόρτυνα, γιό του Ραδάμανθυ, του βασιλιά της Φαιστού και αδερφού του Μίνωα, ο οποίος και την ίδρυσε.

Μία άλλη παράδοση θέλει ιδρυτή της τον Γόρτυνα, ο οποίος αυτή τη φορά είχε καταγωγή από την Τεγέα της αρκαδικής Γορτυνίας.

Η Γόρτυνα ήταν από τις πρώτες περιοχές της Κρήτης που προσέλκυσαν το ενδιαφέρον των ερευνητών και των αρχαιολόγων ήδη από την περίοδο της Τουρκοκρατίας στα τέλη του 19ου αιώνα, σε μία εποχή όπου κανείς δεν ήξερε ακόμα τίποτα για τον Μινωικό πολιτισμό καθώς η ύπαρξή του αναγόταν στο μύθο.

Το 1884 η ανεύρεση και διάσωση της Μεγάλης Επιγραφής από τους Ιωσήφ Χατζηδάκη, Στέφανο Ξανθουδίδη και τον Ιταλό Federico Halbherr στάθηκε αφορμή για ανασκαφική έρευνα της περιοχής της Γόρτυνας. Οι ανασκαφικές εργασίες ξεκίνησαν με την αυτονόμηση της Κρήτης, μετά το 1898, από την Ιταλική Αρχαιολογική Αποστολή σε συνεργασία με την Αρχαιολογική Υπηρεσία. Οι εργασίες κράτησαν μέχρι και το 1940.

Οι ανασκαφές στην ευρύτερη περιοχή της Γόρτυνας έφεραν στο φως σπουδαία αρχιτεκτονικά σύνολα καθώς και ευρήματα ενώ μέχρι και σήμερα μεγάλο μέρος της Ρωμαϊκής πόλης δεν έχει ανασκαφεί. Τα σημαντικότερα ευρήματα εκτίθενται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου, ενώ αναμένεται στα επόμενα χρόνια η δημιουργία Αρχαιολογικού Μουσείου Μεσαράς, το οποίο θα τα στεγάσει.

Ιστορία της Γόρτυνας

Η περιοχή κατοικήθηκε από τα τέλη της Νεολιθικής περιόδου. Η κατοίκηση συνεχίστηκε στα μινωικά χρόνια, όπως αποδεικνύει η μινωική αγροτική έπαυλη που βρέθηκε στην περιοχή Κανιά κοντά στο χωριό Μητρόπολη, λίγο παρακάτω από την Γόρτυνα.

Από τα μέσα της 1ης χιλιετίας π.Χ. και μετά, η Γόρτυς διαδέχεται την Φαιστό σαν η κυρίαρχη δύναμη στη Μεσαρά, με πυρήνα την οχυρωμένη ακρόπολη με το ιερό της Αθηνάς Πολιούχου.

Μετά τη Ρωμαϊκή κατάκτηση της Κρήτης το 67π.Χ., η Γόρτυνα, φιλικά προσκείμενη στη Ρώμη, πήρε τη θέση της πρωτεύουσας της Κρήτης από την μέχρι τότε πρωτεύουσα Κνωσό. Η Γόρτυς ανακηρύχτηκε πρωτεύουσα της ρωμαϊκής επαρχίας Κρήτης και Κυρηναϊκής, θέση την οποία διατήρησε μέχρι την αραβική κατάκτηση το 828 μ.Χ.

Στη μέγιστη ακμή της έφτασε η Γόρτυνα τον 2ο αιώνα μ.Χ. ενώ την τελευταία λαμπρή εποχή της έζησε κατά τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες (μέχρι τον 7ομ.Χ.).

Πιστεύεται ότι η Γόρτυς εξαπλώθηκε σε μεγάλη έκταση και είχε μεγάλο πληθυσμό. Για το κτίσιμό της πιθανολογείται ότι χρησιμοποιήθηκαν πέτρες από το κοντινό Ρωμαϊκό ορυχείο το οποίο βρίσκεται στο χωριό Αμπελούζος και είναι γνωστό στην Κρήτη σαν η Λαβύρινθος της Μεσαράς.

Το 796 μ.Χ. την πόλη πλήττει σεισμός, ο οποίος σχεδόν την καταστρέφει, ενώ με την κατάκτηση του νησιού από τους Ανδαλουσιανούς ῥαβες το 828 μ.Χ., η πρωτεύουσα μεταφέρεται στον Χάνδακα, το σημερινό Ηράκλειο.

Ο αρχαιολογικός χώρος της Γόρτυνας

Συνήθως μια επίσκεψη στη Γόρτυνα περιορίζεται στον επισκέψιμο αρχαιολογικό χώρο, δηλαδή τον ναό του Αγίου Τίτου, το Ωδείο και τον περίφημο Πλάτανο.

Η πόλη Γόρτυνα εκτεινόταν σε μια μεγάλη έκταση, αλλά δυστυχώς έχει ανασκαφεί ένα μικρό τμήμα της μόνο. Αυτό που συνήθως βλέπει ο απληροφόρητος (και κατευθυνόμενος) επισκέπτης είναι μόνο "η κορυφή του παγόβουνου".

Λίγο παρακάτω βρίσκεται ο μεγαλύτερος παλαιοχριστιανικός ναός της Κρήτης, που αν και ερειπωμένος, το μεγαλείο του παραμένει φανερό.

Στη συνέχεια ακολουθώντας το μονοπάτι που περνά μέσα από τους ελαιώνες, θα βρεθούμε στην καρδιά της ρωμαϊκής Γόρτυνας, το Πραιτόριο, την έδρα δηλαδή του Ρωμαίου διοικητή της Κρήτης. Το Πραιτόριο καταλαμβάνει μεγάλη έκταση και η πολυτέλεια είναι φανερή σε κάθε σημείο του. Δυστυχώς κανένας από τους χώρους αυτούς δεν είναι ανοικτός στο κοινό, αλλά ακόμα και πίσω από την περίφραξη παραμένουν εντυπωσιακοί.

ΑΜΝΙΣΣΟΣ

Ήταν το επίγειο της Κνωσσού. Ονομάζεται Έπαυλη των Κρίνων από τις τοιχογραφίες που βρέθηκαν εκεί. Το κτίριο έχει καταστραφεί από σεισμό και οι τοιχογραφίες βρίσκονται στο Μουσείο του Ηρακλείου.

ΜΑΛΙΑ

Τα ερείπια είναι ορατά και σήμερα από τον 17^ο αιώνα π.Χ. Το πιο σημαντικό και ενδιαφέρον μνημείο είναι ένα κυκλικό πέτρινο τραπέζι κοντά στη μεγάλη σκάλα το οποίο πιθανότατα χρησιμοποιούσαν ως βωμό. Κοντά στο Ανάκτορο είναι τα υπολείμματα μερικών σπιτιών και ο Χρυσόλακος το νεκροταφείο της πόλης.

ΛΙΜΗΝ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

Ήταν το επίγειο της Λητού. Μερικοί ογκόλιθοι της προβλήτας φαίνονται τώρα μεσα στη θάλασσα. Εκτός από αυτούς τα υπολείμματα δύο εκκλησιών της

Πρωτοχριστιανικής Εποχής σε ρυθμό Βασιλικής με μωσαϊκά.

(Πηγή: www.4crete.gr/crete_guide/heraklion.htm, www.wikipedia.org/wiki/nomosirakliou-39k-)

1.2.2.2 ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ

Ο Νομός Λασιθίου έχει μια ιδιαίτερης γοητείας φυσική ομορφιά που συναρπάζει κάθε φορά τον επισκέπτη του συνδυάζοντας διαδρομές του παρελθόντος με ένα πολλά υποσχόμενο παρόν και μέλλον. Τόπος με έντονες αντιθέσεις, όπου κανείς μπορεί να βρει μοναδικά αρχαιολογικά ευρήματα, εντυπωσιακά φαράγγια, πανέμορφα οροπέδια, μικρά γραφικά χωριά.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Καμαρώνει για το σχετικά καινούριο απόκτημά της η πόλη της Σητείας. Στις τριάντα προθήκες του μουσείου περιλαμβάνονται εκθέματα από όλη την ιστορική διαδρομή της επαρχίας. Τα πλούσια εκθέματα του μουσείου καλύπτουν την περίοδο από το 3500 π.χ μέχρι τα 500 μ.Χ. Οι αρχαιότητες αυτές προέρχονται από την ευρύτερη περιοχή της Σητείας. Το μουσείο χωρίζεται σε πέντε ενότητες, που αναφέρονται σε αντίστοιχες χρονολογικές περιόδους. Υπάρχει πολύτιμη συλλογή αγγείων, πήλινες πινακίδες της Γραμμικής Α γραφής που βρέθηκαν στο αρχαιοφυλάκειο της Ζάκρου, ειδώλια από ιερά κορυφής, ένα σταφυλοπιεστήριο νεοανακτορικής περιόδου, ένας ελληνιστικός μύλος για άλεση σιτηρών.

Μοναδικό είναι το χρυσελεφάντινο ανδρικό ειδώλιο που βρέθηκε στη θέση Ρουσσόλακος κοντά στο Παλαίικαστρο.

ΜΟΥΣΕΙΟ - ΕΚΘΕΤΗΡΙΟ ΤΟΠΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ

Πρόσφατο απόκτημα της πόλης είναι το εκθετήριο – μουσείο τοπικών προϊόντων. Δημιουργήθηκε και λειτουργεί με την ευθύνη της Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών Σητείας. Σκοπός του η προβολή των τοπικών προϊόντων, η οικονομική ανάπτυξη της περιοχής και η ενίσχυση της τοπικής παραγωγής. Κυρίαρχα προϊόντα είναι το περίφημο ελαιόλαδο «Σητεία», ο φημισμένος «Κρητικός Τοπικός Οίνος» της Σητείας και η τσικουδιά Βαρβάκι.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Μετά από μακροχρόνιες προσπάθειες και δραστηριοποίηση των μελών του πολιτιστικού συλλόγου «Βιτσέντζος Κορνάρος» και με τη συνεργασία και αρωγή του Δήμου οργανώθηκε και λειτουργεί ένα αξιόλογο λαογραφικό μουσείο με ενδιαφέροντα εκθέματα. Τα εκθέματα ανήκουν στον προηγούμενο αιώνα και στις αρχές του αιώνα μας.

Περίφημα κεντήματα υφαντά εξαιρετικής τέχνης, ξυλόγλυπτα, τοπικές ενδυμασίες, οικοσκευές εικόνες και άλλα είδη δίνουν μια παραστατική εικόνα της παλιάς ζωής των κατοίκων της Σητείας.

Και στο **Χαμαίζι** επίσης υπάρχει λαογραφικό μουσείο με αναπαράσταση κρητικού σπιτιού των αρχών του αιώνα, πατητήρι, παλιό ελαιοτριβείο και σιδηρουργείο.

ΠΡΑΙΣΟΣ

Οι πρώτες ανασκαφές του χώρου έγιναν στα τέλη του 19^{ου} αιώνα από τους Ιταλούς αρχαιολόγους Halbherr και Mariani. Στα 1901 ο διευθυντής της Αγγλικής Αρχαιολογικής Σχολής R.C. Bosanquet, άρχισε συστηματικές ανασκαφές.

Η αρχαία πόλη της Πραισού απλώνεται πάνω σε τρεις λόφους – ακροπόλεις 1 χλ.μ βόρεια του χωριού Ν. Πραισός (Βαβέλοι).

Η Ακρόπολη Α, η ψηλότερη, περιβάλλονταν από τείχος ορατό κυρίως σήμερα στο Β.Α τμήμα της. Εκεί ανεσκάφη ένα θαυμάσιο ελληνιστικό κτίσμα, οικία πλούσιου ηγεμόνα ή δημόσιος ξενώνας.

Η Ακρόπολη Γ ονομάστηκε «Λόφος – Βωμός», γιατί εκεί ανακαλύφθηκε βωμός θυσιών του 8^{ου} – 7^{ου} αιώνα π.Χ., με δύο επιγραφές σε Ετεοκρητική γλώσσα και άλλα ευρύματα όπως ασπίδες, κράνη, θώρακες, κνημίδες, πήλινα και χάλκινα ειδώλια με σπουδαιότερο το πήλινο ειδώλιο λέοντος, συμβόλου της θεάς Ρέας.

Από τα σημαντικότερα ευρήματα των ανασκαφών είναι σειρά τεσσάρων θολωτών τάφων με πλούσια κτερίσματα.

ΙΤΑΝΟΣ

Τα ερείπια της αρχαίας Ιτάνου βρίσκονται 27 χλ.μ. ανατολικά της Σητείας, κοντά στο φοινικόδασος Βάι. Η περιοχή είναι γνωστή με το όνομα Ερμούπολη. Η ίδρυση της Ιτάνου ανάγεται στους προϊστορικούς χρόνους. Την πρώτη ιστορική μαρτυρία για την ύπαρξη της πόλης τη δίνει ο Όμηρος. Υπήρξε σπουδαίος σταθμός διαμετακομιστικού εμπορίου και είχε αναπτύξει εμπορικές σχέσεις με την Εγγύς και Μέση Ανατολή, στην οποία έκανε εξαγωγή πορφύρας, σπόγγων, γυαλιού και αλιευμάτων.

Οι Ιτάνιοι ήταν κυρίαρχοι σε όλες τις ανατολικές ακτές της Σητείας και τα όριά της εκτεινόταν από το ακρωτήριο Σαμώνιο (Κάβο – Σίδερο) ως το ακρωτήριο Ερυθραίο (Γούδουρας). Η εξαγωγική δραστηριότητα που ανέπτυξε η Ίτανος από όλη την περιφέρεια που κυριαρχούσε, καθώς και τα έσοδα που της εξασφάλιζε το ιερό του Δικταίου Δία στο Παλαίικαστρο, πλούτισαν την πόλη, όπως προκύπτει από το πλήθος των ναών και των μαρμάρινων οικοδομών της. Ένα σημαντικό ιστορικό μνημείο είναι η εντοιχισμένη αριστερά του καθολικού της Μονής Τοπλού πλάκα, γνωστή ως «Επιγραφή των Μαγνητών». Από την επιγραφή πληροφορούμαστε ότι, επειδή οι Ιτάνιοι βρίσκονταν σε συνεχείς προστριβές με τους κατοίκους της Πραισού, ζήτησαν την βοήθεια του βασιλιά της Αιγύπτου Πτολεμαίου του Φιλομήτορα το 146 π.Χ., ο οποίος βοήθησε στρατιωτικά τους Ιτάνιους, στέλνοντας ακόμη και φρουρές στην επικράτεια της Ιτάνου. Η βοήθεια του Αιγύπτιου βασιλιά και η εμπλοκή των Πραισίων στον πόλεμο με τους Ιεραπύτνιους έθεσαν τέλος στις μεταξύ τους διαμάχες. Όμως οι Ιτάνιοι δεν βρίσκουν την ησυχία τους. Ο νέος γείτονας που καταλαμβάνει την Πραισό, η Ιεράπετρα, έχει εδαφικές διεκδικήσεις από την Ίτανο. Οι διαμάχες και οι προστριβές τους κράτησαν ως το 67 μ.Χ. που ήρθε η ρωμαϊκή κατοχή. Στα ρωμαϊκά χρόνια η Ίτανος εξακολουθούσε να κατέχει εξέχουσα θέση. Οι Ρωμαίοι της επέτρεπαν να κόβει τα δικά της νομίσματα και να συμμετέχει στο κοινό των Κρητών.

Σήμερα ο επισκέπτης μπορεί να περπατήσει τον χώρο σταματώντας στα διάφορα ερείπια όπως το μεγάλο φυλάκιο – πύργος- στη δυτική ακρόπολη, από μελανούς ογκόλιθους, την μεγάλη παλαιοχριστιανική εκκλησία στην ανατολική ακρόπολη, την ελληνιστική συνοικία, τους δύο παλαιοχριστιανικούς ναούς στους πρόποδες του

λόφου που οδηγεί στο Βάι, το νεκροταφείο έξω από την πόλη. Μετά την καταστροφή της πόλης τα Βυζαντινά χρόνια υπάρχουν ενδείξεις ότι ο χώρος αποικήθηκε στην Ενετοκρατία.

ΠΕΤΡΑΣ

Πολλοί αρχαιολόγοι υποστηρίζουν ότι η θέση της αρχαίας Ητείας, πατρίδας του Μύσωνα ενός σοφού που όλοι συγκαταλέγουν μεταξύ των επτά σοφών της αρχαιότητας, βρίσκεται στο μικρό ύψωμα που σήμερα ονομάζεται Πετράς. Εδώ οι αρχαιολογικές έρευνες φέρνουν διαρκώς καινούρια στοιχεία, ενώ η έκταση των ερειπίων υποδηλώνει μεγάλη και μακρόχρονη εγκατάσταση.

ΜΟΧΛΟΣ

Πρόκειται για ένα μικρό νησί στα βόρεια παράλια της Σητείας και σε απόσταση 150 μ. από τη στεριά, απέναντι από το ομώνυμο γραφικό ψαροχώρι.

Στην εποχή του χαλκού φαίνεται ότι το νησί ενώνονταν με τη στεριά και δημιουργούνταν δύο λιμάνια για να προφυλάσσονται τα πλοία από τον καιρό. Ο Μόχλος, λόγω της θέσης του έγινε σημαντικό κέντρο των Μινωϊτών.

Ο Αμερικανός αρχαιολόγος R. Seager, το 1908 ανακάλυψε τάφους στη Β.Δ. πλευρά του νησιού που είχαν σχήμα ορθογώνιων διαμερισμάτων και ανήκαν σε αρχοντικές οικογένειες. Εκεί βρέθηκαν θαυμάσια χρυσά κοσμήματα και διαδήματα, σφραγιδόλιθοι, μοναδικά λίθινα αγγεία και διπλοί πελέκεις, που κοσμούν σήμερα την πρώτη αίθουσα του αρχαιολογικού μουσείου Ηρακλείου. Σημαντικό εύρημα ήταν ένα χρυσό δαχτυλίδι με αναπαράσταση γυμνής γυναικείας θεότητας. Σήμερα οι ανασκαφές συνεχίζονται κι έχει αποκαλυφθεί μεγάλο τμήμα του οικισμού στα νότια του νησιού. Η επίσκεψη του αρχαιολογικού χώρου γίνεται με βάρκα από τον οικισμό Μόχλο.

ΠΑΛΑΙΚΑΣΤΡΟ

Βρίσκεται σε απόσταση 2 χλ.μ. από το Παλαίικαστρο, στην παραλία της Χιόνας. Συστηματικές ανασκαφές στην περιοχή έγιναν από τους Άγγλους αρχαιολόγους Bosanquet και Dawkins, στις αρχές του αιώνα και έφεραν στο φώς σημαντικό μινωικό οικισμό που άκμασε στην Υστερομινωική κυρίως περίοδο. Βρέθηκαν επίσης τάφοι της Πρωτομινωικής και Μεσομινωικής περιόδου με μεγάλες ποσότητες οστών που διατηρούνταν σε άριστη κατάσταση.

Η σημαντικότερη ανακάλυψη στο χώρο ήταν το ιερό του Δικταίου Δία, από τα πιο γνωστά ιερά της Ανατολικής Κρήτης. Στα ερείπια του ναού βρέθηκε επιγραφή από φαιό ασβεστόλιθο που περιλάμβανε τον ύμνο προς τον Δικταίο Δία. Η λατρεία στο ιερό πιθανότατα είχε μυστηριακό χαρακτήρα και ήταν συνεχής από τους Γεωμετρικούς χρόνους έως τη Ρωμαϊκή κατάκτηση.

ΖΑΚΡΟΣ

Ο αρχαιολογικός χώρος της Ζάκρου βρίσκεται 500 μ. από τον παράλιο οικισμό της Κάτω Ζάκρου, που απέχει 9 χιλ. από το χωριό Πάνω Ζάκρος και 45 χιλ. από τη Σητεία. Οι πρώτες ανασκαφές στο χώρο έγιναν στα τέλη του περασμένου αιώνα από τους Ιταλούς αρχαιολόγους Halbher και Mariani. Συστηματικές ανασκαφές έγιναν όμως αργότερα από τον Άγγλο P. Gogarth, διευθυντή της αγγλικής αρχαιολογικής σχολής Αθηνών, που αποκάλυψε τμήμα της αρχαίας πόλης. Η τυχαία ανεύρεση χρυσών νομισμάτων και ενός ξίφους δίνουν την αφορμή στην αρχαιολογική σκαπάνη να αρχίσει και πάλι το έργο της. Ο έφορος αρχαιοτήτων Ν. Πλάτων, γνώστης και μελετητής του μινωικού πολιτισμού αρχίζει το ανασκαφικό του έργο, που γνωρίζει λαμπρή επιτυχία. Αποκαλύπτεται ένα νέο μινωικό ανάκτορο, το τέταρτο στην Κρήτη, μετά το ανάκτορο της Κνωσσού της Φαιστού και των Μαλλίων, που αν και μικρότερο έδωσε περισσότερα από 10.000 αντικείμενα εξαιρετικής τέχνης, πολλά από τα οποία χαρακτηρίζονται ως «Βασιλικά». Τα ευρήματα αυτά εκτίθενται σήμερα σε ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα του Μουσείου Ηρακλείου.

Η συνολική έκταση του ανακτόρου ξεπερνά τα 8.000 τ.μ. και απλώνεται γύρω από μία κεντρική αυλή, όπως συμβαίνει και με άλλα γνωστά ανάκτορα της Κρήτης. Αν και το ανάκτορο παρουσιάζει πολλές ομοιότητες με τα άλλα μεγάλα ανάκτορα της Κρήτης έχει και τις δικές του ιδιομορφίες, που βοηθούν στην πληρέστερη μελέτη της μινωικής αρχιτεκτονικής. Υπάρχουν επίσης στοιχεία για τον τρόπο ζωής των ηγεμόνων καθώς και τις σχέσεις της Ανατολικής Κρήτης με την Αίγυπτο και τη Μέση Ανατολή. Τα στοιχεία πείθουν ότι η Ζάκρος υπήρξε ένα από τα μεγαλύτερα κέντρα διαμετακομιστικού εμπορίου της Κρήτης και ένας σταθμός πλοίων που ταξίδευαν στην Αφρική. Το ανάκτορο χτίστηκε γύρω στα 1600 π.Χ. και καταστράφηκε το 1450 π.Χ από το ηφαίστειο της Σαντορίνης. Μετά την ξαφνική και ολοκληρωτική καταστροφή δεν ξαναχτίζεται άλλο ανάκτορο στη θέση του. Το ανάκτορο σκεπασμένο από κομμάτια λάβας και ελαφρόπετρας, παρέμεινε ασύλητο και παρέδωσε απλόχερα τους θυσαυρούς του στο κτύπημα της αρχαιολογικής σκαπάνης. Στα γύρω υψώματα στον Τραόσταλο και το φαράγγι των Νεκρών ανακαλύφθηκαν ταφές προϊστορικής εποχής.

ΧΑΜΑΙΖΙ

Στην περιοχή του χωριού Χαμαίζι και στον κωνοειδή λόφο, γνωστό ως Σουβλωτό Μουρί (= σουβλωτή μούρη, όψη) βρίσκεται το μοναδικό ελλειψοειδές οικοδόμημα που θεωρείται από τα πιο σημαντικά αρχαιολογικά λείψανα του Μινωικού Πολιτισμού. Ανασκάφτηκε το 1903 από τον Στ. Ξανθουδίδη, ο οποίος θεώρησε το κτήριο σαν μεγάλη αγροικία που χρησίμευσε και για μεταγενέστερη κατοίκηση. Ο Ν. Πλάτων υποστήριξε ότι πρόκειται για οικοδόμημα που ανήκει σε μεταμινωικό ιερό κορυφής και ότι το πηγάδι της αυλής ήταν αποθέτης ιερών αντικειμένων.

Αρκετές είναι οι όμορφες πινελιές που χάρισε ο Δίας στον γενέθλιο τόπο του. Μεγάλα και μικρά φαράγγια διασχίζουν την επαρχία, σημάδι των χειμάρρων με τα ορμητικά νερά των ξαφνικών βροχών και των άλλων στοιχείων της φύσης που πέφτουν πάνω στα εύπλαστα πετρώματα της στειακής γης.

ΚΑΤΩ ΖΑΚΡΟΥ

Το φαράγγι της Κάτω Ζάκρου είναι γνωστό και ως φαράγγι των νεκρών. Εδώ οι μινωίτες στις σχισμές και στα κοιλάματα έθαβαν τους νεκρούς τους. Είναι μέρος του ευρωπαϊκού μονοπατιού E4 και εύκολα κανείς σε μία ώρα μπορεί να το διασχίσει.

ΛΑΜΝΟΝΙΟΥ

Το φαράγγι του Λαμνονίου πήρε το όνομά του από το χωριό Λαμνόνι. Η άκρη του συναντά τις πανέμορφες παραλίες του Ξερόκαμπου. Στις κατάξερε όχθες του αφιλόξενου φαραγγιού σε μια πεντάωρη πορεία μπορεί ο επισκέπτης του να παρατηρήσει τα πλούσια πετρώματα και τους περίεργους σχηματισμούς που έχει δώσει ο αέρας στους βράχους.

ΠΕΡΒΟΛΑΚΙΩΝ

Το φαράγγι των Περβολακίων ξεκινάει από το ομώνυμο χωριό και μετά από μια δίωρη πορεία φτάνει στο Λιβυκό πέλαγος. Εδώ ψηλά στην αριστερή του όχθη μπορεί κανείς να δει σκαλωμένο το μοναστήρι του Αϊ Γιάννη του Καψά.

ΠΕΥΚΩΝ

Το φαράγγι των Πεύκων είναι ένα υπέροχο φαράγγι με καταπληκτικούς σχηματισμούς των πετρωμάτων του από την επίδραση των φυσικών δυνάμεων. Αν το ακολουθήσει κανείς από το χωριό Πεύκοι μετά από μια τριώρη περίπου πορεία βγαίνει στην παραλία του Μακρύ Γιαλού.

Η βαθιά θρησκευτικότητα των κατοίκων φαίνεται από τα δώδεκα μοναστήρια που βρίσκονταν στην επαρχία. Σήμερα υπάρχουν και λειτουργούν μόνο τρία.

ΜΟΝΗ ΤΟΠΛΟΥ

Από τα πιο ονομαστά και πλούσια μοναστήρια που έχουν απομείνει είναι η μονή της Κυράς Ακρωτηριανής, γνωστότερο με το όνομα Τοπλού, επειδή πήρε το προνόμιο κατά την οθωμανική κατάκτηση να διατηρεί κανόνι. Η Μονή Τοπλού είναι ένα ιστορικό μοναστήρι που διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο σε όλους τους αγώνες των Κρητικών για Ελευθερία.

Το 1654, επί τουρκοκρατίας ο Νεόφυτος Πατελλάρος, ο πρώτος μητροπολίτης της Κρήτης, παραχώρησε στο Πατριαρχείο μερικά μοναστήρια της Κρήτης. Το 1704 η Μονή Τοπλού διασώθηκε από τα βαρύτερα χρέη, τις τεράστιες φορολογίες και τις αδιάκοπες αφαιμάξεις των αγαθών από τους Γενίτσαρους. Το 1798, ο Πατριάρχης της Κωνσταντινούπολης Γρηγόριος ο Ε΄ κηρύσσει την περιουσία της Μονής αδούλωτη και ανενόχλητη και απαγορεύει την εκποίηση της άνευ αδείας του Οικουμενικού Πατριάρχη.

Το καθολικό τη Μονής είναι αφιερωμένο στην Παναγία και στον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο. Ο δραστήριος ηγούμενος της μονής Φιλόθεος Σπανουδάκης σήμερα έχει φροντίσει να αναστηλωθεί ολόκληρο το μοναστήρι και να οργανωθεί μουσείο παλιών εικόνων και χαλκογραφιών. Ιδιαίτερης καλλιτεχνικής αξίας και έμπνευσης είναι οι δύο φορητές εικόνες, έργο του Ιωάννου Κορνάρου, η εικόνα «Μέγας εί Κύριε και Θαυμαστά τα έργα Σου» και η Αγία Αναστασία η Φαρμακολύτρια. Εκτός από τις φορητές εικόνες εξαιρετικής τέχνης εκτίθενται Ευαγγέλια, αργυροεπίχρσοι σταυροί, μολυβδόβουλα πατριαρχικά συγίλια, αρχιερατικά άμφια κ.α.

Επίσης σε συνεργασία με τον αγιογράφο Μανόλη Μπετεινάκη έχει αγιογραφήσει την τραπεζαρία του μοναστηριού με την τεχνική της νωπογραφίας.

ΜΟΝΗ ΚΑΨΑ

Σκαλωμένο στο φρύδι της εξόδου του φαραγγιού των Περβολακίων, σε επιβλητικό τοπίο που ατενίζει το Λιβυκό πέλαγος βρίσκεται το μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Καψά. Το μοναστήρι είναι μετόχι της Μονής Τοπλού και απέχει 9 χλ.μ. από τον οικισμό του Μακρύ Γιαλού.

ΜΟΝΗ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ

Βρίσκεται στην περιοχή Πλατάνι, δυτικά της Σητείας. Σήμερα το μοναστήρι είναι σχεδόν εγκαταλελειμμένο και στο μικρό αυτό βυζαντινό εκκλησάκι, πιθανότατα του 15^{ου} αιώνα, σπάνια γίνονται λειτουργίες.

Η γη της Σητείας με τα πετρώματα και τις ιδιαίτερες φυσικές τους ιδιότητες της επιτρέπει τη δημιουργία σπηλαίων και άλλες μορφές καρστικών σχηματισμών. Περισσότεροι από τριακόσιοι σπηλαιώδεις σχηματισμοί υπάρχουν στο έδαφος της επαρχίας. Μερικά από τα σπήλαια μας αποκάλυψαν ίχνη ανθρώπινης χρήσης τους πράγμα που επιβεβαιώνει τις απόψεις που είχαν από παλαιότερα διατυπωθεί ότι η επαρχία είχε κατοικηθεί πολύ πριν από τον ερχομό των μινωιτών.

ΠΕΛΕΚΗΤΩΝ

Ένα από τα πιο ονομαστά σπήλαια της Σητείας, πλουσιότατο σε διάκοσμο και το μεγαλύτερο σε βάθος σπήλαιο της Κρήτης βρίσκεται στην τοποθεσία Πελεκητά ή Συκιά κοντά στην Κάτω Ζάκρο. Το σπήλαιο των πελεκητών όπως είναι γνωστό έχει μήκος 310 μέτρα και σε αυτό βρέθηκαν ίχνη κατοίκησης από τη νεολιθική εποχή.

ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ

Πρόκειται για ονομαστό σπήλαιο με πλούσιο λιθωματικό διάκοσμο. Βρίσκεται δύομισι περίπου χιλιόμετρα ανατολικά από το γραφικό χωριό Καρύδι, στη θέση Πλατύβολα και σε υψόμετρο 540 μέτρων. Εδώ βρέθηκαν ίχνη νεολιθικής εγκατάστασης.

ΠΕΥΚΩΝ

Στα βόρεια του Μακρύ Γιαλού και στην εδαφική περιφέρεια του χωριού Πεύκοι υπάρχουν δύο σημαντικοί σπηλαιώδεις σχηματισμοί με ωραίο διάκοσμο. Είναι το σπήλαιο Απαλούστρες που είναι σχετικά εύκολο κανείς να το επισκεφτεί και το σπήλαιο Λατσίδα Βρέικου. Στο δεύτερο σπήλαιο τελευταία ανακαλύφθηκαν ίχνη νεολιθικής κατοίκησης.

Όλες οι ιστορικές περιόδους έχουν αφήσει έντονα τα σημάδια τους στη γη της Σητείας.

ΚΑΖΑΡΜΑ

Το φρούριο του κάστρου γνωστό σήμερα σαν Καζάρμα (Casa di arma) είναι το πιο επιβλητικό μνημείο του παρελθόντος στην πόλη της Σητείας. Η Καζάρμα ήταν ο στρατώνας της φρουράς ή το διοικητήριο, ένα δηλαδή από τα οικοδομήματα της Μεσαιωνικής Σητείας η οποία περιβαλλόταν με τείχος. Η οχύρωση της πόλης και η Καζάρμα χρονολογούνται στα τελευταία βυζαντινά χρόνια. Οι πειρατικές όμως επιδρομές οι συχνές επαναστάσεις των κατοίκων κατά τη διάρκεια της ενετικής κατοχής ακόμα και οι σεισμοί επέφεραν αλλεπάλληλες καταστροφές στα τείχη και στην Καζάρμα, μέχρι που οι ίδιοι οι Ενετοί αναγκάστηκαν να τα καταστρέψουν με σκοπό να τα επιδιορθώσουν. Αυτό τελικά δεν έγινε και το 1651 η πόλη κατεδαφίστηκε και έπειτα κατακτήθηκε από τους Τούρκους.

Στην περίοδο της τουρκικής κατάκτησης τα τείχη φαίνεται ότι δεν ξαναχτίστηκαν αλλά η Καζάρμα αναστηλώθηκε και σήμερα διακρίνονται οι τουρκικές προσθήκες, όπως οι κουμπέδες πάνω στις επάλξεις, δηλαδή τα φυλάκια του φρουρίου. Η Καζάρμα σήμερα έχει αναστηλωθεί προσεκτικά και είναι ανοιχτή στο κοινό προσφέροντας μια πανοραμική θέα στον κόλπο και την πόλη της Σητείας. Κατά την καλοκαιρινή περίοδο στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο της γίνονται πολιτιστικές εκδηλώσεις «Κορνάρεια», όπως θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες, διαλέξεις, εκθέσεις εικαστικών τεχνών κ.λ.π.

ΤΡΥΠΗΤΟΣ

Η θέση της ελληνιστικής Σητείας καθώς αποκαλύπτεται από τις τελευταίες ανασκαφές βρίσκονταν πιθανότατα στην περιοχή του Τρυπητού. Έτσι ονομάζεται η μικρή χερσόνησος σε απόσταση 3 χλ.μ. ανατολικά της Σητείας. Πιθανώς, οφείλει το όνομά της σε απλό επίμηκες όρυγμα στη βραχώδη Ν.Α. πλευρά της, με δάπεδο που έχει κλίση προς τη θάλασσα. Σύμφωνα με τους αρχαιολόγους πρόκειται για νεώσοικο δηλαδή χώρο ανέκλυσης, προστασίας και επισκευής των πλοίων (σαν το σημερινό καρνάγιο). Είναι ο μόνος βεβαιωμένος στην Κρήτη και χρονολογείται στην ελληνιστική περίοδο. Στον ίδιο χώρο, σε πρόσφατες ανασκαφές, ήρθε στο φως μια ελληνιστική πόλη με τμήματα των συνοικιών της και ισχυρό αμυντικό τείχος στη νότια πλευρά. Βρέθηκαν πλήθος από αγγεία, νομίσματα, κοσμήματα και μολύβδινα σταθμιά.

ΕΤΙΑ – ΕΝΕΤΙΚΗ ΕΠΑΥΛΗ

Η Ενετική έπαυλη στην Ετιά θεωρείται ένα από τα πιο αντιπροσωπευτικά δείγματα της Ενετικής αρχιτεκτονικής στην Κρήτη. Το τριώροφο κτίσμα κτίστηκε περίπου στο τέλος του 15^{ου} αιώνα, ανήκε στην οικογένεια των Ενετών Dei Mezzo και σήμερα είναι γνωστή σαν «Σεράγιο-Σεράϊ». Πάνω από την επιβλητική είσοδο του κυρίως μεγάρου υπάρχει το οικόσημο των Dei Mezzo.

Στην εποχή της τουρκοκρατίας Τούρκοι πρόκριτοι εγκαταστάθηκαν στην έπαυλη μεταξύ των οποίων και ο περίφημος Μεμέτακας, γνωστός για τις θηριωδίες του κατά

των χριστιανών. Στα 1828 και κατά τη διάρκεια μιας εξέγερσης των χριστιανών εναντίον των Τούρκων καταστράφηκε ο τρίτος όροφος και αργότερα ο δεύτερος. Σήμερα διατηρείται μόνο το ισόγειο σε αρκετά καλή κατάσταση. Στις μέρες μας, η αρχαιολογική υπηρεσία κήρυξε το κτίσμα διατηρητέο μνημείο και άρχισε εργασίες αναστήλωσης.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΓΙΟΡΤΗ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Θρησκευτική γιορτή της πολιούχου Σητείας Αγ. Αικατερίνης, 25 Νοεμβρίου. Μετά την θρησκευτική τελετή διοργανώνεται Λαϊκός Δρόμος, όπου συμμετέχουν πολίτες και αθλητές της πόλης κάνοντας το γύρο της Σητείας. Η παραπάνω εκδήλωση διοργανώνεται από τον Αθλητικό Οργανισμό του Δήμου Σητείας.

ΓΙΟΡΤΗ ΚΑΛΑΜΠΟΚΙΟΥ

Είναι καινούριος θεσμός και προγραμματίζεται τον Ιούνιο στην κεντρική πλατεία του χωριού Πισκοκέφαλο. Περιλαμβάνει μουσικές εκδηλώσεις.

ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Διοργανώνεται κάθε δύο χρόνια από το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού και το Λιμεναρχείο Σητείας, την τελευταία εβδομάδα του Ιουνίου. Πρόκειται για διαλέξεις, μουσικές και χορευτικές εκδηλώσεις και διοργάνωση ιστιοπλοϊκών αγώνων.

ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ ΣΗΤΕΙΑΣ

Ο θεσμός είναι σχετικά πρόσφατος και συγκεντρώνει συμμετοχές από όλη την επαρχία της Σητείας. Διοργανώνεται από το Δήμο Σητείας και γίνεται την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς.

(Πηγή: www.4crete.gr/crete_guide/lasithi.htm, www.wikipedia.org/wiki/nomoslasithiou-39k-, www.creta-info.gr)

1.2.2.3 ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

Το Ρέθυμνο με τον Ψηλορείτη και την καταγάλανη θάλασσα, με ίχνη 3500 χρόνων πολιτισμού, με πολυάριθμες βυζαντινές εκκλησίες και μοναστήρια, με βενετσιάνικα μνημεία με την πιο καλοδιατηρημένη αναγεννησιακή πόλη της χώρας και την υπέροχη φύση του, είναι από τους πιο όμορφους νομούς της Ελλάδας. Σε ένα μεγάλο μέρος της έκτασης του Νομού Ρεθύμνου έχουν εντοπιστεί σημαντικά αρχαιολογικά κατάλοιπα που μας γυρίζουν εκατομμύρια χρόνια πίσω, στην εποχή του λίθου και φτάνουν μέχρι τη Ρωμαϊκή και παλαιοχριστιανική περίοδο.

ΦΟΡΤΕΤΖΑ

Εξαιρετικό μνημείο της περιόδου της Βενετοκρατίας, είναι το φρούριο της Φορτέτζας, που δεσπόζει στα απόκρημνα βράχια, στο βορειότερο άκρο της χερσονήσου, σε ένα σημείο ιδανικό για την επιτήρηση της πόλης, των λόφων και των ακτών. Η Φορτέτζα φημίζεται ως το μεγαλύτερο κάστρο που χτίστηκε ποτέ. Είχε σχεδιαστεί έτσι ώστε να μπορεί να προσφέρει καταφύγιο σε ολόκληρο τον πληθυσμό και περιλαμβάνει στρατώνες, μια εκκλησία, ένα νοσοκομείο και αποθήκες. Το Βενετσιάνικο φρούριο χτίστηκε το 1573 από τον ρετούρη (διοικητή) Λάντο. Οι λόγοι υπήρξαν καθαρά οχυρωματικοί για αυτό και επιλέχθηκε ο λόφος Παλαιόκαστρο, που έχει απέραντη θέα σε μεγάλη έκταση και από στεριά και από θάλασσα. Το συνολικό μήκος του είναι 1307 μ. και περιλαμβάνει τέσσερις προμαχώνες και τρεις αιχμές. Για την ολοκλήρωση του χρειάστηκαν 76800 αγγαρείες των κατοίκων όλου του νομού και κατασκευάστηκε από κανονικές ορθογωνικές πέτρες από τον πρωτομάστορα Γ. Σκορδίλη.

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΡΟΛΟΓΙΟΥ

Ο πύργος του Ρολογιού ήταν ένα μνημείο της ενετικής πόλης του Ρεθύμνου μοναδικό στα κρητικά δεδομένα. Ηλιακό βέβαια ρολόι υπήρχε στο Χάνδακα, στο καμpanαριό του μητροπολιτικού ναού του Αγ. Μάρκου, γνήσιο όμως και αποκλειστικό πύργο-ρολόι διέθετε μόνο το Ρέθυμνο.

ΤΖΑΜΙ ΝΕΡΑΤΖΕ

Το Τζαμί Νερατζέ ή Ωδείο για τους νεότερους, με το εντυπωσιακό του θύρωμα και τον επιβλητικό μιναρέ του, αποτελεί ένα από τα σπουδαιότερα μνημεία της πόλης.

Η ΠΥΛΗ GUORA

Η Πύλη Guora ή Μεγάλη Πόρτα όπως αποκαλείται, αποτελούσε την κεντρική είσοδο του τείχους που περιέκλειε την πόλη του Ρεθύμνου και χτίστηκε την περίοδο της ενετοκρατίας.

ΤΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Το 1^ο Δημοτικό σχολείο Ρεθύμνου ή Τούρκικο όπως συνηθίζεται να αποκαλείται, είναι το παλιότερο σχολικό κτίριο της πόλης. Το πρώτο κτίριο του σχολείου, που δεν υπάρχει σήμερα, κατασκευάστηκε το 1795, από τον Κλάψα Εδεχέμ Μπέη. Αυτό μαρτυρά η μαρμάρινη τούρκικη επιγραφή που βρίσκεται πάνω από το ανώφλι της δυτικής εξώπορτας.

ΟΙ ΚΡΗΝΕΣ ΤΟΥ ΡΕΘΥΜΝΟΥ

Σήμερα στην πόλη του Ρεθύμνου σώζονται οχτώ δημόσιες κρήνες. Από αυτές μόνο μια, η κρήνη Rimonđi, ανάγεται στην εποχή της βενετοκρατίας, ενώ οι υπόλοιπες είναι της τουρκικής περιόδου. Ανήκουν στον τύπο “esme”, που είναι η απλούστερη μορφή κρήνης και μπορούμε να τις κατατάξουμε στις συνοικιακές κρήνες και σε αυτές που εξυπηρετούσαν κάποιο παρακείμενο τζαμί. Οι περισσότερες από αυτές τις κρήνες είναι κατασκευασμένες σε κοντινές χρονολογίες από την ίδια οικογένεια Τουρκοκρητικών, την οικογένεια των Κλαψάρηδων, που είναι η ίδια που κατασκεύασε και το τούρκικο σχολείο. Οι επιγραφές όλων των τούρκικων κρηνών είναι σχεδόν πανομοιότυπες. Φέρουν φυτική ανάγλυφη διακόσμηση και αραβικούς χαρακτήρες. Οι περισσότερες από αυτές τις κρήνες σταμάτησαν να λειτουργούν στα μέσα περίπου του 20^{ου} αιώνα, όταν όλα τα σπίτια της πόλης είχαν πλέον συνδεθεί στο κεντρικό σύστημα ύδρευσης και έτσι εγκαταλείφθηκαν και έχασαν την χρηστικότητά τους.

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΝΑΟΣ

Ο Μητροπολιτικός Ναός του Ρεθύμνου είναι αφιερωμένος στα Εισόδια της Θεοτόκου. Ονομάζεται και Μεγάλη Παναγία, σε αντιπαράβολή με τη Μικρή Παναγία, που και αυτή βρίσκεται στην παλιά πόλη του Ρεθύμνου.

ΜΟΝΗ ΑΡΚΑΔΙΟΥ

Το ιστορικό αυτό μοναστήρι χτίστηκε αρχικά τον 14^ο αιώνα και στην Τουρκοκρατία ήταν πνευματικό κέντρο. Στην επανάσταση του 1866 βρήκαν εκεί καταφύγιο και βοήθεια επαναστάτες αλλά και πολίτες από τα γύρω χωριά. Όταν κατακτήθηκε από τον Μουσταφά πασά οι πολιορκημένοι για να μην πέσουν στα χέρια του εχθρού ανατίναξαν την πυριτιδαποθήκη και θάφτηκαν κάτω από τα ερείπια μαζί με τους πολιορκητές. Από τότε αποτέλεσε σύμβολο θάρρους και ελευθερίας.

ΜΟΝΗ ΑΣΩΜΑΤΩΝ

Τοποθετείται χρονολογικά στον 13^ο αιώνα και βρίσκεται στο Αμάρι, ένα γραφικό χωριό του Ρεθύμνου.

ΜΟΝΗ ΠΡΕΒΕΛΗΣ

Από τους πιο όμορφους χώρους του Νομού. Σήμερα λειτουργεί μόνο ένα μέρος του μοναστηριού, η μονή του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΑΙ ΣΠΗΛΑΙΑ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΝΑ

Γνωστή και ως Απολλωνία από τη λατρεία του Απόλλωνα. Αναμφισβήτητα πρόκειται για τον πιο ενδιαφέρον αρχαιολογικό χώρο του νομού για επίσκεψη. Η πόλη Ελευθέρνα είναι μια πόλη οικοδομημένη σε λόφο, περικλειόμενο από δύο χειμάρρους. Ανασκαφές πραγματοποιούνται στο χώρο από το 1995, υπο την εποπτεία και καθοδήγηση του καθηγητού και αρχαιολόγου Νικολάου Σταμπολίδη.

ΥΣΤΕΡΟΜΙΝΩΙΚΟ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ

Βρίσκεται στους Αρμένους. Στις ανασκαφές που έγιναν βρέθηκαν πήλινες λάρνακες διακοσμημένες με θρησκευτικά Μινωικά σύμβολα και σκηνές κυνηγιού καθώς και πολλοί σφραγιδολίθοι. Οι Αρμένιοι βρίσκονται 11 χλμ από την πόλη του Ρεθύμνου και το νεκροταφείο 1 χλμ βόρεια του χωριού.

ΑΡΧΑΙΑ ΛΑΠΑ

Πρόκειται για μια μεγάλη δωρική και ρωμαϊκή πόλη, κοντά στην Αργυρούπολη.

ΑΞΟΣ

Οι ανασκαφές που έγιναν από Ιταλούς το 1899 έφεραν στο φώς γυναικεία ειδώλεια και αρχαϊκά λείψανα του «δαιδαλικού ρυθμού» όπως και επιγραφές, μήτρες του 7^{ου} π.Χ αιώνα καθώς και μια χάλκινη διακοσμημένη περικεφαλαία.

ΙΔΑΙΟΝ ΑΝΤΡΟΝ

Σύμφωνα με τους μύθους η Σπηλιά Ιδαίο Άντρο ήταν ο τόπος γέννησης του Δία, για να προστατευθεί από τον πατέρα του τον Κρόνο, που θα τον κατάπινε ζωντανό, όπως είχε κάνει πιο πριν στους αδελφούς και τις αδελφές του. Εδώ τον έτρεφε η κατσίκια, νύμφη Αμάλθεια. Προστατευόταν από τους Κουρήτες, οι οποίοι χόρευαν και χτυπούσαν τα όπλα τους για να καλύψουν το κλάμα του μωρού Δία. Αυτός ο μύθος αμφισβητείται από όσους αναφέρουν ως τόπο γέννησης του το Δικταίον Άντρον στο οροπέδιο του Λασιθίου.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΤΟΥ ΜΕΛΙΔΟΝΙΟΥ

Το σπήλαιο αυτό που βρίσκεται στην περιοχή του Περάματος, έχει σπηλαιολογικό αρχαιολογικό αλλά και ιστορικό ενδιαφέρον. Το 1824 βρήκαν εδώ καταφύγιο εκατοντάδες χωρικοί και επειδή δεν παραδίδονταν, ο Χουσεΐν πασάς έφραξε την είσοδο και έβαλε φωτιά με αποτέλεσμα να πεθάνουν από ασφυξία.

Η ΤΡΥΠΑ ΤΟΥ ΣΦΕΝΤΟΝΗ

Πρόκειται για ένα εντυπωσιακό σπήλαιο που βρίσκεται στα Ζωνιανά.

ΜΟΥΣΕΙΑ

Σε ένα μεγάλο μέρος του Νομού Ρεθύμνης έχουν εντοπιστεί σημαντικά αρχαιολογικά κατάλοιπα που μας γυρίζουν εκατομμύρια χρόνια πίσω, ξεκινώντας από την εποχή του χαλκού και καταλήγοντας στη Ρωμαϊκή και παλαιοχριστιανική περίοδο.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το αρχαιολογικό μουσείο Ρέθυμνου, βρίσκεται στην είσοδο της Φορτέτζας. Στο μουσείο εκτίθενται μοναδικά ευρήματα από τα Νεολιθικά και Ρωμαϊκά χρόνια που αξίζει να θαυμάζουν όλοι οι επισκέπτες.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΝΑΛΙΑΣ ΖΩΗΣ

Για τους λάτρεις του θαυμαστού θαλάσσιου πλούτου, το μουσείο προσφέρει μια σύντομη περιήγηση στον κόσμο αυτό με μια ενδιαφέρουσα συλλογή από μαλάκια, σπόγγους, διάφορα είδη ψαριών και εχινόζωα. Το μουσείο βρίσκεται στην Παλιά Πόλη.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Σε μια πόλη με τόσο πλούσιο και έντονο το στοιχείο της τοπικής ενδυμασίας, δε θα μπορούσε να λείπει ένα λαογραφικό μουσείο. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να δουν κεντήματα, υφαντά, ανδρικές και γυναικείες παραδοσιακές φορεσιές, κεραμικά, καλάθια, δαντέλες και γενικά πολλά από τα αντικείμενα και τα εργαλεία της καθημερινής ζωής που χρησιμοποιούσαν οι πρόγονοί μας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Πριν από 11 χρόνια, το 1994, δημιουργήθηκε στην πόλη του Ρεθύμνου, στην περιοχή της Πλατείας Μητροπόλεως, το Εκκλησιαστικό Μουσείο. Το μουσείο εκθέτει Ιερά σκεύη, άμφια και θρησκευτικά αντικείμενα των τελευταίων 150 χρόνων.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΕΡΙΝΩΝ ΟΜΟΙΩΜΑΤΩΝ

Ένα μουσείο που αποκαλύπτει στοιχεία από την ιστορία της Κρήτης, στην περιοχή των Ζωνιανών.

ΣΥΛΛΟΓΗ ΕΛΕΝΗΣ ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗ

Η ιδρύτρια εκθέτει παραδοσιακά είδη (πανάκριβες δαντέλες, πανέμορφα υφαντά και κοσμήματα), τα οποία ανήκουν στην προσωπική της συλλογή.

(Πηγή: www.4crete.gr/crete_guide/rethimno.htm, www.wikipedia.org/wiki/nomosrethimnou-39k-, www.creta-info.gr)

1.2.2.4 ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ

Ο Νομός Χανίων είναι ο δυτικότερος της νήσου Κρήτης, χαρακτηρίζεται από μοναδική ομορφιά.

Η περιοχή έχει κατοικηθεί από τη Μινωική εποχή. Εδώ ήταν η αρχαία Κυδωνία. Οι Ενετοί μετέτρεψαν την πόλη σε μια από τις σημαντικότερες βάσεις του νησιού. Η παλιά πόλη διατηρεί ακόμη το χαρακτήρα της. Η Ενετική αποθήκη πυρομαχικών κτίστηκε το 1497 και στολίζει το μέσα λιμάνι.

ΜΟΥΣΕΙΑ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το αρχαιολογικό μουσείο στεγάζεται από το 1962 στο καθολικό της Μονής των Φραγκισκανών Μοναχών. Στις αίθουσες του μουσείου εκτίθεται ευρήματα από διάφορες περιοχές του νομού που συνθέτουν την ιστορία της περιοχής από τη νεολιθική εποχή μέχρι την περίοδο της Ρωμαιοκρατίας. Η έκθεση είναι χωρισμένη κατά πλάτος σε δυο ενότητες. Η πρώτη περιλαμβάνει εκθέματα των προϊστορικών και η δεύτερη των ιστορικών χρόνων. Επίσης εκτίθενται ψηφιδωτά δάπεδα της Ρωμαιοκρατίας και εικονίζουν σκηνές από το Διονυσιακό κύκλο και επεισόδια του μύθου του Ποσειδώνα και της νύμφης Αμμώνης.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΙΣΑΜΟΥ

Το αρχαιολογικό μουσείο Κισάμου στεγάζεται στο κτίριο Διοικητηρίου Κισάμου. Πρόκειται για διώροφο λιθόκτιστο κτίριο το οποίο βρίσκεται στην πλατεία του παραδοσιακού πυρήνα της πόλης που είναι χτισμένη στη θέση της αρχαίας Κισάμου.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΧΑΝΙΩΝ

Βρίσκεται στην εσωτερική βορειοδυτική πλευρά των οχυρώσεων, που πήρε το όνομά της από τη μονή. Αρχικά υπήρχε ένα μικρό καμαροσκέπαστο παρεκκλήσι πιθανότατα του 15^{ου} αιώνα. Κατά τον 16^ο αιώνα έγινε μια πρώτη επέκταση και στα τέλη της Βενετοκρατίας πήρε τη σημερινή του μορφή. Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας μετατράπηκε σε τζαμί.

Το πλούσιο αρχαιολογικό υλικό, το οποίο έχει συγκεντρωθεί από τις ανασκαφές, αλλά και από περισυλλογές και δωρεές αποτέλεσε μια συλλογή στην οποία καταγράφεται με σαφήνεια η ιστορική πορεία του νομού από τα παλαιοχριστιανικά χρόνια μέχρι την Τουρκοκρατία.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΑΒΑΛΟΧΩΡΙΟΥ

Το μουσείο ιδρύθηκε το 1967 και εγκαινιάστηκε το Σεπτέμβριο του 1993. Στεγάζεται σε κτίριο που αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και αναπτύσσεται σε δυο επίπεδα.

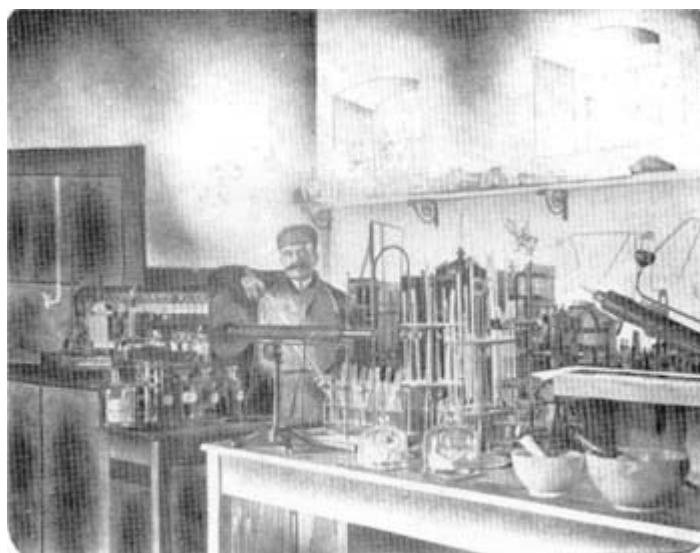
ΝΑΥΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Το Μουσείο εγκαινιάστηκε την 27 Μαΐου 1973, ημερομηνία που συνέπεσε με την 32η επέτειο της μάχης της Κρήτης, για να διαφυλάξει τις ναυτικές μας παραδόσεις. Στεγάζεται στην είσοδο του φρουρίου “Φιρκά” που βρίσκεται στο παλιό λιμάνι των Χανίων. Το φρούριο αυτό κατασκευάστηκε από τους Ενετούς, οι οποίοι το χρησιμοποιούσαν σαν φυλακή για τους Έλληνες που καταδικάζονταν σε θάνατο, και αργότερα από το 1669 ως το 1898 οι Τούρκοι εγκατέστησαν εκεί την διοίκηση της Μεραρχίας (Φιρκά στα τούρκικα σημαίνει μεραρχία). Εκεί υψώθηκε η Ελληνική σημαία, ενώπιον του Βενιζέλου και του Βασιλιά Κωνσταντίνου το 1913, ως επισφράγισμα της ένωσης με την Ελλάδα. Όλα τα εκθέματα από τη ναυτική μας παράδοση, είναι ταξινομημένα κατά ιστορικές περιόδους, δηλαδή εποχή χαλκού - Κλασική και Ελληνιστική (2.800 π.Χ.-6ος μ.Χ. αιώνας), Ενετική περίοδος (1200 μ.Χ. μέχρι τον 17ο αι.), Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή (650 μ.Χ. μέχρι τον 18ο αιώνα), Τουρκοκρατία, Αγώνας Ανεξαρτησίας (1650 1909), Βαλκανικοί πόλεμοι (1912 1913), Β' Παγκόσμιος Πόλεμος (1940 - 1944), Μεταπολεμική Περίοδος (1944 και μετά). Περιλαμβάνει επίσης μακέτες πλοίων, διάφορα ναυτικά όργανα και συσκευές, όπως διαστημόμετρα, βαρόμετρα, ανεμόμετρα, αβάκια πορειών, ταχυτήτων, δίσκους βολής τορπίλων, επιλέμβιες μαγνητικές πυξίδες, μετεωρολογικά όργανα, εξάντες, ουρανόςφαιρα, όργανα πηδαλιουχίας αντιτορπιλικού κ.ά. Επίσης πίνακες ζωγραφικής, προσωπογραφίες ναυμάχων όπως εκείνες του Μιαούλη, του Τομπάζη του Σαχτούρη, αυθεντικές ιστορικές φωτογραφίες, όπως η φωτογραφία με την ύψωση της Σημαίας της Ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα, στο φρούριο "Φιρκά" Χανίων, την 1η Δεκεμβρίου 1913, κ.ά.

Ιδιαίτερα εντυπωσιακό είναι το ομοίωμα γέφυρας αντιτορπιλικού που υπάρχει στο μουσείο αλλά και η συλλογή οστράκων που μας μεταφέρει στον κόσμο του βυθού. Ο τρόπος που είναι ταξινομημένα τα εκθέματα και τα επεξηγηματικά σημειώματα, συντελούν ώστε να ζωντανέψει μπροστά μας όλη η ναυτική παράδοση της Κρήτης.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΧΗΜΕΙΑΣ

Κατά τις Γερμανικές πολεμικές επιχειρήσεις για την κατάληψη της Κρήτης, στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, εμπρηστική βόμβα αεροπλάνου κατέστρεψε και διέλυσε το Τελωνείο Χανίων, όπου και στεγαζόταν το Γενικό Χημείο, ενώ από τα ερείπιά του συνέλεξε ό,τι ήταν δυνατό να συγκεντρωθεί ο γυιός του Ι. Βαμβακά, Νικόλαος, Δρ. και αυτός της Χημείας Τροφίμων.

XANIA 1894

Το πρώτου Έλληνικόν Κρατικόν Χημικόν
Κέντρος Δρ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΜΒΑΚΑΣ

Ο Νικ. Βαμβακάς θα εργασθεί λειτουργώντας το Χημείο, που είχε μεταφερθεί από την οδό Μουσούρων στην οδό Βέροβιτς Πασά. Υπήρξε προϊστάμενος του Χημείου από το 1943 έως το 1964.

Μετά την αναχώρηση του Γερμανικού Στρατού γεννήθηκε πρόβλημα στέγης για το Παράρτημα του Γενικού Χημείου στα Χανιά. Έτσι λοιπόν ανεγείρεται το 1962 το σημερινό κτήριο του Γενικού Χημείου του Κράτους, μετά από την περιπλάνηση του Χημικού Εργαστηρίου των Χανίων, διάρκειας 66 ετών. Η εγκατάσταση της υπηρεσίας του Χημικού Εργαστηρίου, που είχε οραματισθεί ο Δρ. Ι. Βαμβακάς, στο μέγαρο που είχε ανεγερθεί έγινε λίγο χρόνο πριν το θάνατό του. Κατά την διάρκεια των εγκαινίων ο τότε Γ. Δ/τής του Γενικού Χημείου του Κράτους καθηγητής Ελ. Συνοδινός, συλλαμβάνει την ιδέα της δημιουργίας στην στέγη του μεγάρου, Χημικού Μουσείου, κατ' αναπαράσταση του πρώτου χημικού εργαστηρίου του Ιωάννη Βαμβακά. Δυο χρόνια αργότερα με την προσωπική επίβλεψη και τις οδηγίες του Νικ. Βαμβακά, αυτό γίνεται πραγματικότητα.

Συλλέγονται παλαιά όργανα- συσκευές και τοποθετούνται λειτουργικά όπως ακριβώς ήταν στις αρχές του αιώνα. Με τη βοήθεια του τοπικού Συλλόγου Χημικών και την υποστήριξη των αρμοδίων φορέων, ολοκληρώνεται η κατασκευή του Μουσείου Χημείας Χανίων και στις 28-7-1997 παρουσιάζεται στο κοινό. Η σημερινή εικόνα του Μουσείου με το πλήθος των χημικών οργάνων και τη βιβλιοθήκη των σπάνιων ειδικών βιβλίων εκπλήσσει με την πληρότητά της και σίγουρα έχει πολλά να δώσει στην ιστορία του Πολιτισμού.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ

Το Μουσείο Τυπογραφίας ήταν όνειρο και στόχος από παλιά, από τότε που σ' ένα υπόγειο τυπογραφείο της εφημερίδας “Παρατηρητής”, στην οδό Ν. Πλαστήρα στα Χανιά, ο κ. Γαρεδάκης έκανε τα “πρώτα βήματα” της δημοσιογραφικής του διαδρομής. Χρειάστηκαν τριάντα και... χρόνια για ν' αρχίσει η υλοποίηση.

Προσπάθεια επίπονη, δαπανηρή αλλά τόσο συναρπαστική, ελκυστική. Μια πλειάδα συνεργατών και ιδιαίτερα ο Μιχάλης Γρηγοράκης, βοήθησαν και το όνειρο έγινε πραγματικότητα. Σήμερα ένα μικρό Μουσείο Τυπογραφίας, αλλά και μια Βιβλιοθήκη Κρητικού Βιβλίου, με δαπάνες της εφημερίδας “Χανιώτικα Νέα”, είναι επισκέψιμα. Γίνεται αντικείμενο θαυμασμού ιδιαίτερα από τον μαθητικό κόσμο και ευκαιρία για επιστροφή πίσω στο χρόνο, τότε που οι τυπογράφοι “μιλούσαν” με τις τυπογραφικές πλάκες, τα τυπογραφικά μηχανήματα, τα έκαναν κομμάτι από τη ζωή τους.

Στην εποχή των ηλεκτρονικών υπολογιστών και της ταχύτητας, μια, έστω και για λίγο, επιστροφή, στον ήρεμο και δημιουργικό καλλιτεχνικό κόσμο της Τυπογραφίας, μέσα από το Μουσείο της εφημερίδας “Χανιώτικα Νέα” είναι σίγουρα ένα ευχάριστο διάλειμμα και μια ξεχωριστή εμπειρία. Η συλλογή του μουσείου περιλαμβάνει χειροκίνητα τυπογραφικά πιεστήρια που χρονολογούνται από τον 19ο αιώνα, αλλά και πιο σύγχρονα, αυτόματα πιεστήρια που λειτούργησαν κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα. Παράλληλα με αυτά παρουσιάζονται τα διάφορα εργαλεία, οι πάγκοι εργασίας, τα τυπογραφικά στοιχεία, όλα εκείνα τα συστατικά που συντελούσαν στην αποτύπωση της λέξης, της έννοιας, της είδησης. Κατά τη διάρκεια της ξενάγησης, οι επισκέπτες του μουσείου έχουν τη δυνατότητα να ταξιδεύουν για λίγο πίσω στο χρόνο παρακολουθώντας κάποια από αυτά τα μηχανήματα να πραγματοποιούν εκτυπωτικές εργασίες.

Σπάνια βιβλία που χρονολογούνται από τον 16ο αιώνα, πρωτότυπα φύλλα κρητικών εφημερίδων, από το 1890 και μετά, χάρτες, χαρτονομίσματα και γραμματόσημα εποχής συμπληρώνουν την εικόνα, ως το αποτέλεσμα της εκτυπωτικής διαδικασίας.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

ΑΠΤΕΡΑ

Οι αρχές της πόλης φτάνουν πίσω στην Μυκηναϊκή εποχή. Άνθισε στους Ελληνιστικούς χρόνους.

ΛΙΣΣΟΣ

Κατά τους κλασσικούς χρόνους το μέρος αυτό ήταν πολύ γνωστό από τις ιαματικές του πηγές. Σήμερα μπορεί κανείς να δει τα ερείπια ενός Ασκληπείου και ενός ναού με ωραία μωσαϊκά.

ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑ

Στο ακρωτήριο που προφυλάσσει το χωριό στέκει το κάστρο Σέλινο Ενετικής προέλευσης.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

ΕΝΕΤΙΚΟ ΛΙΜΑΝΙ ΧΑΝΙΩΝ

Το Ενετικό λιμάνι των Χανίων είναι ένα πραγματικό στολίδι για την πόλη και εντυπωσιάζει όλους τους επισκέπτες. Κατασκευάστηκε από τους Ενετούς για να προστατεύει την πόλη από τις πειρατικές επιδρομές. Λέγετε ότι η κατασκευή του, που άρχισε γύρω στο 1320, διήρκεσε 300 περίπου χρόνια! Γύρω στο 1526 οι Ενετοί άρχισαν να επεκτείνουν τα ήδη υπάρχοντα νεώρια, όπου χρησίμευαν σαν αποθηκευτικοί χώροι και τόποι επισκευής πλοίων.

Από τα 17 νεώρια που υπήρχαν σήμερα σώζονται μόνο τα 7, τα οποία χρησιμοποιούνται σαν αίθουσες διαφόρων εκδηλώσεων.

Το Ενετικό Λιμάνι έχει χάσει πια την αίγλη τού παρελθόντος. Σήμερα χρησιμοποιείται μόνο για τα καΐκια τις ψαρόβαρκες. Στην παραλιακή οδό λειτουργούν πολλά κέντρα διασκέδασης, καφετέριες και εστιατόρια.

ΦΡΟΥΡΙΟ ΦΙΡΚΑ

Βρίσκεται στη δυτική πλευρά του λιμανιού και κτίστηκε την περίοδο της Τουρκοκρατίας για να προστατεύει την είσοδο του λιμανιού. Το φρούριο αποτελούσε την έδρα του στρατιωτικού διοικητή της πόλης.

Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας αλλά και στα νεότερα χρόνια, το Φρούριο Φιρκάς χρησιμοποιήθηκε ως στρατώνας και φυλακή. Τα υπόγειά του αποτέλεσαν τις φυλακές των αγωνιστών των απελευθερωτικών αγώνων της Κρήτης, μέχρι και την περίοδο της γερμανικής κατοχής. Στη σκοπιά του φρουρίου υψώθηκε την 1η Δεκεμβρίου 1913 η σημαία της Ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΧΑΝΙΩΝ

Η Αγορά των Χανίων κτίστηκε το 1911 από τον τότε δήμαρχο Μανώλη Μουντάκη και εγκαινιάστηκε στις 4 Δεκεμβρίου 1913, τρεις ημέρες μετά την ύψωση της ελληνικής σημαίας στο φρούριο Φιρκά. Βρίσκεται στην περιοχή της κεντρικής εισόδου του ενετικού κάστρου και είναι ένα κτίριο σε σχήμα σταυρού. Στην Αγορά των Χανίων λειτουργούν εμπορικά καταστήματα κάθε είδους και αποτελεί τόπο συνάθροισης χιλιάδων κατοίκων και επισκεπτών του νησιού, καθώς εκεί χτυπά η καρδιά της πόλης.

ΤΑΦΟΙ ΤΩΝ ΒΕΝΙΖΕΛΩΝ

Στη χερσόνησο του Ακρωτηρίου και πάνω στο λόφο του Προφήτη Ηλία, βρίσκονται οι Τάφοι των Βενιζέλων. Ο ίδιος ο Ελευθέριος Βενιζέλος είχε εκφράσει την επιθυμία να αποτελέσει αυτή η τοποθεσία την τελευταία του κατοικία. Έτσι, το 1936 κτίστηκε εκεί ο τάφος του.

Αργότερα, το 1965 απέναντι από τον τάφο του Ελευθέριου Βενιζέλου στήθηκε και ο τάφος του γιου του Σοφοκλή, ο οποίος υπήρξε και πρωθυπουργός της Ελλάδας από το 1943 έως το 1952.

Ακριβώς δίπλα από τους τάφους οικοδομήθηκε το άγαλμα της Ελευθερίας. Πρόκειται για ένα πετρόκτιστο άγαλμα, που συμβολίζει τους αγώνες των Κρητών για την ελευθερία.

Τους τάφους των δυο ανδρών, επισκέπτεται κάθε χρόνο πλήθος κόσμου. Ο γύρω χώρος είναι διαμορφωμένος με έναν υπέροχο κήπο, καθίσματα, πάρκο και λιθόκτιστα δρομάκια.

Ο ΦΑΡΟΣ

Ο φάρος πρωτοκτίστηκε από τους Βενετσιάνους κάπου τον 16ο αιώνα και η αρχική του δάση είναι αυτή που σώζεται και σήμερα. Χοντρή αλυσίδα έκλεινε την είσοδο του λιμανιού μέχρι απέναντι στο Φιρκά, που σώζεται και σήμερα η θέση που έμπαινε και παλιότερα και ένας κρίκος της, ο «κέρκελος». Ο Βενετσιάνικος φάρος ήταν αρκετά φαρδύτερος από το σημερινό, δεν ήταν όμως ψηλότερος, όπως φανερώνουν μερικές γκραβούρες της εποχής, που όπως φαίνεται είναι φτιαγμένες «από μνήμης».

Χαρακτικό του 1690, (Peeters), είναι μια «από μνήμης» απεικόνιση του λιμανιού, με τα νεώρια και το φάρο, από τα ανατολικά. Διακρίνονται ο ναός της Santa Maria, του Αγ. Νικολάου, του Μώλου και ο Φιρκάς. Η απεικόνιση δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα της εποχής και ο φάρος δείχνει υπερβολικά μεγάλος.

Οι Τούρκοι που κατά τη συνήθη τακτική τους άφησαν το λιμάνι εγκαταλελειμμένο, δεν φρόντισαν ούτε για το φάρο, που φαίνεται πως γκρεμίστηκε σε κάποια μεγάλη

καταιγίδα το 18ο αιώνα.

Οι Αιγύπτιοι που πήραν την Κρήτη το 1830, πραγματοποίησαν λιμενικά έργα στα Χανιά και ανακατασκεύασαν τον παλιό φάρο στην αρχική δάση του. Ο νέος φάρος που στην κατασκευή θυμίζει μινωικό, ήταν στενότερος από τον αρχικό, λειτουργούσε όμως με σύγχρονο για την εποχή σύστημα φωτισμού (ασετυλίνης) που κατασκευάστηκε από Γάλλους μηχανικούς. Με τον ίδιο τρόπο λειτουργούσε σχεδόν μέχρι την εποχή μας, όταν αντικαταστάθηκε με ένα μικρό ηλεκτρικό φανάρι. Η αρχιτεκτονική του είναι ένας συγκερασμός οθωμανικών, νεοκλαστικών και παλιότερων Βενετσιάνικων στοιχείων από την τοπική παράδοση, με ενδιαφέρον αποτέλεσμα. Κατά διαστήματα μικρά στρογγυλά παράθυρα προσπαθούν να φωτίσουν το εσωτερικό. Το κουβούκλιο στην κορυφή, κατασκευασμένο από μόλυβδο, με περίεργες τρύπες εξαερισμού, ήταν ένα όμορφο τεχνούργημα. Πάνω στην κτιστή βάση κατασκευάστηκε δωμάτιο για το φαροφύλακα, κυκλική σκοπιά με στρογγυλά παραθυράκια και ένα άνοιγμα για πυροβόλο («κανονιέρα»).

Οι Αιγύπτιοι τον στήριζαν πάνω σε ξύλινη βάση, για να έχει ελαστικότητα στους σεισμούς και τις καταιγίδες, η οποία βρέθηκε στις πρόσφατες εργασίες αποκατάστασης. Στις αρχές του 20ου αιώνα, ζώστηκε το πάνω τμήμα του με σιδερένιες ρέλες, γιατί άρχισε να γέρνει. Στα τέλη της δεκαετίας του '60, επειδή το μνημείο παρουσίαζε επικίνδυνη κλίση, του έκαναν μια επένδυση εσωτερικά από σίδηρο και μπετόν και έτσι η σκάλα ανόδου στένεψε πολύ. Ελπίζουμε να αποκατασταθεί σύντομα, με την επιτυχία που αποκαταστάθηκε ο μινωικός του Αγ. Νικολάου, αφού τον έχουν αναλάβει και οι ίδιοι φορείς.

ΦΑΡΑΓΓΙΑ

ΦΑΡΑΓΓΙ ΣΑΜΑΡΙΑΣ

Το Φαράγγι της Σαμαριάς είναι αναμφισβήτητα το διασημότερο της Κρήτης, και όχι μόνο. Πρόκειται για το μεγαλύτερο, ομορφότερο και επιβλητικότερο φαράγγι ολόκληρης της Ευρώπης. Το μήκος του φτάνει τα 18χλμ.!

Αποτελεί ένα σημαντικό βιότοπο με σπάνια χλωρίδα και πανίδα. Τα ονειρεμένα τοπία που αντικρίζει κανείς καθώς διαβαίνει το φαράγγι είναι ανεπανάληπτα και μοναδικά.

Το φαράγγι έχει ανακηρυχθεί ως Εθνικός Δρυμός Λευκών Ορέων από το 1962, ενώ το 1973 ανακηρύχθηκε ως τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.

Κάθε χρόνο περισσότεροι από τριακόσιες χιλιάδες φυσιολάτρες από όλο τον κόσμο το διαβαίνουν. Είναι μια εμπειρία που κάθε επισκέπτης των Χανίων πρέπει να ζήσει. Η διάσχισή του διαρκεί 6 έως 8 ώρες και συνίσταται να γίνεται με οργανωμένες εκδρομές.

Η είσοδος του φαραγγιού βρίσκεται στην τοποθεσία Ξυλόσκαλο, που είναι και το υψηλότερο σημείο του οροπεδίου του Ομαλού. Από εκεί ξεκινά μια μαγευτική διαδρομή. Τα τοπία εναλλάσσονται και η φύση αποκαλύπτει το μεγαλείο της.

Αιωνόβια κυπαρίσσια και τεράστια δένδρα, πηγές με κρυστάλλινο πόσιμο νερό, θεόρατοι βράχοι και πανύψηλα βουνά (2.000 μέτρα), μαγεύουν κάθε πεζοπόρο.

Υπολογίζεται ότι στο φαράγγι της Σαμαριάς υπάρχουν περίπου 450 είδη της Κρητικής χλωρίδας, από τα οποία 70 φύονται μόνο σε αυτό. Επίσης, εκεί ζει το Κρητικό αγρίμι, το κυριότερο είδος της Κρητικής πανίδας, που απειλείται με

εξαφάνιση. Είναι ένα όμορφο και λεβέντικο ζώο που ζει ελεύθερο μόνο στον Εθνικό Δρυμό.

Στη μέση περίπου της διαδρομής βρίσκεται το χωριό Σαμαριά, που σήμερα είναι ακατοίκητο. Κατά τη διάρκεια της ξεχωριστής αυτής διαδρομής υπάρχουν και πολλά στενώματα, που ονομάζονται "πόρτες". Το στενότερο, γνωστό ως Σιδερόπορτα, έχει πλάτος τρία μέτρα και το κατακόρυφο ύψος των δύο πλευρών φτάνει μέχρι και τα 700 μέτρα. Τοπία άγρια και απειλητικά που όμως αξίζει να δεις.

Το τέλος της διαδρομής καταλήγει σ' ένα ξερό χείμαρρο. Τότε το φαράγγι «ανοίγει» και φανερώνει ένα άλλο έρημο χωριό, την Αγία Ρούμελη. Εκεί, είναι και η έξοδος του φαραγγιού προς το Λιβυκό πέλαγος.

ΦΑΡΑΓΓΙ ΑΓΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Βρίσκεται στην δυτική πλευρά των Λευκών Ορέων, στην επαρχία Σελίνου και πήρε το όνομά του από το ομώνυμο χωριό που είναι κτισμένο κοντά στην είσοδό του.

Το μήκος του φτάνει τα 7,5 χλμ. και η διάσχισή του διαρκεί περίπου τρεις ώρες. Η διαδρομή είναι πανέμορφη, καθώς το φαράγγι διακρίνεται για την βλάστησή του και τα σπάνια φυτά που φύονται σε αυτό.

Στην έξοδό του λειτουργεί ένα τουριστικό περίπτερο, όπου μπορεί κανείς να ξεκουραστεί, κι έπειτα, να συνεχίσει την πορεία του ως το χωριό Σούγια και να απολαύσει το μπάνιο του στην υπέροχη παραλία που βρέχεται από το Λιβυκό πέλαγος.

ΦΑΡΑΓΓΙ ΑΡΑΔΑΙΝΑΣ

Πρόκειται για ένα από τα πιο ενδιαφέροντα Σφακιανά φαράγγια. Βρίσκεται στις νότιες πλαγιές των Λευκών Ορέων και κοντά στο ερειπωμένο χωριό Αράδαινα.

Η είσοδός του βρίσκεται κοντά σε μια σιδερένια γέφυρα που ενώνει τις δυο πλευρές του φαραγγιού. Εκεί, θα δείτε ένα παλαιό πετρόκτιστο μονοπάτι που θα σας οδηγήσει στο πυθμένα του φαραγγιού.

Η διαδρομή διαρκεί δύομισι περίπου ώρες και θα σας γεμίσει με μοναδικές εικόνες. Θεωρείται ένα από τα επιβλητικότερα φαράγγια της Κρήτης και διακρίνεται για την άγρια ομορφιά του. Η έξοδός του βρίσκεται στην παραλία Μάρμαρα, όπου μπορείτε να απολαύσετε το μπάνιο σας.

ΦΑΡΑΓΓΙ ΕΛΥΓΙΑ

Είναι ένα ιδιαίτερο φαράγγι των Σφακίων καθώς έχει διαδρομές για αρχάριους πεζοπόρους, αλλά ενδείκνυται και για έμπειρους ορειβάτες.

Η διαδρομή ξεκινά από το χωριό Άγιος Ιωάννης Σφακίων και μετά από μιας ώρας πεζοπορία φτάνει κανείς στην τοποθεσία Κορμοκόπος όπου αρχίζει η κάθοδος για τη διάσχιση του φαραγγιού. Μετά από δύομισι ώρες πεζοπορίας, ανάμεσα στην υπέροχη φύση καταλήγει κανείς στην αμμουδιά της Αγίας Ρούμελης. Αυτή η διαδρομή καλύπτει το μισό φαράγγι.

Αν επιθυμείται να διασχίσετε όλο τον Ελυγιά χρειάζεστε δυο ημέρες και φυσικά έναν έμπειρο οδηγό. Θα ξεκινήσετε από το οροπέδιο του Ομαλού, θα φτάσετε στην τοποθεσία Ποταμός και από εκεί θα κατεβείτε στον πυθμένα του φαραγγιού, για να

καταλήξετε στην παραλία του Λιβυκού πελάγους. Η διαδρομή Ομαλός – Ποταμός διαρκεί 6 περίπου ώρες και μετά χρειάζονται άλλες τόσες ώρες για να βγείτε στην παραλία.

ΦΑΡΑΓΓΙ ΤΡΥΠΗΤΗΣ

Άλλο ένα μεγάλο και δύσβατο μονοπάτι των Χανίων. Η διάσχισή του διαρκεί μιάμιση μέρα και γίνεται μόνο με την συνοδεία έμπειρου οδηγού. Το φαράγγι διαθέτει πλούσια χλωρίδα και πανίδα. Τα εντυπωσιακά τοπία του και η άγρια ομορφιά του προκαλούν δέος. Η διαδρομή του ξεκινά από το οροπέδιο του Ομαλού, φτάνει στην κορυφή Γκίγκιλος (1400 υψόμετρο) και έπειτα από πεζοπορία έξι περίπου ωρών καταλήγει στο χωριό Σούγια.

ΦΑΡΑΓΓΙ ΙΜΠΡΟΥ

Το φαράγγι Ίμπρος είναι μικρό αλλά διακρίνεται για την εξαιρετική του ομορφιά. Χαρακτηριστικό του είναι ότι η διάσχισή του μπορεί να πραγματοποιηθεί καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου. Η είσοδός του βρίσκεται στο χωριό Ίμβρος των Σφακίων σε υψόμετρο 780 μέτρων. Έχει μήκος 8 χλμ. και η διάβασή του διαρκεί δυόμισι περίπου ώρες. Οι επιβλητικές "πόρτες" τα στενώματα δηλαδή των κατακόρυφων βράχων, προκαλούν δέος στον κάθε πεζοπόρο, καθώς σε ορισμένα σημεία γίνονται τόσο στενά που κλείνουν τη θέα προς τον ουρανό. Η έξοδος του φαραγγιού βρίσκεται στον δρόμο που συνδέει τη Χώρα των Σφακίων με το Φραγκοκάστελλο.

ΣΠΗΛΑΙΑ

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ ΓΟΥΡΓΟΥΘΑΚΑΣ

Το σπηλαιοβάραθρο «Γουργούθακας» το μεγαλύτερο στην Ελλάδα βρίσκεται στην τοποθεσία «Ατζίνες» των Λευκών Ορέων και Ανατολικά της κορυφής του Αγίου Πνεύματος, στην περιοχή Μελιδονίου Αποκορώνου. Είχε ανακαλυφθεί το 1990 από τη Σπηλαιολογική Αποστολή της ομάδας Catamaran που εδρεύει στο Montbeliard της Γαλλίας. Η Ομάδα αυτή, το 1996 προσέγγισε το βάθος των -452m. Το 1997 των -985m. Τον Αύγουστο του 1998 τελικά κατάφεραν να φθάσουν στο πυθμένα του σε βάθος -1208m, όπου βρίσκεται ένα όμορφο "σιφώνι" (μικρή λίμνη με νερό). Το καλοκαίρι του 1999 ο Σ.ΕΛ.Α.Σ.(Σπηλαιολογικός Ελληνικός Αθλητικός Σύλλογος) με έδρα την Αθήνα και ο ΣΠ.Ο. Κ. (Σπηλαιολογικός Όμιλος Κρήτης) με έδρα το Ηράκλειο, μετά την εξερεύνηση στο « Μαύρο Σκιάδι» -342m (άλλου μεγάλου Σπηλαιοβαράθρου στην ίδια περιοχή) και μετά από συνεννόηση με τη Γαλλική Ομάδα εξερεύνησης του Γουργούθακα, οι δύο Ελληνικοί Σύλλογοι επιχείρησαν την επανάληψη της προσπάθειας των πρώτων, προκειμένου να έχουν μία άποψη του μοναδικού αυτού δημιουργήματος, που ανακαλύφθηκε στη χώρα μας χωρίς να προσεγγίσουν το «σιφώνι». Από 20 Ιουλίου μέχρι και τις 5 Αυγούστου του 2001 με κύριο διοργανωτή της Αποστολής τον Σ.ΕΛ.Α.Σ. αλλά και με συμμετοχή του ΣΠ.Ο.Κ. και μέλλων του Ορειβατικού Χανίων και της Ε.Σ.Ε.(Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρία) πραγματοποιήθηκε άλλη, μία προσπάθεια, που αποσκοπούσε κυρίως στην επίσκεψη του Σπηλαιοβαράθρου μέχρι το τέλος αυτή τη φορά και τελικά τα κατάφερε με απόλυτη επιτυχία. Η Μεγάλη Σπηλαιολογική Οικογένεια άγγιξε τον αριθμό των 38 ατόμων που συμμετείχαν στην αποστολή συνολικά. Για δύο ολόκληρες εβδομάδες κοπιαστικών και επίπονων προσπαθειών τόσο έξω, όσο και μέσα στο βάραθρο, είχαν σαν μοναδική ανταμοιβή την ασύγκριτη ομορφιά των χαοτικών καταβάσεων, των καταρρακτών, των φαραγγιών και των λιμνών που αναπτύσσονται στα βάθη του Σπηλαίου.

Το Σπήλαιο Ασφένδου

Στα ανατολικά της Ασκύφου σε απόσταση 8χλμ., σκαρφαλωμένο σε υψόμετρο 770μ., βρίσκεται το χωριό Ασφένδου της ομώνυμης κοινότητας. Στα ανατολικά του χωριού υπάρχουν ένα μικρό σπήλαιο με τοιχογραφίες και το σπήλαιο Φαλαγγάρι, με υπόγεια λίμνη σε μεγάλο βάθος. Το σπήλαιο "Ασφένδου" αναπτύσσεται σε ισόπεδη μικρή κοιλάδα, στο βορειοανατολικό τμήμα της απαρχής του φαραγγιού που

εκτείνεται 400 μ. νότια της κοινότητας Ασφένδου, στη θέση Σκορδαλάκια. Αποτελείται βασικά από μία αίθουσα η οποία στο παρελθόν ήταν μεγαλύτερων διαστάσεων. Οι έντονες κατακρημνίσεις και η πτώση της οροφής του προσδίδουν μορφολογία βραχοσκεπής. Στο δάπεδο, κοντά στην είσοδο, σε σταλαγματική πλάκα υπάρχουν βραχογραφίες με ποικιλία εικονοθεμάτων, τα οποία είναι δύσκολο να χρονολογηθούν. Κάποιοι ερευνητές, από την θεματολογία και τον τρόπο εγχάραξης τα εντάσσουν στις προϊστορικές περιόδους.

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ

Το σπήλαιο της Αγίας Σοφίας βρίσκεται στα Τοπόλια, στην δυτική Κρήτη. Θα το βρείτε εύκολα ακολουθώντας το δρόμο για το Ελαφονήσι, από την επαρχία της Κισάμου. Η είσοδος του σπηλαίου είναι χαρακτηριστική, με ένα περίεργο μεταλλικό αστέρι και το άνοιγμά της. Το όνομά του το πήρε από το μικρό εκκλησάκι της Αγίας Σοφίας, που υπάρχει στην αρχή του σπηλαίου. Προχωρώντας στο σπήλαιο διαπιστώσετε ότι είναι τεράστιο (σχεδόν στο μέγεθος ενός μητροπολιτικού ναού). Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, το σπήλαιο της Αγίας Σοφίας βρίσκεται σε υψόμετρο 285μ. και περιλαμβάνει θόλο ύψους 20μ. και διαμέτρου 70μ. με ποικιλόμορφους σταλακτίτες και σταλαγμίτες. Στην τοποθεσία αυτή βρέθηκαν διάφορα αρχαία αντικείμενα, μεταξύ των οποίων όστρακα της Νεολιθικής εποχής.

Το εκκλησάκι βρίσκεται μπροστά στην αριστερή πλευρά της σπηλιάς η οποία σχηματίζει και τον ένα του τοίχο. Είναι ένα μικρό, συνηθισμένο εκκλησάκι, χωρίς κάτι ιδιαίτερο αρχιτεκτονικά ή σε αγιογραφίες. Αυτό όμως που το κάνει μοναδικό είναι η αίσθηση του χώρου που βρίσκεται.

Είναι πραγματικά απίστευτο το μέγεθος των σταλαγματιών (το αντίστοιχο των σταλακτιτών, αλλά σχηματίζονται στο έδαφος αντί να κρέμονται από την οροφή του σπηλαίου). Ορισμένοι φθάνουν τα 5-6 μέτρα! Αν σκεφθείτε ότι κι οι σταλακτίτες έχουν περίπου τις ίδιες διαστάσεις κι ότι δεν έχουν ενωθεί ακόμα, αλλά απέχουν 4-5 μέτρα καταλαβαίνετε ότι μιλάμε για ένα σπήλαιο με ύψος όσο μια 5όροφη πολυκατοικία. Σε ένα-δυο σημεία έχουν φυτρώσει άγριες συκιές ενώ υπάρχουν πολλά περιστέρια.

Καθώς προχωράτε στο βάθος του σπηλαίου η υγρασία αρχίζει να είναι έντονη και το έδαφος μουσκεμένο, ωστόσο δεν γλιστράει ιδιαίτερα.

Οι σταλαγμίτες παρουσιάζουν μια αστείρευτη ποικιλία σχημάτων, από πανύψηλους, κωνικούς σχηματισμούς μέχρι άλλους πολύ κοντούς, που η κορυφή τους θυμίζει φαλακρό κεφάλι.

Ιδιαίτερα εντυπωσιακός ήταν ένας συνδυασμός βράχου και σταλαγμίτη που αναπαριστούσε πιστά το μυθικό Μονόκερω.

Η σπηλιά αυτή χρησιμοποιείται για λατρευτικούς σκοπούς και συνδέεται με διάφορους θρύλους, όπως το πέταλο του Αγίου Γεωργίου. Ισχυρίζονται ότι έχει αποτυπωθεί στο βράχο το αποτύπωμα της σπλής του αλόγου του Αγ. Γεωργίου. Πραγματικά σε κάποιο βράχο υπάρχει ένα βαθούλωμα, που το σχήμα του θυμίζει κάτι τέτοιο.

ΚΑΣΤΡΑ – ΛΙΜΝΕΣ

ΦΡΑΓΚΟΚΑΣΤΕΛΟ

Το Φραγκοκάστελο βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο της επαρχίας Σφακίων. Κτίστηκε το 1371. Η γύρω περιοχή κατοικείται από τη Μινωική εποχή, όμως η ιστορία της έχει συνδεθεί με τους αγώνες της Επανάστασης κατά του τουρκικού ζυγού.

Το 1828, εκατοντάδες Σφακιώτες, με ηγέτη τους τον Μιχάλη Νταλιάνη, άνοιξαν πόλεμο κατά των τουρκικών δυνάμεων. Αντί να κρυφτούν στα βουνά, όπως συνήθιζαν να κάνουν οι επαναστάτες, αυτοί οχυρώθηκαν μέσα στο κάστρο. Σφαγιάστηκαν βάνουσα από τους Τούρκους και το μαρτύριό τους έγινε θρύλος. Σύμφωνα με την τοπική παράδοση, κάθε χρόνο στις 17 Μαΐου οι σκιές του Νταλιάνη και των στρατιωτών του απλώνονται κατά μήκος της παραλίας.

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑΣ

Στο βορειοδυτικό άκρο της Κρήτης βρίσκεται το μικρό νησάκι της Γραμβούσας, το οποίο έχει λαμπρή ιστορία. Σήμερα είναι ακατοίκητο και μπορείτε να το επισκεφθείτε με τα καΐκια που πραγματοποιούν τουριστικές διαδρομές.

Τον 16ο αιώνα οι Ενετοί έκτισαν εκεί ένα ισχυρό φρούριο από το οποίο έλεγχαν τους θαλασσινούς δρόμους της Μεσογείου. Το 1692, κυριεύτηκε από τους Τούρκους κι έγινε ορμητήριο πειρατών. Στην διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα υπήρξε έδρα της επαναστατικής επιτροπής Κρήτης.

ΛΙΜΝΗ ΚΟΥΡΝΑ

Το αρχαίο όνομα της λίμνης ήταν Κορησία, υπήρχε μάλιστα και ιερό της Κορησίας Αθηνάς. Το όνομα λέγεται ότι το πήρε από την αραβική λέξη κουρνά, που σημαίνει λουτήρας, λίμνη. Η θέα της λίμνης, είναι μοναδική και στα διάφανα νερά της, καθρεπτίζονται τα γύρω βουνά. Στα νερά της δεν υπάρχουν ψάρια, αλλά μόνο χέλια. Στον Κουρνά σώζονται πολύ παλαιές εκκλησίες του Αγ. Γεωργίου και Αγ. Ειρήνης με υπολείμματα βυζαντινών τοιχογραφιών. Επίσης στο χωριό υπάρχει ένα μικρό αλλά εντυπωσιακό σπήλαιο, διακοσμημένο με σταλακτίτες και σταλαγμίτες, το οποίο ανακαλύφθηκε το 1961. Στην λίμνη συγκεντρώνονται τα νερά των βουνών που υπάρχουν τριγύρω από αυτήν, υπάρχουν όμως και δυο πλούσιες πηγές, μέσα σε

αυτήν.

Εξ' αιτίας του σκούρου χρώματος που παίρνουν τα νερά της λίμνης από τον αντικαθρεπτισμό των ορεινών όγκων, γεγονός που τρόμαζε τους ανθρώπους, δημιούργησαν ένα θρύλο γι' αυτήν. Ο θρύλος αυτός αναφέρεται σε ένα κάτοικο του χωριού που είχε μια πανέμορφη κόρη και μια μέρα πήγαιναν μαζί στις γεωργικές δουλειές. Στο δρόμο η κόρη κουράστηκε, κάθισε σε μια πέτρα και άρχισε να χτενίζει τα μαλλιά της. Στον πατέρα της, βλέποντάς την τόσο όμορφη με τα ξέπλεγα μαλλιά της, δημιουργήθηκε μια κτηνώδης επιθυμία. Η κόρη τον παρακάλεσε να την αφήσει να πει τρία λόγια και είπε : <<Βούλα και βουλολίμνα κι εγώ στοιχειό στη λίμνα>>. Και αμέσως βούλιαξε ο τόπος κι έγινε λίμνη. Ακόμη και σήμερα, κάποιοι κάτοικοι ισχυρίζονται ότι έχουν δει την όμορφη κόρη να προβάλλει από την λίμνη με την ανατολή του ηλίου.

Πάντως και σήμερα ακόμη η λίμνη περιβάλλεται από ένα μυστήριο που ξεκινά από το μύθο. Από τους ντόπιους θεωρείται "άπατη" σαν άβυσσος. Ακόμη την ονομάζουν και "αματάτη". Έχει ένα κυκλώπειο μάτι. Στην άκρη της λίμνης τα νερά σχηματίζουν με αποχρώσεις μπλε επάλληλους κύκλους στο κέντρο των οποίων η πηγή, ο "ανάβολος" αναβλύζει. (το βαθύτερο σημείο της λίμνης βρίσκεται 3,5 μ. κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας. Μάλιστα λένε, ότι κάποιοι άνθρωποι που μπορούν και βλέπουν φαντάσματα, είναι σε θέση να δουν κάποιες φορές μέσα στο μεσημέρι την κοπέλα, να χτενίζει τα ξανθά της μαλλιά στην μέση της λίμνης. (Πηγή: www.4crete.gr/crete_guide/chania.htm, www.wikipedia.org/wiki/nomosxaniwn-39k-, www.creta-info.gr)

1.3 Εκπαίδευση

Η τουριστική εκπαίδευση αποτελεί ένα από τα πιο φλέγοντα θέματα του τουρισμού μας. Είναι κοινή διαπίστωση πλέον ο δρόμος για την αναβάθμιση των τουριστικών υπηρεσιών περνάει μέσα από τη σωστή εκπαίδευση. Συνεπώς η αναβάθμιση της εκπαίδευσης αποτελεί την πιο σημαντική επένδυση στον ανθρώπινο παράγοντα. Οι σχολές τουριστικής εκπαίδευσης χωρίζονται σε δημόσιες και ιδιωτικές.

- Δημόσιες:

- ❖ Α.Τ.Ε.Ι :Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
- ❖ ΑΣΤΕΡ :Ανωτέρα Σχολή Τουριστικών Επαγγελματιών Ρόδου
- ❖ Οι κατά τόπους Σχολές Τουριστικών επαγγελματιών
- ❖ Σχολές Ξεναγών

- Ιδιωτικές: διακρίνουμε τις αναγνωρισμένες από το κράτος (Μανωλά, Ξυνή κλπ) και φυσικά τα Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών.

Όλες οι σχολές προσπαθούν να βελτιώσουν και να εκσυγχρονίσουν τα προγράμματα σπουδών τους, να εντάξουν νέα μαθήματα, να ανανεώσουν τα εποπτικά μέσα και να παρέχουν περισσότερη πρακτική εξάσκηση στους σπουδαστές. Ο ανταγωνισμός μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών σχολών είναι τέτοιος που κινεί τα νήματα για ανανέωση και καλύτερης ποιότητας σπουδές.

Το ποιος είναι καλύτερος απόφοιτος και ποια είναι η καλύτερη σχολή δεν μπορεί να προσδιοριστεί επακριβώς. Εκείνο όμως που είναι αναμφισβήτητο είναι ότι στην αγορά εργασίας καθοριστικό ρόλο παίζει η προσωπικότητα, η συγκρότηση και η εμπειρία στην πράξη του κάθε υποψήφιου υπαλλήλου ή στελέχους στην αναζήτηση εργασίας, κάτι που καμιά σχολή δεν μπορεί να εγγυηθεί ή να διαμορφώσει από μόνη της. Το επίπεδο της γνώσης δε διαμορφώνεται από τα κτίρια, αλλά από τα βιβλία, το εκπαιδευτικό προσωπικό και από τους ίδιους τους σπουδαστές με τις προσωπικές τους προσπάθειες και κίνητρα.

Στις χώρες – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης η τριτοβάθμια τουριστική εκπαίδευση παρέχεται είτε από τα πανεπιστήμια είτε από άλλες τριτοβάθμιες σχολές που δεν περιλαμβάνονται στα πανεπιστήμια, κυρίως λόγω του τεχνολογικού χαρακτήρα τους και της διάρκειας σπουδών.

Αξίζει να αναφέρουμε τα κοινοτικά προγράμματα στα οποία συμμετέχουν τα τμήματα των τουριστικών επιχειρήσεων των ΑΤΕΙ, ένα από αυτά είναι το ERASMUS. Πρόκειται για μια οικονομική ενίσχυση για την κινητικότητα των σπουδαστών και υποτροφίες για επισκέψεις από το εκπαιδευτικό προσωπικό, σε άλλα ιδρύματα χωρών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο βασικός στόχος της τουριστικής εκπαίδευσης πρέπει να είναι η κατάρτιση ατόμων ικανών να απασχοληθούν σωστά με τον ελληνικό τουρισμό και μέσω αυτού να συνεισφέρουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς του. Επίσης η άρτια επαγγελματική, ακαδημαϊκή και τεχνική κατάρτιση μεσαίων και ανώτερων στελεχών για τον τουριστικό τομέα.

Οι θέσεις στη μέση και στην ανώτερη βαθμίδα στελεχών προσφέρονται σε αυτούς που έχουν ακαδημαϊκές γνώσεις, τεχνική κατάρτιση και επαγγελματική εμπειρία. Ένα στέλεχος πρέπει να κατανοεί, να αναλύει και να προγραμματίζει την οργάνωση και διοίκηση του τομέα ευθύνης του.

Παρ'όλα αυτά, το κενό στη τουριστική εκπαίδευση υπάρχει και είναι αρκετά εμφανές.

Κατά τη διάρκεια της καλοκαιρινής περιόδου η συντριπτική πλειοψηφία των τουριστικών επιχειρήσεων καταφεύγουν στη πρόσληψη ατόμων ανειδίκευτων, ανεκπαιδευτων, ατόμων που ευκαιριακά ασχολούνται με τα τουριστικά επαγγέλματα.

Ακόμη πιο ανησυχητικό είναι το φαινόμενο της σοβαρής έλλειψης ειδικοτήτων στα ξενοδοχειακά επαγγέλματα καθώς και του γεγονότος ότι πολλά μορφωμένα άτομα αποφεύγουν το ξενοδοχειακό επάγγελμα. Αυτό βέβαια έχει ως αποτέλεσμα να επιδρά αρνητικά στην παροχή των υπηρεσιών, το σέρβις των πελατών, τις πωλήσεις, τα κέρδη, τις επενδύσεις, το κύρος του ίδιου του τουριστικού προορισμού. Η εκπαίδευση λοιπόν είναι αναγκαία.

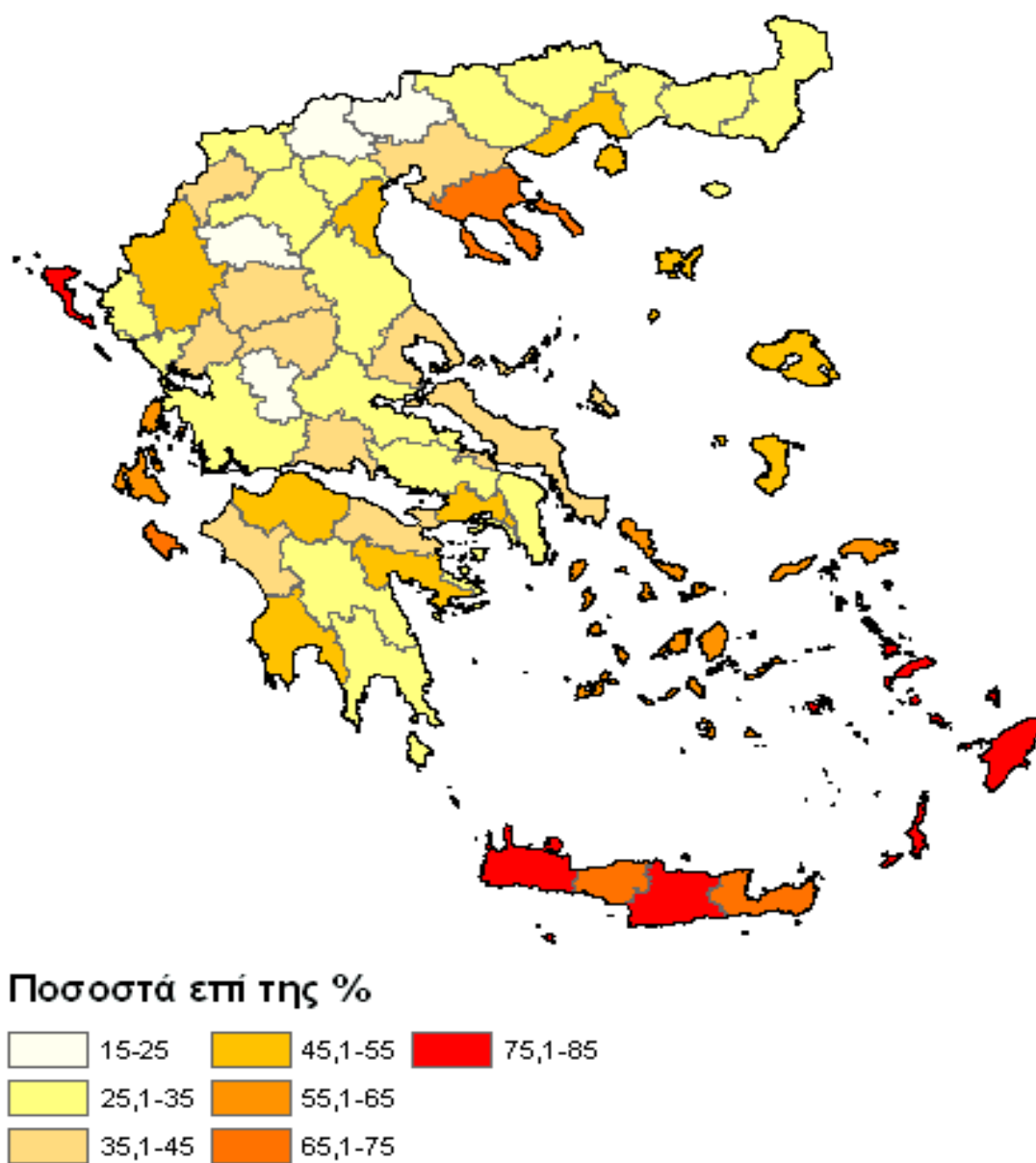
(ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ/σελ.51)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΩΔΟΜΗ

2.1.1 ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ (τύποι, κατηγορίες, χωροθέτηση, δυναμικότητα)

Γράφημα 1. Πληρότητα κλινών στα συλλογικά τουριστικά καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου (εκτός camping) για το έτος 2006

Πηγή: ΕΣΥΕ

Από το **γράφημα 1** διαπιστώνεται ότι υψηλή πληρότητα κλινών (>75%) στα συλλογικά τουριστικά καταλύματα για το 2006 έχουν οι νομοί Ηρακλείου και Χανίων ενώ από την υπόλοιπη Ελλάδα έχουν τα Δωδεκάνησα, η Κέρκυρα και κάποια νησιά από τις Κυκλάδες. Από 65,1 έως 75% πληρότητα έχουν οι νομοί Ρεθύμνου και Λασιθίου όπως και τα Επτάνησα, οι Κυκλάδες και η Χαλκιδική.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το ξενοδοχειακό δυναμικό της Κρήτης από το 1997 έως το 2006 παρουσιάζεται στον **πίνακα 6**. Η δυναμικότητα (κλίνες ανά μονάδα) εμφανίζει αύξηση τα τελευταία χρόνια με 95 κλίνες ανά μονάδα το 2005 και 2006 ενώ το 1997 ήταν 88 κλίνες ανά μονάδα. Ωστόσο μεταξύ 1997 και 2006 παρατηρείται αύξηση κατά 87,5% στις παρεχόμενες κλίνες παραδοσιακών καταλυμάτων και 160% σε εκείνες από ξενοδοχεία 5 αστέρων. Στους νομούς Ηρακλείου, Λασιθίου και Ρεθύμνου η σχετική πλειοψηφία των παρεχομένων κλινών (*πίνακας 7*) προέρχεται από τα ξενοδοχεία 4 αστέρων με συμμετοχή 34,5%, 22,7% και 22,4% αντίστοιχα στους τρεις νομούς. Στο νομό Χανίων αντίθετα, την πλειοψηφία αυτή κατέχουν τα επιπλωμένα διαμερίσματα 2 αστέρων με συμμετοχή 36,4% ενώ από τα παραδοσιακά, εν αντιθέσει με τους υπόλοιπους νομούς, η συμμετοχή ξεπερνά το 1%.

Η παρουσίαση ωστόσο της χωροταξικής δυναμικότητας των ξενοδοχείων το 2006 στους τέσσερις νομούς της Κρήτης και ανά δήμο, παρουσιάζεται στους **πίνακες 8 έως 11**. Στο νομό Ηρακλείου (*πίνακας 8*), σε 7 δήμους από τους 26 δεν περιλαμβάνουν καθόλου τουριστικά καταλύματα. Την πλειοψηφία των ξενοδοχείων 5 αστέρων κατέχει ο δήμος Χερσονήσου (9 ή 56%) και εκείνων με τα παραδοσιακά ο δήμος Αρχανών (3 ή 50%). Ωστόσο 213 ή 40% των μονάδων κατατάσσονται στην πρώτη βαθμίδα δυναμικότητας από 1 έως 50. Στο νομό Χανίων (*πίνακας 9*) επίσης 7 δήμοι από τους 25 δεν περιλαμβάνουν τουριστικά καταλύματα. Τα περισσότερα παραδοσιακά καταλύματα βρίσκονται στο δήμο Χανίων (17 ή 71%) ενώ τη σχετική πλειοψηφία σε ξενοδοχεία 4 αστέρων κατέχει ο δήμος Γεωργιούπολης (6 ή 31%) και ακολουθεί ο δήμος Πλατανιά (4 ή 24%). Ωστόσο στα Χανιά οι μισές ξενοδοχειακές μονάδες (245 ή 51%) κατατάσσονται στην πρώτη βαθμίδα δυναμικότητας από 1 έως 50. Στο νομό Ρεθύμνου (*πίνακας 10*) 3 δήμοι από τους 11 δεν περιλαμβάνουν τουριστικά καταλύματα, την πλειοψηφία των ξενοδοχείων 5 αστέρων κατέχει ο δήμος Αρκαδίου (4 ή 67%) και 4 αστέρων ο δήμος Ρεθύμνου (11 ή 52%), ενώ 142 ή 47% των μονάδων κατατάσσονται στην πρώτη βαθμίδα δυναμικότητας από 1 έως 50. Τέλος, στο νομό Λασιθίου (*πίνακας 11*) μόλις ένας δήμος από τους 8 δεν περιλαμβάνει τουριστικά καταλύματα, δέκα από τα έντεκα ξενοδοχεία 5 αστέρων βρίσκονται στο δήμο Αγ. Νικολάου, ενώ 117 ή 51% των μονάδων κατατάσσονται στην πρώτη βαθμίδα δυναμικότητας από 1 έως 50.

Ο αριθμός μονάδων και κλινών σε ενοικιαζόμενα δωμάτια και διαμερίσματα (επιχειρήσεις) στην Κρήτη για τα έτη 1993-2006 παρουσιάζονται στο **γράφημα 5**. Μεγαλύτερη συχνότητα παρεχομένων κλινών παρατηρείται το 1999 με περίπου 81.580 κλίνες ενώ το 2006 ήταν 52959 κλίνες και 3080 μονάδες. Από τις επιχειρήσεις αυτές οι 963 (31%) βρίσκονται στο νομό Ηρακλείου (*πίνακας 12*) και 998 (32%) στο νομό Χανίων αλλά με μεγαλύτερη δυναμικότητα κλινών στο νομό Ηρακλείου.

Συμπληρωματικά στους **πίνακες 13 έως 16** παρουσιάζονται ανά δήμο στους τέσσερις νομούς η δυναμικότητα των ενοικιαζόμενων δωματίων και διαμερισμάτων. Η συγκέντρωση της πλειοψηφίας των επιχειρήσεων αυτών είναι στο νομό Ηρακλείου (*πίνακας 13*) στους δήμους Μαλλίων και Χερσονήσου με 518 ή το 54%, στο νομό Χανίων (*πίνακας 14*) στους δήμους Νέας Κυδωνίας, Πελεκάνου, Χανίων και Πλατανιά με 547 ή το 55%, στο νομό Ρεθύμνου (*πίνακας 15*) στους δήμους Ρεθύμνου και Φοίνικα

με 320 ή το 54% και τέλος στο νομό Λασιθίου (*πίνακας 16*) στους δήμους Αγ. Νικολάου και Μακρύ Γυαλού με 281 επιχειρήσεις ή το 53%.

Στον *πίνακα 18* παρουσιάζονται στους νομούς της Κρήτης τα τουριστικά γραφεία: γενικού & εσωτερικού τουρισμού, τουριστικά τρένα και ΤΕΟΜ.

Η πλειοψηφία των γραφείων γενικού & εσωτερικού τουρισμού και ΤΕΟΜ βρίσκονται στο νομό Ηρακλείου με 229 ή 50%, 15 ή 38% και 71 ή 61%, αντίστοιχα, ενώ στο νομό Χανίων βρίσκεται η πλειοψηφία των τουριστικών τρένων με 7 ή 41%. Τέλος, οι τουριστικές επιχειρήσεις με εκμίσθωση ΙΧ επιβατικών αυτοκινήτων χωρίς οδηγό και μότο βρίσκονται κατά πλειοψηφία επίσης στο νομό Ηρακλείου με 270 ή 48% και 70 ή 50%, αντίστοιχα, ενώ στο νομό Ρεθύμνου παρατηρούνται περισσότερα τουριστικά καταστήματα από όλους τους υπόλοιπους νομούς (201 ή 65%).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΠΙΒΑΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΟΧΙΚΟΤΗΤΑ

Η διαχρονική εξέλιξη αφίξεων επιβατών με charters στους αερολιμένες Ηρακλείου και Χανίων (*πίνακας 1*) καταδεικνύει ότι οι 2.449.985 τουρίστες που αφίχθησαν το 1999 ανήλθαν σε 2.778.339 ή αύξηση 13,4% το 2006 και 9,8% σε σχέση με το έτος 2005. Οι Γερμανοί τουρίστες που αποτελούν την πλειοψηφία των τουριστών ως προς την εθνικότητα που έχουν προορισμό την Κρήτη, μειώνονται διαρκώς από το 1999 και από 780.538 μειώθηκαν σε 533.718 το 2006 ή -31,6% και -0,14% σε σχέση με το 2005. Αντίθετα, διαρκής αύξηση του αριθμού τους διαπιστώνεται στους Σκανδιναβούς, στους Γάλλους, στους Ιταλούς και σε εκείνους που προέρχονται από χώρες της ανατολικής Ευρώπης. Τη μεγαλύτερη ωστόσο σχετική αύξηση για το 2006 ως προς το 2005 κατέχουν με 35,5% οι προερχόμενοι από χώρες της ανατολικής Ευρώπης, με 23,4% οι Σκανδιναβοί και με 17,4% οι Ολλανδοί.

Το 2006 πραγματοποιήθηκαν στους δύο αερολιμένες της Κρήτης 20240 πτήσεις charters (*πίνακας 2*) που μετέφεραν κατά μέσο όρο 137 επιβάτες ανά πτήση. Από την εποχιακή κατανομή των πτήσεων και των επιβατών ανά εθνικότητα (*πίνακας 2 & γράφημα 2*) διαπιστώνεται ότι οι μήνες Ιούλιος - Αύγουστος συγκεντρώνουν το 40,5% των πτήσεων με 8295 πτήσεις ή κατά μέσο όρο 134 πτήσεις/ημέρα και το 40,9% των αφικνούμενων τουριστών ή 1.134.334 τουρίστες. Ωστόσο στους μήνες Ιανουάριο, Φεβρουάριο, Νοέμβριο και Δεκέμβριο συγκεντρώνεται μόλις το 0,13% του συνόλου των επιβατών ή 3568 τουρίστες. Ωστόσο συνοπτικά για το 2006 την πλειοψηφία των επιβατών αποτελούν με 19,2% οι Γερμανοί και ακολουθούν με 16,9% οι Άγγλοι και 18% οι Σκανδιναβοί (*πίνακας 2 & γράφημα 3*).

Το 2006 ο συνολικός αριθμός αφικνούμενων επιβατών με charters στην Ελλάδα ήταν 7.609.308 από τους οποίους στην Κρήτη ήρθαν 2.778.339 επιβάτες ή 36,5% (*πίνακας 3*). Ωστόσο διαχρονικά το 2006 στην Κρήτη έφτασαν αριθμητικά περισσότεροι τουρίστες σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια αλλά και σε αναλογία ως προς το σύνολο της χώρας.

Συμπληρωματικά στον *πίνακα 4* παρουσιάζονται οι αφίξεις επιβατών στον λιμένα Ηρακλείου από το 2000 έως το 2006. Συνολικά, 932.145 επιβάτες αφίχθησαν το 2006 ενώ το 2000 ήταν 603.051 (αύξηση 54,8%). Ωστόσο το 2006 μόλις 19,2% των επιβατών κατέφθασαν με κρουαζιερόπλοια εξωτερικού ενώ το 2000 το 30,1%. Από τον *πίνακα 5* διαπιστώνεται ότι κατέφθασαν 932.145 επιβάτες το 2006 και 994.727 το 2005 (μείωση - 6,3%) και κατά μέσο όρο εκτιμώνται 653 & 655 επιβάτες/πλοίο, αντίστοιχα στα δυο έτη. Ωστόσο από το *γράφημα 4* εκτιμάται επίσης ότι στους μήνες από Ιούνιο έως και

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Σεπτέμβριο αφίχθησαν το 50,7% του συνόλου των επιβατών ενώ αυξημένη συχνότητα 8,8% εμφανίζεται και το μήνα Απρίλιο (λόγω Πάσχα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΙΣΡΟΗ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

Τα χρήματα που δαπανούν οι άνθρωποι για να αγοράσουν τουριστικά προϊόντα και όχι μόνο για την ικανοποίηση των τουριστικών τους αναγκών ή επιθυμιών αποτελούν συναλλαγματικά έσοδα για τους τουριστικούς προορισμούς που επισκέπτονται, κατ' επέκταση δε και για τις χώρες υποδοχής και φιλοξενίας τους.

Η πραγματοποίηση μιας δαπάνης εκ μέρους των ανθρώπων για την αγορά μεμονωμένων ή συνδυασμένων τουριστικών υπηρεσιών πριν την τουριστική τους μετακίνηση ή κατά τη διάρκειά της για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών στους τόπους της πρόσκαιρης βραχυχρόνιας διαμονής τους, δεν περιορίζεται απλά και μόνο σε αυτές τις συναλλακτικές πράξεις, αλλά η ροή τους συνεχίζεται μέσα σε ένα ευρύτερο οικονομικό κύκλωμα. Συγκεκριμένα σε μια καθορισμένη χρονική περίοδο ξοδεύονται και εισπράττονται χρηματικά ποσά μεταξύ των συναλλασσόμενων στην τουριστική αγορά, δηλαδή των πωλητών τουριστικών προϊόντων από τη μια πλευρά και των αγοραστών τους από την άλλη, με αποτέλεσμα να προκύπτουν για τους μεν πρώτους τουριστικά έσοδα και για τους δεύτερους τουριστικές δαπάνες. Έχοντας σαν δεδομένο ότι ο τουρισμός προκαλεί την ανάπτυξη παραγωγικής δραστηριότητας και παράλληλα καταναλωτικής συμπεριφοράς, μπορεί εύκολα να διαπιστωθεί ότι στην έννοια της τουριστικής κατανάλωσης ή χρήσης περιλαμβάνονται όλες οι δαπάνες που έγιναν από ένα τουρίστα κατά τη διαδικασία ικανοποίησης των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών του. Εκείνο όμως που δεν μπορεί εύκολα να διαπιστωθεί είναι το ποσοστό των δαπανών που πραγματοποίησε ένας τουρίστας αποκλειστικά και μόνο για την αγορά τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών. Αυτό θα πρέπει να αποδοθεί στο γεγονός ότι ορισμένα τουριστικά αγαθά και υπηρεσίες έχουν την ιδιότητα να χρησιμοποιούνται τόσο κατά τη διαδικασία ικανοποίησης των τουριστικών αγαθών ή επιθυμιών των ανθρώπων όσο και μετά την ολοκλήρωσή της.

Σύμφωνα με μια άποψη που υποστηρίζεται κυρίως από επιχειρηματικούς φορείς του τουρισμού, τόσο οι θετικές οικονομικές επιδράσεις της τουριστικής ανάπτυξης όσο και οι αρνητικές πρέπει να μετρούνται με βάση την καθαρή συναλλαγματική θέση που διαμορφώνει κάθε χρόνο το τουριστικό ισοζύγιο πληρωμών που, όπως είναι γνωστό στο ενεργητικό του οποίου καταχωρούνται τα συναλλαγματικά έσοδα από τον τουρισμό και στο παθητικό οι κάθε είδους τουριστικές δαπάνες συνάλλαγμα. Αν οι δαπάνες για τις οποίες ο λόγος αφαιρεθούν από τις συναλλαγματικές εισπράξεις, προκύπτει η συναλλαγματική θέση του τουρισμού. Για να είναι όμως ακριβέστερη αυτή, θα πρέπει απαραίτητα να επηρεαστεί κατά επιμερισμό και από τις συναλλαγματικές δαπάνες που πραγματοποιούνται για την εκτέλεση έργων τουριστικής υποδομής και ανωδομής, καθώς επίσης για την προώθηση του τουριστικού προϊόντος στις διεθνείς τουριστικές αγορές τόσο εκ μέρους του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα. Με αυτές τις διαφοροποιήσεις σε καμία περίπτωση δεν θα μπορούσε να υποστηριχτεί ότι το συνάλλαγμα που εισρέει σε μια χώρα υποδοχής τουριστών, αντιπροσωπεύει και τη γενικότερη οικονομική θέση του τουρισμού.

4.2 ΜΕΣΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ

Σύμφωνα με έρευνες του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ), το ελληνικό τουριστικό προϊόν κινδυνεύει άμεσα να χάσει τη λάμψη που απέκτησε από την επιτυχημένη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Επακολουθεί και η μείωση της μέσης κατά κεφαλήν δαπάνης (ΜΚΔ) των τουριστών μας από 854 ευρώ το 2004 σε 748 ευρώ το 2007. Η μείωση της ΜΚΔ μπορεί να οφείλεται συνδυαστικά στη μείωση της μέσης διάρκειας παραμονής, καθώς και στην πραγματικά μικρότερη δαπάνη των τουριστών. Που οφείλονται όμως αυτοί οι δυο παράγοντες; Για μεν τη μείωση της μέσης διάρκειας παραμονής εδώ και μερικά χρόνια είναι σαφής η τάση για περισσότερα ταξίδια μικρότερης διάρκειας. Ο λόγος ή οι λόγοι για την πραγματικά μικρότερη δαπάνη των τουριστών οφείλεται επίσης συνδυαστικά στο γεγονός ότι, είτε προσελκύουμε τουρίστες χαμηλότερου εισοδηματικού επιπέδου είτε δεν κατορθώνουμε να πουλήσουμε το προϊόν μας σε καλύτερες τιμές. Η μέση διάρκεια παραμονής με βάση τις διανυκτερεύσεις μόνο στα ξενοδοχειακά καταλύματα, βαίνει μειούμενη από 3,2 διανυκτερεύσεις το 2004 σε 3 το 2006.

Η κρίση που παρατηρείται στον ελληνικό τουρισμό στρέφει όλο και περισσότερες ξενοδοχειακές μονάδες της χώρας στο all inclusive, ένα προϊόν που πρωτοεμφανίστηκε και συνεχίζει να ευδοκίμει στις νήσους της Καραϊβικής. Το all inclusive (όλες οι υπηρεσίες, από διανυκτέρευση ως διατροφή και ψυχαγωγία σε τιμή πακέτου) έχει ιδιαίτερη ζήτηση από ευρύτατα στρώματα καταναλωτών αυτές τις εποχές της οικονομικής ύφεσης. Οι tour operators στέλνουν με λίγα χρήματα τους τουρίστες μαζικά σε μεγάλα ξενοδοχειακά συγκροτήματα, γι' αυτό και πιέζουν τα ξενοδοχεία προς αυτή την κατεύθυνση. Το φαινόμενο έχει υποστηρικτές αλλά και πολέμιους, που εκτιμούν ότι το all inclusive απαξιώνει την ποιότητα του ελληνικού τουρισμού, καθώς επαναφέρει τον «τουρισμό του σακιδίου», έστω σε μοντέρνα εκδοχή. Το τουριστικό προϊόν all inclusive αντιπροσωπεύει σημαντικό τμήμα της αγοράς στους διεθνείς τουριστικούς μας προορισμούς, στους οποίους συγκαταλέγεται και η Κρήτη. Οι πελάτες είναι αυτοί που ζητούν και επιβάλλουν, μέσω των tour operators, το συγκεκριμένο προϊόν και όχι οι ξενοδοχειακές μονάδες, οι οποίες αναγκάζονται να το δεχθούν γιατί διαφορετικά θα βρεθούν εκτός αγοράς.

Ο πρόεδρος του ΣΕΤΕ αν και τόνισε ότι τα τελευταία τρία χρόνια έχουν γίνει σημαντικά βήματα στον τουρισμό, εντούτοις υπογράμμισε ιδιαίτερα ότι το ελληνικό τουριστικό προϊόν κινδυνεύει άμεσα να χάσει τη λάμψη που απέκτησε από την επιτυχημένη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων.

«Ο ανταγωνισμός -τόνισε- είναι ανελέητος και ο θετικός αντίκτυπος του 2004 δεν ήταν ικανός από μόνος του να εξασφαλίσει μακροπρόθεσμα την ανταγωνιστικότητα του τουριστικού μας προϊόντος. Αν δεν αντιμετωπιστούν, τα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα που υπάρχουν, τόνισε ιδιαίτερα, τότε δεν θα μπορέσουμε να καταγράψουμε θετικά αποτελέσματα.»

Χαρακτηριστικό του προβληματισμού του προέδρου του ΣΕΤΕ αποτελεί και το πώς θα εξελιχθεί τουριστικά το 2008. Ο κ. Ανδρεάδης ανέφερε ότι πρόκειται για αβέβαιη χρονιά καθώς πέραν των άλλων τα σημάδια της ύφεσης στην παγκόσμια οικονομία διαμορφώνουν κλίμα ανησυχίας και ανασφάλειας. Με τα δεδομένα που υπάρχουν, τόνισε, θα είναι θετική εξέλιξη, αν ο αριθμός των αφίξεων το 2008 κινηθεί στα επίπεδα του 2007.

Τέλος αξίζει να επισημάνουμε), τη μείωση της πληρότητας μεταξύ 2006 και 2007 κατά 2,6%, τη μείωση της κατά κεφαλήν τουριστικής δαπάνης κατά 4,78% (από 786 ευρώ το 2006 σε 748 ευρώ το 2007), τη μείωση του ρυθμού αύξησης των εσόδων (από 5,85% το 2006 σε 0,44% το 2007). (simerini.com Παναγιώτης Δημακουλέας , 07/04/08)

Η ακρίβεια προβληματίζει τονίζοντας οι ειδικοί,

«Ο επισκέπτης νοιάζεται περισσότερο για το ότι ο προορισμός που έχει επιλέξει θα είναι ακριβότερος εφέτος» επισημαίνει ο διευθυντής του γραφείου ΕΟΤ στο Λονδίνο κ. **Μ. Πέππας**, στοιχείο που θα επηρεάσει τις δαπάνες των επισκεπτών πέρα από τη διαμονή τους. Από την άλλη πλευρά καταβάλλονται προσπάθειες για την προβολή εξειδικευμένων τουριστικών προϊόντων στους Βρετανούς, όπως ο πολιτιστικός, ο περιηγητικός, ο συνεδριακός τουρισμός και τα «city break» τα οποία δίνουν ελπίδες ότι «θα ενισχύσουν την τουριστική κίνηση ειδικά τους μήνες μη αιχμής» καταλήγει.

«Υπάρχουν όμως θέματα υποδομών αλλά και ανταγωνιστικότητας» δηλώνει ο πρόεδρος της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ξενοδόχων (ΠΟΞ) κ. **Α. Ανδρεάδης**, τονίζοντας ότι η Ευρώπη είναι κύρια αγορά τουρισμού για την Ελλάδα και την επηρεάζει ευθέως. Έτσι, ακόμη και μια «μικρή πτώση της τάξεως του 10% από τη Βρετανία, στην ουσία θα καλύψει όλη την αύξηση της κίνησης από τη ρωσική αγορά» υπογραμμίζει, τονίζοντας ότι πρέπει να κάνουμε ακόμη μεγαλύτερα ανοίγματα στις ανατολικές χώρες καθώς εντείνεται ο ανταγωνισμός από Τουρκία και Αίγυπτο. «Η Τουρκία και η Αίγυπτος έχουν εργατικό κόστος που κυμαίνεται από 9% ως 11% του τζίρου των επιχειρήσεων» συμπληρώνει «ενώ στην Ελλάδα φθάνει το 35%-45%». Τα τελευταία χρόνια εξάλλου «ο ανταγωνισμός στην Ανατολική Μεσόγειο είναι πολύ μεγαλύτερος» επιβεβαιώνει και ο πρόεδρος της Ένωσης Ξενοδόχων Ηρακλείου Κρήτης κ. **Ν. Λαμπρινός**.

«Είναι αδιανόητο το ότι δεν υπάρχει εθνική στρατηγική για τον τουρισμό» δηλώνει στο «Βήμα» ο κ. **Α. Αγγελόπουλος**, εντεταλμένος σύμβουλος του ομίλου Aldemar και πρόεδρος του Συμβουλίου Ιδεών και Δράσης του ΣΕΤΕ, συγκρίνοντας με την εντύπωση που αποκόμισε από την πρόσφατη επίσκεψή του στην Αττάλεια της Τουρκίας όπου «ό,τι κάνουν το προσεγγίζουν τουριστικά». «Το ισχυρό ευρώ είναι μια πραγματικότητα» συμπληρώνει ενώ αναφέρεται στη μεγαλύτερη δυσκολία της Ελλάδας να ελιχθεί τιμολογιακά. «Στην παρούσα φάση είναι σωστότερο να αποφεύγει κανείς να κινείται σε

χώρες που παραδοσιακά έχουν εναλλακτικές λύσεις ή γνωρίζουν πολύ καλά τον παγκόσμιο τουριστικό χάρτη, όπως είναι η Βρετανία, η Γερμανία η Ιταλία» εξηγεί. Εκτιμά μάλιστα ότι η σταδιακή μείωση της τουριστικής κίνησης από τις παραδοσιακές αγορές θα διατηρηθεί «αφού το εισόδημα του μέσου Ευρωπαίου δεν αυξάνεται αναλογικά για να καλύψει την αύξηση του κόστους μιας μέσης τουριστικής επιχείρησης». Στόχος είναι οι ανατολικές αγορές οι οποίες έχουν ακόμη μικρά μεγέθη στην Ελλάδα «αλλά θα μπορούσαν να έχουν πολύ μεγαλύτερα αν είχαμε στρέψει την πολιτική μας σε αυτές νωρίτερα και μεθοδικότερα» προσθέτει. Τονίζει όμως ότι «θα ήταν λάθος να στραφούμε απόλυτα και μόνο στον ποιοτικό πελάτη» αφού «είναι ελάχιστα τα προϊόντα στην Ελλάδα που μπορούν να τον προσελκύσουν. Εμείς, συνεχίζει, μπορούμε να κινηθούμε από έναν μέσο ως ανώτερο, αλλά όχι ανώτατο επίπεδο επισκέπτη. Η συντριπτική πλειονότητα των ξενοδοχείων δεν μπορεί να τον φιλοξενήσει ως προϊόν».

Στην Κρήτη εξάλλου, όπως αναφέρει, κέρδη έχουν οι μεγάλες ξενοδοχειακές επιχειρήσεις «και λιγότερο το σύνολο της περιοχής, η οποία λόγω και της υψηλής τιμής σε σχέση με άλλους προορισμούς στη Μεσόγειο δυστυχώς είναι θύμα του διεθνούς ανταγωνισμού». Αυτό φαίνεται και από τη συρρίκνωση της τουριστικής περιόδου, σημάδι των τελευταίων ετών, σύμφωνα με τον κ. Λαμπρινό, αφού «επισκέπτες επιλέγουν χώρες με φθηνότερες τιμές και πιο αξιόπιστο καιρό» ενώ περιγράφει το 12μηνο ως «ουτοπία», τονίζοντας ότι κύριος στόχος του κλάδου «θα πρέπει να είναι η επαναφορά του εξαμήνου στην τουριστική περίοδο». Επισημαίνει όμως την ανοδική τάση από Τσεχία, Σλοβακία, Ουγγαρία, Ρωσία αλλά και τις χώρες της Βαλτικής. Σύντομα μάλιστα θα ξεκινήσει μια πρωτογενής έρευνα, με τη συνεργασία του Περιφερειακού Ταμείου και των τεσσάρων επιμελητηρίων του νησιού, στα αεροδρόμια της Κρήτης για την καταγραφή ποιοτικών στοιχείων των επισκεπτών. Για το 2008 ο κ. Λαμπρινός εκτιμά ότι οι Ρώσοι επισκέπτες θα ξεπεράσουν τις 300.000 ενώ υπολογίζει ότι θα φθάσουν το ένα εκατομμύριο ως το 2010. Ωστόσο τα μεγέθη αυτά «δεν μπορούν να αντισταθμίσουν ακόμη τις αγορές της Βρετανίας και της Γερμανίας από τις οποίες προέρχονται 2,6 εκατομμύρια και 2,2 εκατομμύρια επισκέπτες» αντίστοιχα. «Θα είμαστε πολύ ευτυχείς αν παραμείνουμε στα περσινά επίπεδα» λέει, σημειώνοντας ότι ακόμη είναι αναπάντητο το ερώτημα της μεγάλης διάστασης που παρατηρείται ανάμεσα στις αφίξεις και στα έσοδα από τον τουρισμό. (Χριστίνα Πουτέτση, ΑΡΘΡΟ: Ελληνικός τουρισμός ώρα μηδέν, ΤΟ ΒΗΜΑ 27/04/08)

Με τα δεδομένα αυτά, ο ελληνικός τουρισμός αντιμετωπίζει μια αβέβαιη χρονιά. Εξωγενείς παράγοντες, που και στο παρελθόν επιδρούσαν αρνητικά στην ανταγωνιστικότητα του προϊόντος μας, έχουν ιδιαίτερα επιδεινωθεί. Τα σημάδια μιας βαριάς ύφεσης στην παγκόσμια οικονομία, που τα όρια και η διάρκειά της δεν είναι προβλέψιμα, διαμορφώνουν ένα κλίμα ανησυχίας και ανασφάλειας. Η ισοτιμία ευρώ – δολαρίου έφτασε από το ήδη ψηλό 1.32 του Δεκεμβρίου 2006 στο 1.52 σήμερα, παρουσιάζοντας αύξηση 15.2% και κάνοντας αυτόματα αναλογικά ακριβότερο τον ευρωπαϊκό τουρισμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

Ο τουρισμός σε ένα τόπο και η σταδιακή εξέλιξή του εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τρεις παράγοντες οι οποίοι είναι αλληλένδετοι μεταξύ τους. Ο λόγος γίνεται για το περιβάλλον, το τουριστικό προϊόν και τις συγκοινωνίες. Είναι κατανοητό ότι για την εξέλιξη και την αύξηση της τουριστικής κίνησης του τόπου μας θα πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψην μας τη διατήρηση του φυσικού μας περιβάλλοντος καθώς και να ληφθούν μέτρα ώστε τα μέσα μαζικής μεταφοράς να γίνουν πιο προσιτά και πιο χρηστικά προς τον φιλοξενούμενο. Και οι δυο αυτοί ζωτικής σημασίας παράγοντες υπάγονται στα πλαίσια της έννοιας του τουριστικού προϊόντος. Παρακάτω θα αναλύσουμε κατά πόσο είναι άμεση ανάγκη η εύρεση δραστικών λύσεων σε αυτούς τους τρεις τομείς.

Α) ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το ενδιαφέρον των ξένων επισκεπτών για την πολιτιστική μας κληρονομιά και ο θαυμασμός τους για το τοπίο και τη φύση θα έπρεπε να μας είχαν βοηθήσει πολύ να συνειδητοποιήσουμε την αξία τους, να τα προστατέψουμε και να σεβαστούμε την κληρονομιά μας. Και όμως συμβαίνει το αντίθετο. Το ενδιαφέρον μας τις περισσότερες φορές βαίνει μειούμενο.

Η τουριστική ανάπτυξη στην Ελλάδα λόγω του ότι πραγματοποιήθηκε βεβιασμένα, απρογραμματίιστα και συνεπώς άναρχα, προκάλεσε επιζήμιες επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον. Αποτέλεσμα είναι η ανατροπή των διάφορων ευαίσθητων ισορροπιών. Οι τουριστικές εγκαταστάσεις – πολυώροφα ξενοδοχεία φυτεμένα το ένα δίπλα στο άλλο- αποτελούν βεβαίως μια σύγχρονη αναγκαιότητα, στα πλαίσια του βιομηχανοποιημένου μαζικού τουρισμού, προκάλεσαν όμως εκτεταμένη φθορά και αλλοίωση του τοπίου. Αυτό εξαιτίας της απουσίας προγραμματισμένης πολεοδομικής και οικιστικής στρατηγικής από την πολιτεία, η οποία στεκόταν και στέκεται αδιάφορη μπροστά στο μέγεθος του προβλήματος. Αυτό δείχνει την άναρχη πολεοδομική πολιτική που εφαρμόστηκε δυστυχώς από τα πρώτα χρόνια ανάπτυξης του τουρισμού.

Η καταστροφή του περιβάλλοντος από τις τουριστικές εγκαταστάσεις είναι ιδιαίτερα επικίνδυνη, διότι παρατηρείται σε χώρους ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Η επιχειρηματική δραστηριότητα εκμεταλλεύεται και τους πιο απίθανους χώρους για να

αποκομίσει οικονομικά οφέλη, χωρίς να σέβεται τους κανόνες της αρχιτεκτονικής αισθητικής και να εναρμονίζει τις εγκαταστάσεις στον περιβάλλοντα χώρο.

Η οπτική ρύπανση – σακούλες, πλαστικά, μπουκάλια, χαρτιά – όπως επίσης και η ρύπανση από καύσιμα και από τα λύματα των αποχετευτικών συστημάτων είναι τεράστια. Η κύρια ευθύνη βαρύνει κυρίως την τοπική αυτοδιοίκηση η οποία με πρακτικές απλές και μη δαπανηρές λύσεις μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο. Το πρόγραμμα HELMERA δημιουργήθηκε ειδικά για την καθαριότητα και τη σωστή οργάνωση των ακτών. Στα πλαίσια του προγράμματος αυτού, το οποίο είχε κοινοτική χρηματοδότηση, απονέμονται διακρίσεις σε ακτές με « Γαλάζια Σημαία». Ο μη κερδοσκοπικός οργανισμός, που είχε την ευθύνη του προγράμματος στην Ελλάδα, παραιτήθηκε από το πρόγραμμα λόγω της εμπορικής εκμετάλλευσης της διάκρισης. Τα σκουπίδια έχουν κατακτήσει το «σήμα κατατεθέν» της Ελλάδας. Σε όλους τους κοινόχρηστους και δημόσιους χώρους, στις παραλίες, στα πεζοδρόμια, στους δρόμους. Για το λόγο αυτό απαιτείται σωστή οργάνωση της αποκομιδής των σκουπιδιών και της διαχείρισής – ανακύκλωσής τους.

Όσον αφορά στη διάθεση των λυμάτων, η καλύτερη λύση είναι η δημιουργία κεντρικών αποχετευτικών συστημάτων για τη διάθεσή τους, μετά από βιολογικό καθαρισμό. Τα περισσότερα αστικά κέντρα απέκτησαν τέτοιο σύστημα τα τελευταία χρόνια, απομένον τα τουριστικά κέντρα.

Ένας άλλος παράγοντας που σχετίζεται με τη ρύπανση του περιβάλλοντος είναι η ηχορύπανση, που είναι από τα σοβαρότερα προβλήματα των τουριστικών περιοχών. Θόρυβοι παντός είδους εκπέμπονται από διάφορα καταστήματα, από τροχοφόρα οχήματα, από οικοδομικές εργασίες, αλλά και από τα αεροδρόμια που βρίσκονται σε κατοικήσιμες περιοχές, και όλα αυτά συμβαίνουν σε όλη τη διάρκεια της ημέρας. Τα κέντρα διασκέδασης λειτουργούν τις ηχητικές τους εγκαταστάσεις με μουσική στη διαπασών μέχρι το πρωί χωρίς να αφήνουν μεγάλο μέρος των επισκεπτών να ηρεμήσουν και να χαλαρώσουν κατά τη διάρκεια της νύχτας.

Παρατηρώντας όλες αυτές τις επιπτώσεις που προκαλούνται στο περιβάλλον, κρίνεται επιτακτική η ανάγκη για την ανάληψη ορισμένων μέτρων με σκοπό την προστασία του.

Κάποια από αυτά τα μέτρα θα μπορούσαν να είναι:

- Η αναζήτηση νέων, «καθαρότερων» τεχνολογιών σε ό,τι αφορά τη θαλάσσια και εναέρια μεταφορά.
- Η θέσπιση ολοένα και αυστηρότερων κριτηρίων νομοθετικού περιεχομένου σχετικά με την ανέγερση κτιρίων, με τις δασικές εκτάσεις, με τους σύγχρονους βιολογικούς καθαρισμούς και με τα αποχετευτικά δίκτυα.
- Την ελαχιστοποίηση και τελικά εξάλειψη της φωτοχημικής ρύπανσης των μεγαλουπόλεων η οποία καταστρέφει τόσο την αρχαιολογική όσο και την αρχιτεκτονική κληρονομιά μέσω νέων τεχνολογιών και διοικητικών μέτρων.
- Την εκτεταμένη αναδάσωση των πληγέντων από πυρκαγιά τουριστικών περιοχών, αφενός ως μέτρο αποκατάστασης της φυσικής ισορροπίας και αφετέρου ως στοιχείο αξιοποίησης μιας περιοχής ως τουριστικού πόρου.
- Τη διατήρηση και επέκταση των ειδικών μορφών προστασίας του περιβάλλοντος, όπως οι βιότοποι, οι υγροβιότοποι τα δάση και οι εθνικοί δρυμοί, που κατά τα τελευταία έτη αναδείχτηκαν σε νέους τουριστικούς πόλους έλξης των τουριστών. (ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ/σελ.100)

Β)ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ

Ένα εξίσου πειστικό πρόβλημα είναι εκείνο της ποιοτικής βελτίωσης της τουριστικής πελατείας, η αποτελεσματική αντιμετώπιση του οποίου εξαρτάται αποκλειστικά και μόνο από το αν και κατά πόσο ο τόπος υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει τον επιλεκτικό τουρισμό, δηλαδή τον τουρισμό που απευθύνεται σε υψηλής εισοδηματικής στάθμης τουρίστες, οι οποίοι κατά κανόνα είναι και πολύ απαιτητικοί.

Όπως ο σημερινός τουρίστας, έτσι και ο τουρίστας του μέλλοντος θα μετακινείται μεμονωμένα ή ομαδικά κυρίως μέσω των tour operators. Αυτό σημαίνει ότι οι τελευταίοι θα παίξουν και στο μέλλον καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της πελατείας την οποία εξυπηρετούν. Έτσι λοιπόν για να μπορούν να πουλήσουν τα διάφορα τουριστικά πακέτα, πρέπει οπωσδήποτε να διαθέτουν όλη την ποιοτική κλίμακα των τουριστικών υπηρεσιών που προσφέρει ο τόπος υποδοχής, τον οποίο έχουν επιλέξει με καθαρά κερδοσκοπικά κριτήρια για να κατευθύνουν την πελατεία τους.

Με τις νέες λοιπόν συνθήκες που θα διαμορφωθούν μελλοντικά στον τουρισμό, είναι βέβαιο ότι θα τεθεί θέμα σχετικά με τη μορφή των τουριστικών καταλυμάτων.

Συγκεκριμένα θα πρέπει ο τόπος υποδοχής να αποφασίσει αν θα ακολουθήσει και στο μέλλον τον τύπο του παραδοσιακού-κλασσικού ξενοδοχείου ή θα στραφούν προς τα μεγάλα σύγχρονης μορφής ξενοδοχειακά συγκροτήματα, που σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις που υπάρχουν ανταποκρίνονται περισσότερο στις ανάγκες ή επιθυμίες όχι μόνο του οργανωμένου μαζικού τουρισμού, αλλά και του επιλεκτικού τουρισμού. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι τα μεγάλα ξενοδοχειακά συγκροτήματα εμφανίζουν ορισμένα πλεονεκτήματα σε ότι αφορά τη διαχείρισή τους αλλά κυρίως στη μαζική παραγωγή υπηρεσιών φιλοξενίας εκ μέρους τους.

Παρόλαυτά όμως δε θα πρέπει να διαφεύγει της προσοχής των αρμοδίων ότι με την κατασκευή μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων υπάρχει κίνδυνος ο τουρίστας να αισθανθεί έντονα την καταπίεση της προσωπικότητάς του μέσα στην πολυπληθή πελατεία τους. Για αυτό θα πρέπει να δοθεί εντελώς ιδιαίτερη προσοχή, ώστε τα τουριστικά καταλύματα του μέλλοντος να είναι τέτοια τόσο από άποψης μεγέθους όσο και από άποψης αισθητικής, ώστε να ανταποκρίνονται στις επιταγές των καιρών και κυρίως να μη δημιουργούν ψυχολογικά και άλλα προβλήματα στη διαβίωση του τουρίστα κατά τη διάρκεια της προσωρινής διαμονής του στον τουριστικό προορισμό.

Γ)ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα που πρέπει να απασχολεί τους φορείς του νησιού, είναι αυτό που αφορά τις συγκοινωνίες. Όπως είναι γνωστό όλο και περισσότεροι τουρίστες

χρησιμοποιούν σαν μεταφορικό μέσο στις τουριστικές τους μετακινήσεις το αεροπλάνο και αυτό λόγω της ταχύτητας αλλά και της άνεσης που παρέχουν. Η τάση όμως αυτή στη μετακίνηση προϋποθέτει και την καταλληλότητα των αεροδρομίων τα οποία δυστυχώς κρίνονται ανεπαρκή για να δεχτούν και να εξυπηρετήσουν τα σύγχρονα επιτεύγματα της αεροναυπηγικής.

Αντίστοιχα θα πρέπει να αναφέρουμε το χωροταξικό πρόβλημα των λιμανιών της Κρήτης καθώς δεν έχουν ικανοποιητικό μέγεθος ώστε να φιλοξενούν κρουαζιερόπλοια παραπάνω του ενός.

Τέλος μένει να αναφερθεί το πρόβλημα των χερσαίων συγκοινωνιών γνωστό ως ΚΤΕΛ. Η διάσπαση του ΚΤΕΛ έχει δημιουργήσει πρόβλημα στις μετακινήσεις των τουριστών, καθώς η μετακίνηση από την ανατολική Κρήτη προς τη δυτική και αντίστοιχα προϋποθέτει οι επιβάτες να αλλάξουν λεωφορείο σε ενδιάμεσο σταθμό.

Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι θα πρέπει οι φορείς της πολιτικής εξουσίας να λάβουν μέτρα για την επίλυση των προβλημάτων αυτών, καθώς η Κρήτη είναι ένα νησί με αυξημένη τουριστική κίνηση και θα πρέπει οι αρμόδιοι να ασχοληθούν συστηματικά και υπεύθυνα για την εφαρμογή των λύσεων στο χωροταξικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα λιμάνια και τα αεροδρόμια του νησιού καθώς και στη βελτίωση του οδικού δικτύου. Είναι σαφές βέβαια ότι αυτές οι λύσεις κάθε άλλο παρά βραχυχρόνιες μπορεί να είναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

Είναι πολύ σπουδαίο τουλάχιστον ετησίως να διοργανώνονται συναντήσεις μεταξύ φορέων του τουριστικού και πολιτικού χώρου. Είναι ένας τρόπος να γίνεται παράθεση των προβλημάτων από τους μεν και προτάσεις επίλυσής τους από τους δε. Όλοι οι εμπλεκόμενοι με τον τουρισμό φορείς θα πρέπει να μην ξεχνούν την ευθύνη που έχουν για να γίνει το τουριστικό μας προϊόν καλύτερο και πιο ανταγωνιστικό. Ο ανταγωνισμός θα κριθεί στην ποιότητα και ο ευχαριστημένος επισκέπτης θα γίνει διαφημιστής του τόπου μας.

6.1.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ / ΑΝΑΛΗΨΗ ΕΥΘΥΝΩΝ ΚΑΘΕ ΦΟΡΕΑ

1. ΟΙ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΕΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΝΑΛΑΒΟΥΝ
 - α) Τον συντονισμό των φορέων του τουρισμού σε διεκδικητικό επίπεδο.
 - β) Την υλοποίηση του προγράμματος προβολής 2008.
 - γ) Τον σχεδιασμό πρόληψης των πυρκαγιών.
 - δ) Την συντήρηση του εθνικού οδικού δικτύου
 - ε) Τον έλεγχο των οχλουσών επιχειρήσεων (κέντρα διασκέδασης μπαρ κλπ).
 - στ) Τήρηση Νόμου ως προς τα αυθαίρετα, Νομικές και Οικονομικές επιπτώσεις.
 - ζ) Υγειονομικοί Αγορανομικοί έλεγχοι-Απολυμάνσεις ψεκασμοί.
 - η) Υλοποίηση του θεσμού βράβευσης των καθαρότερων οργανωμένων παραδοσιακών οικισμών
 - θ) Λειτουργία υπηρεσίας πληροφοριών

- ι) Περισυλλογή σκοτωμένων ζώων από ΕΚΑΡ.
 - ια) Με τη συνεργασία των Δήμων την οργάνωση της εορτής για την Παγκόσμια Ημέρα Τουρισμού
 - ιβ) Την ανάδειξη, προβολή και χρηστικότητα της ιστοσελίδας www.crete.gr
2. ΟΙ ΔΗΜΟΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΙ
- α) Για την καθαριότητα και τον ευπρεπισμό των κοινόχρηστων χώρων.
 - β) Την διευθέτηση των χωματερών.
 - γ) Την κατασκευή πεζοδρομίων.
 - δ) Την οργάνωση γιορτών (όπως κρασιού, Αναγεννησιακό Φεστιβάλ, Ψαράδων, Τσικουδιάς) συναυλιών, δρώμενων, πανηγυριών, που στόχο έχουν την ψυχαγωγία των επισκεπτών μας.
 - ε) Την προστασία ανάδειξη και βράβευση της τοπικής αισθητικής και παράδοσης.
 - ζ) Την αναβίωση δρώμενων και εθίμων.
 - η) Την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και ανθρωπογενούς μας περιβάλλοντος.
 - θ) Πρόσληψη ναυαγοσωστών και απόκτηση σχετικού εξοπλισμού.
 - ι) Ευπρεπισμός και ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων, αξιοθέατων κλπ.
 - ια) Δημιουργία γραφείων δημοτικών Tourist Information.
 - ιβ) Τακτική συμμετοχή στην χρηματοδότηση υλοποίησης του προγράμματος Τουριστικής Προβολής.
 - ιγ) Πρόνοια για πάρκινγκ για τα τουριστικά λεωφορεία.
3. Η ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ
- α) ΤΡΟΧΑΙΑ :Το πρόβλημα της ηχορύπανσης είναι τεράστιο.
 - β) ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΤΜΗΜΑ :Πεζή περιπολία κυρίως στην παλιά πόλη. Έλεγχος ηχορύπανσης από κέντρα ψυχαγωγίας.
 - γ) ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ: Συνεχής παρουσία στην πόλη και στις τουριστικές δραστηριότητες.
4. ΛΙΜΕΝΑΡΧΕΙΟ
- Έλεγχος των επιβατηγών πλωτών μέσων που κάνουν εκδρομές τόσο στις βόρειες όσο στις νότιες ακτές.(Άδειες, συστήματα ασφάλειας και διάσωσης, έλεγχος υπεραριθμών επιβατών).
- Έλεγχος σωστικών μέσων και μηχανοκίνητων αμφιβίων μέσων αναψυχής (τζετ σκι, αλεξίπτωτα, σκι κλπ) καθώς και οριοθέτηση χώρου διέλευσης αυτών.
5. ΛΙΜΕΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
- Δημιουργία κανονισμού λειτουργίας και χρήσεων των εκμισθωμένων χώρων με διαδικασία αφαίρεσης της άδειας στην μη συμμόρφωση. Αφαίρεση των αδειών ασχημονούντων στην αισθητική της παραλίας (λούνα παρκ, παραπήγματα κλπ). Διαδικασία αδειών λήψης μικροπωλητών. Μέριμνα για την καθαριότητα και ευπρεπισμό της παραλίας.

6. ΔΕΗ

Άμεση απομάκρυνση των εναέριων καλωδίων από την παλιά πόλη. Συντήρηση δικτύων διανομής ρεύματος. Πρόνοια αποφυγής black out.

7. ΔΕΚΕ-ΔΕΣΣ

Άμεση διαγράμμιση και φωτισήμανση όλων των οδικών τμημάτων της παλαιάς εθνικής οδού που περνά μέσα από την πόλη. Επαρκής σήμανση οδικού δικτύου. Συντήρηση εθνικού οδικού δικτύου.

8. ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ-ΕΣΤΙΑΣΗΣ & ΑΝΑΨΥΧΗΣ-ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ

Προσοχή στην αισχροκέρδεια. Η απαξίωση του τουριστικού μας προϊόντος είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το επίπεδο των τιμών στα προϊόντα και υπηρεσίες που παρέχουμε. Οι τιμές συγκρίνονται εύκολα και ο ανταγωνισμός λειτουργεί. Μπορούμε να αναπτύξουμε και shopping τουρισμό ειδικά σε είδη δώρων, βιολογικών και παραδοσιακών προϊόντων.

9. ΚΤΕΛ & ΤΑΞΙ

Ο πελάτης πρέπει να θεωρείται φιλοξενούμενος μας και να τυγχάνει ανάλογης προσοχής και εκτίμησης. Το όχημα και ο οδηγός πρέπει να έχουν καλή εικόνα. Ο οδηγός καλό είναι να μιλά ξένη γλώσσα.

Ακόμη επιβάλλεται

α) Τιμοκατάλογοι διαδρομών στις πιάτσες ταξί

β) Δρομολόγια με ώρες αναχωρήσεων και αφίξεων για τα ΚΤΕΛ.

(ΠΗΓΗ: ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ,2004)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Για την καταπολέμηση σοβαρών προβλημάτων που αντιμετωπίζει σήμερα ο τουρισμός σε πολλές χώρες υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών, μεταξύ των οποίων το πρόβλημα της εποχικότητας, οι πολιτικές τους εξουσίες και ειδικότερα οι αρμόδιοι για τον τουρισμό στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα ανέπτυξαν διάφορες εναλλακτικές μορφές τουρισμού, οι οποίες κάτω από προϋποθέσεις μπορούν να δώσουν διέξοδο στα αδιέξοδά του. Οι πιο γνωστές και ευρύτερα διαδεδομένες εναλλακτικές μορφές τουρισμού είναι αυτές που αναλύονται συνοπτικά αμέσως πιο κάτω.

7.1 Μορφωτικός Τουρισμός

Ο μορφωτικός τουρισμός αποτελεί μια μορφή τουρισμού, στην οποία τα άτομα έχουν σαν κύριο σκοπό τη συμμετοχή σε πολιτιστικές, γενικά εκδηλώσεις, συγκεκριμένα αυτό το είδος τουρισμού, που ως σημειωθεί εμφανίζει ανοδικές τάσεις διεθνώς, περιλαμβάνει μεταξύ άλλων επισκέψεις ιστορικών μνημείων, αρχαιολογικών χώρων, μουσείων,

πινακοθηκών, παρακολουθήσεις συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων, όπερας, καθώς επίσης συμμετοχές σε πολιτιστικές εκδηλώσεις ή σεμινάρια γλωσσολογίας, φιλοσοφίας, ψυχολογίας κοινωνιολογίας, ανθρωπολογίας κλπ.

Εξυπακούεται ότι για την ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού απαιτείται πέρα από τη βασική τουριστική υποδομή και ανωδομή και ειδική υποδομή, όπως για παράδειγμα πλούσια προγράμματα πολιτιστικών, καλλιτεχνικών και μορφωτικών εκδηλώσεων. Κάτι τέτοιο όμως προϋποθέτει την ύπαρξη διεθνούς φήμης θεάτρων κάθε είδους, μουσείων, πινακοθηκών, ιστορικών χώρων, βιβλιοθηκών, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης κλπ.

7.2 Τουρισμός εκθέσεων

Ο τουρισμός εκθέσεων πρόκειται ουσιαστικά για μια μορφή τουρισμού, που αναπτύσσεται δυναμικά ολοένα και περισσότερο. Σε αυτήν υπάγονται κάθε είδους εκθέσεις, που συνήθως οργανώνονται σε μεγάλα αστικά κέντρα, ώστε οι επισκέπτες τους να μπορούν να συνδυάσουν την επαγγελματική τους ενημέρωση με κάποια μορφή τουρισμού, όπως για παράδειγμα τουρισμό πόλης, μορφωτικό τουρισμό κλπ.

Για την ανάπτυξη του τουρισμού εκθέσεων απαιτείται εκτός άλλων και η δημιουργία της κατάλληλης υποδομής και ανωδομής και συγκεκριμένα σύγχρονων εκθεσιακών χώρων, που να είναι κατάλληλα εξοπλισμένοι και να διαθέτουν τους αναγκαίους βοηθητικούς χώρους, δηλαδή εστιατόρια, καφετέριες, ταχυδρομείο, γραφείο εξυπηρέτησης επισκεπτών, χώρους στάθμευσης αυτοκινήτων, ιατρείο κλπ.

7.3 Τουρισμός υγείας

Ο τουρισμός υγείας ή θεραπευτικός τουρισμός, όπως ονομαζόταν παλιότερα, εξελίσσεται σε μια από τις βασικότερες μορφές τουρισμού, τα δε άτομα που συμμετέχουν σε αυτόν έχουν σαν κύριο κίνητρο την αποκατάσταση και διατήρηση της υγείας τους, τη θεραπεία και ανάρρωσή τους από διάφορες ασθένειες κλπ.

Ας σημειωθεί ότι τα άτομα αυτά, που κυρίως κατοικούν σε μεγαλουπόλεις και είναι κατά το πλείστο εύπορα, επενδύουν χρόνο και χρήματα στην υγεία τους και κατ' επέκταση στη μακροζωία τους.

Τα βασικά χαρακτηριστικά αυτής της μορφής τουρισμού αναφέρονται από τη μια πλευρά στη σύνθεση της πελατείας του, που αποτελείται από άτομα της δεύτερης και τρίτης ηλικίας και από την άλλη πλευρά στον τόπο που προσφέρονται αποκλειστικά από τους φυσικούς του πόρους.

Η μορφή αυτή τουρισμού, εκτός από ειδικές εγκαταστάσεις υδρόλουτρο-θαλασσο-αεροθεραπείας και κατάλυμα αξιώσεων με συμπληρωματικές εγκαταστάσεις, όπως για

παράδειγμα εστιατόρια, χώρους ψυχαγωγίας, χώρους άθλησης κλπ., απαιτεί και ειδικές ιατρικές και φυσιοθεραπευτικές υπηρεσίες.

7.4 Τουρισμός άθλησης

Ο τουρισμός άθλησης έχει σαν κύριο κίνητρο την άσκηση ενός αθλήματος, όπως είναι για παράδειγμα η ποδηλασία, η ιππασία, το τέννις, η πεζοπορία, το γκολφ, η ανεμοπορία, διάφορα προγράμματα γυμναστικής κλπ.

Η άθληση σαν απασχόληση κατά τη διάρκεια των διακοπών θεωρείται σε αυτήν τη μορφή τουρισμού ο πιο σημαντικός παράγοντας, μαζί με τη δυνατότητα που υπάρχει για την πραγματοποίηση εκδρομών και περιηγήσεων.

Βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού είναι η δημιουργία εγκαταστάσεων άθλησης εκ μέρους των ξενοδοχειακών αθλημάτων κλπ. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι μια τέτοια επένδυση σε συμπληρωματικές εγκαταστάσεις άθλησης, ανεβάζει αναμφίβολα το επίπεδο αξίας και απόλαυσης των διακοπών, παράλληλα δε με την ανταγωνιστικότητα και το κύρος της ξενοδοχειακής επιχείρησης, βελτιώνει την πληρότητά της και γενικά προσελκύει πελατεία υψηλής εισοδηματικής στάθμης.

7.5 Τουρισμός πόλης

Ο τουρισμός πόλης πρόκειται για μια μικρή μορφή τουρισμού, που έχει σαν κύριο χαρακτηριστικό ότι τα άτομα που μετέχουν σε αυτόν ταξιδεύουν σε μια πόλη και την περιηγούνται για μερικές ημέρες, συνήθως δε τρεις ως τέσσερις. Οι περιηγήσεις αυτές συνδέονται άμεσα με το μορφωτικό τουρισμό και ιδιαίτερα με διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα, ενώ τα επαγγελματικά ταξίδια παίζουν και αυτά με τη σειρά τους σημαντικό ρόλο.

Ο τουρισμός πόλης πραγματοποιείται κατά κύριο λόγο από άτομα ανώτερης μορφωτικής και εισοδηματικής στάθμης, που κατοικούν κατά το πλείστο σε μεγάλα αστικά κέντρα και που ταξιδεύουν τις περισσότερες φορές χωρίς να συνοδεύονται από τις οικογένειές τους. Τα ταξίδια αυτά οργανώνονται σε μεγάλο ποσοστό από τους οπερέιτορς, ταξιδιωτικά/ τουριστικά γραφεία και αεροπορικές εταιρίες.

Επίσης θα πρέπει να ειπωθεί ότι ένας ακόμα πόλος έλξης για πολλά άτομα αυτής της μορφής τουρισμού, είναι η νυχτερινή ζωή, η διασκέδαση, τα ψώνια, οι ενδιαφέρουσες εκδρομές και τέλος το ωραίο περιβάλλον.

7.6 Συνεδριακός τουρισμός

Στο συνεδριακό τουρισμό υπάγονται κάθε είδους οργανωμένες εκδηλώσεις, όπως για παράδειγμα συνέδρια ή συναντήσεις με μεγάλο ή μικτό αριθμό συμμετοχών και σε οποιοδήποτε επίπεδο, δηλαδή τοπικό, περιφερειακό, εθνικό ή διεθνές. Επειδή ο συνεδριακός τουρισμός είναι περιορισμένης χρονικής διάρκειας, δύο ως τέσσερις ημέρες συνήθως, συνδυάζεται με κάποια άλλη μορφή τουρισμού, όπως για παράδειγμα τουρισμό πόλης, μορφωτικό τουρισμό κλπ.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού σε μια χώρα υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών είναι η δημιουργία κατάλληλης υποδομής και

ανωδομής και συγκεκριμένα η κατασκευή σύγχρονων συνεδριακών κέντρων άρια τεχνολογικά εξοπλισμένων και με βοηθητικούς χώρους κάθε είδους, όπως για παράδειγμα εστιατόρια, αναψυκτήρια, χώρους στάθμευσης αυτοκινήτων, ιατρεία, ταχυδρομεία, γραφεία εξυπηρέτησης συνέδρων κλπ., καθώς επίσης η κατασκευή αιθουσών συνεδρίων μεγάλης χωρητικότητας εκ μέρους των μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων του κέντρου και της περιφέρειας.

Ας σημειωθεί ότι η έγκαιρη πληροφόρηση των ενδιαφερόμενων κύκλων για τα συνέδρια και τις διάφορες εκδηλώσεις, που θα πραγματοποιηθούν σε μια χώρα που επιδιώκει να αναπτύξει το συνεδριακό τουρισμό, πέρα από το ό,τι θα βοηθήσει σημαντικά στην προσέλκυσή τους, θα προβάλλει παράλληλα και τη ίδια στο εξωτερικό σαν χώρο συνεδριακού τουρισμού.

7.7 Τουρισμός περιπέτειας

Ο τουρισμός περιπέτειας πρόκειται για μια μορφή τουρισμού με έντονο το στοιχείο του απροσδόκητου, του άγνωστου και της έκπληξης. Φωτογραφικό σαφάρι, περιπλανήσεις σε άγνωστες περιοχές, κωπηλασία σε ορμητικούς ποταμούς κλπ. Αποτελούν μερικά από τα χαρακτηριστικά του γνωρίσματα. Τα άτομα που κάνουν αυτής της μορφής τουρισμό είναι συνήθως νέοι άνθρωποι, κατά κύριο δε λόγο ελεύθεροι επαγγελματίες και στελέχη επιχειρήσεων.

Επίσης θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ζήτηση για τουρισμό περιπέτειας προβάλλεται μελλοντικά να σημειώσει διεθνώς αύξηση, έρχεται δε να καλύψει μια ανάγκη του σύγχρονου ανθρώπου των μεγαλουπόλεων για εκτόνωση από το στρες που τους προκαλεί ο σύγχρονος τρόπος ζωής και η ανία της ρουτίνας.

7.8 Οικογενειακός τουρισμός

Είναι γνωστό ότι η ύπαρξη παιδιών σε μια οικογένεια αποτελεί αποφασιστικό παράγοντα επιλογής τόσο του τόπου διακοπών όσο και του χρόνου που θα πραγματοποιηθούν αυτές.

Οι τουρ οπερέιτορς γνωρίζουν ότι όταν τα τουριστικά πακέτα που προσφέρουν στην τουριστική αγορά είναι προσιτά στις οικογένειες, τότε αυτές ταξιδεύουν συνήθως με τα παιδιά τους. Αλλά ακόμα και αν τα τουριστικά πακέτα που προσφέρουν δεν είναι και τόσο προσιτά στον οικογενειακό προϋπολογισμό, προσπαθούν να τα κάνουν, προσφέροντας ειδικές εκπτώσεις για τα παιδιά. Διάφορες εκπτώσεις προσφέρουν επίσης και για τα παιδιά των οικογενειών που κάνουν ατομικό και όχι μαζικό τουρισμό, όπως για παράδειγμα στα μεταφορικά μέσα που χρησιμοποιούν για την μετακίνησή τους από τον τόπο της μόνιμης διαμονής τους στον τόπο του τουριστικού τους προορισμού. Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη του οικογενειακού τουρισμού είναι η δημιουργία κατάλληλης υποδομής και ανωδομής, όπως για παράδειγμα αίθουσες παιχνιδιών, παιδικές χαρές, παιδικές πισίνες, παιδικοί σταθμοί κλπ. και ακόμα ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό για να προσέχει και να συντροφεύει μικρά κυρίως παιδιά.

7.9 Τουρισμός τρίτης ηλικίας

Η τάση που υπάρχει σήμερα για περισσότερα και μακρύτερα ταξίδια επηρέασε, όπως είναι φυσικό, και την Τρίτη ηλικία που συνήθως διαθέτει ελεύθερο χρόνο, σταθερό εισόδημα, υψηλό δείκτη αποταμίευσης λόγω νοοτροπίας και τρόπου ζωής, μα πάνω απ' όλα μεγάλη επιθυμία για ταξίδια και γενικότερα για τουρισμό.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις των ειδικών, το ποσοστό συμμετοχής της τρίτης ηλικίας στο συνολικό πληθυσμό της γης θα αυξηθεί αισθητά στο μέλλον, δημιουργώντας έτσι ένα νέο ανθρώπινο δυναμικό, που σε μεγάλο ποσοστό θα επηρεαστεί από το σύγχρονο τρόπο ζωής και θα έχει μεγάλο δείκτη ροπής για τουρισμό.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η τρίτη ηλικία αποτελεί το σημαντικότερο τμήμα του τουριστικού δυναμικού μιας χώρας, που κινείται συνήθως τουριστικά στο εσωτερικό της ή το πολύ σε χώρες κοντινές και κυρίως σε αυτές που συνορεύουν με τη χώρα της μόνιμης κατοικίας τους. Τα συγκοινωνιακά μέσα που χρησιμοποιεί γι' αυτόν το σκοπό είναι κατά κύριο λόγο το τρένο, κατά δεύτερο λόγο το ιδιωτικό αυτοκίνητο και το λεωφορείο και κατά τρίτο λόγο το αεροπλάνο.

Για τον τουρισμό τρίτης ηλικίας δεν απαιτείται ειδική υποδομή και ανωδομή εκ μέρους των χωρών που επιθυμούν να τον αναπτύξουν.

7.10 Τουρισμός χειμερινών σπορ

Ο τουρισμός χειμερινών σπορ είναι μια δυναμική μορφή τουρισμού, που προσπαθούν να αναπτύξουν οι χώρες υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών στο πλαίσιο της προσπάθειάς τους να διαφοροποιήσουν το τουριστικό τους προϊόν και με αυτόν τον τρόπο να αξιοποιήσουν και να εκμεταλλευτούν τους αδρανείς μήνες και να προσελκύσουν διάφορες κατηγορίες τουριστών, κυρίως δε τουριστών υψηλής εισοδηματικής στάθμης.

Ο τουρισμός χειμερινών σπορ καλύπτει το σύνολο των τουριστικών δραστηριοτήτων που διεξάγονται στη διάρκεια του χειμώνα. Συγκεκριμένα καλύπτει τις δραστηριότητες εκείνες που εκδηλώνονται σε ορισμένο γεωγραφικό χώρο και για την ακρίβεια συνήθως σε ορεινές περιοχές σε συνδυασμό πάντα με ορισμένες κλιματολογικές συνθήκες, όπως για παράδειγμα χαμηλές θερμοκρασίες που πλησιάζουν του 0° Κελσίου ή κάτω από αυτούς, πολύ χιόνι κλπ.

Τα άτομα που κάνουν αυτής της μορφής τον τουρισμό, συνδέονται αποκλειστικά με χειμερινά σπορ και με συναφείς προς αυτά δραστηριότητες.

Η ανάπτυξη του τουρισμού χειμερινών σπορ προϋποθέτει εκτός των άλλων τη δημιουργία μιας κατάλληλης υποδομής και ανωδομής, όπως για παράδειγμα άρτια οργανωμένα χιονοδρομικά κέντρα, πίστες πάγου για παγοδρομίες και καλλιτεχνικό πατινάζ, πίστες πάγου για αγωνιστικά έλκηθρα και άλλης κατηγορίας έλκηθρα, αγωνιστικές πίστες σκι, πίστες σκι για παιδιά, αρχάριους και ερασιτέχνες σκιέρ, τουριστικά καταλύματα όλων των κατηγοριών και κυρίως πέντε και τεσσάρων αστέρων, συγκοινωνιακή σύνδεση των τόπων χειμερινών σπορ με τα μεγάλα αστικά κέντρα και τους χώρους άφιξης – αναχώρηση τουριστών, όπως για παράδειγμα αεροδρόμια, σιδηροδρομικοί σταθμοί, λιμάνια κλπ.

7.11 Τουρισμός παραχείμασης

Ο τουρισμός παραχείμασης αναφέρεται στις δραστηριότητες ατόμων, που κατά τη διάρκεια του χειμώνα κάνουν διακοπές μικρής ή μεγάλης διάρκειας σε χώρες με ήπια κλίματα, για να αποφύγουν τις αντίξοες καιρικές συνθήκες, που επικρατούν στους τόπους μόνιμης διαμονής τους.

Τα άτομα που πραγματοποιούν αυτής της μορφής τον τουρισμό είναι κατά το πλείστο άτομα της τρίτης ηλικίας που αντιμετωπίζουν πρόβλημα υγείας και που έχουν ελεύθερο χρόνο στη διάθεση τους και σταθερό εισόδημα.

Η ανάπτυξη του τουρισμού παραχείμασης με ταχύτερους ρυθμούς θα εξαρτηθεί από πολλούς παράγοντες, κυρίως όμως από την αρτιότητα των τουριστικών πακέτων παραχείμασης και την τιμή διάθεσής του στην τουριστική αγορά. Στη διαμόρφωση χαμηλών τιμών τουριστικών πακέτων παραχείμασης θα συμβάλουν η καθιέρωση ειδικών χαμηλών ναύλων από τα διάφορα μέσα μαζικής μεταφοράς, καθώς επίσης η πραγματοποίηση εκπτώσεων στις υπηρεσίες φιλοξενίας που προσφέρουν τα διάφορα τουριστικά καταλύματα κατά τη χειμερινή περίοδο.

7.12 Ορεινός τουρισμός

Ο ορεινός τουρισμός, αν και παρουσιάζει ομοιότητες με τον τουρισμό χειμερινών σπορ, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να ταυτιστεί με αυτόν. Συγκεκριμένα δεν έχει χρονικούς περιορισμούς εκδηλώσεις και αναφέρεται στο σύνολο των δραστηριοτήτων υπαίθριας αναψυχής και τουρισμού, που εκδηλώνεται αποκλειστικά και μόνο στις ορεινές περιοχές των χωρών υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών που επιθυμούν να αναπτύξουν αυτής της μορφής τουρισμό.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού είναι η δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων που δένουν με το φυσικό περιβάλλον και διαθέτουν όσο το δυνατό περισσότερους συμπληρωματικούς χώρους, όπως εστιατόρια, μπαρ, καφετέριες, αίθουσες αναψυχής κλπ.

Επίσης θα πρέπει οι ορεινές αυτές περιοχές, στις οποίες αναπτύσσονται κάθε είδους δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής και τουρισμού, να εξυπηρετούνται συγκοινωνιακά όσο το δυνατό πληρέστερα και καλύτερα γίνεται.

7.13 Αγροτικός τουρισμός

Ο αγροτικός τουρισμός ή αγροτουρισμός, όπως χαρακτηρίζεται και αλλιώς, αναφέρεται στις δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής και τουρισμού που αναπτύσσονται στον αγροτικό χώρο και εντάσσονται στο πλαίσιο του αγροτικού περιβάλλοντος και της

αγροτικής ζωής. Συγκεκριμένα αναφέρεται σε μορφές τουριστικών δραστηριοτήτων που εντάσσονται οργανικά και αρμονικά στον αγροτικό χώρο και περιλαμβάνει διάφορες τουριστικές δραστηριότητες που είναι συμπληρωματικές ή δεν έρχονται σε σύγκρουση με άλλες δραστηριότητες, όπως για παράδειγμα οικονομικές και κοινωνικές, που χαρακτηρίζουν τον αγροτικό χώρο.

Σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική και εμπειρία, ο αγροτικός τουρισμός διακρίνεται σε δύο βασικές μορφές και συγκεκριμένα:

(Α). Σε εκείνη που καλύπτει υποδοχή και φιλοξενία τουριστών σε αγροκτήματα, όπου οι φιλοξενούμενοι συμμετέχουν στη ζωή των αγροτών και στις αγροτικές δραστηριότητες γενικότερα. Η μορφή αυτή αγροτικού τουρισμού είναι ευρύτερα γνωστή σαν διακοπές αγροικιών.

(Β). Σε εκείνη που αφορά στη δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων και ενοικιαζόμενων δωματίων σε εξωαστικούς μικροσυνοικισμούς, όχι απαραίτητα αγροτικού χαρακτήρα και τη φιλοξενία τουριστών σε αυτά συνήθως με το σύστημα “κλίνη και πρόγευμα”.

Η ανάπτυξη του αγροτικού τουρισμού σε οποιαδήποτε αγροτική περιοχή προϋποθέτει τη δημιουργία της κατάλληλης υποδομής και ανωδομής, όπως για παράδειγμα εσωτερική διαμόρφωση και εξοπλισμός δωματίων που προορίζονται για ενοικίαση, διάνοιξη δρόμων ή βελτίωση του ήδη υφιστάμενου οδικού δικτύου, δημιουργία χώρων εστίασης και αναψυχής, αξιοποίηση των τουριστικών φυσικών πόρων της περιοχής κλπ.

7.14 Θαλάσσιος τουρισμός

Ο θαλάσσιος τουρισμός αναφέρεται στο σύνολο των τουριστικών δραστηριοτήτων, που διεξάγονται στο θαλάσσιο χώρο μιας χώρας υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών. Αναμφίβολα ο θαλάσσιος τουρισμός αποτελεί μια από τις δυναμικότερες μορφές του σύγχρονου τουρισμού, αφού η σημασία του στις τουριστικές οικονομίες των χωρών που έχουν τόσο τις φυσικές προϋποθέσεις όσο και τις οικονομικές δυνατότητες να τον αναπτύξουν είναι κυριολεκτικά μεγάλη.

Η πιο παραγωγική και συναλλαγματοφόρα δραστηριότητα του θαλάσσιου τουρισμού είναι οπωσδήποτε εκείνης της ναύλωσης σκαφών αναψυχής κάθε είδους, όπως για παράδειγμα πολυτελών θαλαμηγών, ιστιοφόρων, ταχύπλων σκαφών κλπ. Η πελατεία στην οποία απευθύνεται και οι ανάγκες ή επιθυμίες της οποίας ικανοποιεί, είναι κατά το πλείστο τουρίστες υψηλής εισοδηματικής στάθμης.

Άλλη αξιόλογη συναλλαγματοφόρα δραστηριότητα του θαλάσσιου τουρισμού είναι και αυτή των κρουαζιέρων, η ζήτηση των οποίων παρουσιάζει διεθνώς σημαντική αύξηση. Οι σύγχρονες τάσεις της αγοράς κρουαζιέρων συγκλίνουν στα μεγαλύτερα και πολυτελέστερα κρουαζιερόπλοια, τα οποία εξασφαλίζουν υψηλή ποιότητα διαμονής και ψυχαγωγίας στους πελάτες τους, που κατά κανόνα αποτελούν τουρίστες μεσαίας και υψηλής εισοδηματικής τάξης.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού είναι η δημιουργία της κατάλληλης υποδομής και αναδομής, το κόστος της οποίας κάθε άλλο παρά χαμηλό είναι, ιδιαίτερα δε σε ό,τι αφορά στην κατασκευή σύγχρονων και άρτια εξοπλισμένων μαρίνων για τον ελλιμενισμό, τον ανεφοδιασμό και γενικά την εξυπηρέτηση των σκαφών αναψυχής, των επιβατών και πληρωμάτων τους άσχετα αν αυτά είναι ενοικιασμένα ή

ιδιωτικής χρήσης και στη συμπλήρωση ή/και ανανέωση του στόλου των σκαφών αναψυχής και κρουαζιερόπλοιων.

7.15 Χρονομεριστικός τουρισμός

Ο χρονομεριστικός τουρισμός είναι αναμφίβολα η ταχύτερα αναπτυσσόμενη μορφή τουρισμού σήμερα. Με ρυθμό ανάπτυξης 30% περίπου το χρόνο, οι χρονομεριστικές διακοπές πιστεύεται βέβαια ότι θα αποτελέσουν μελλοντικά ό,τι ήταν το οργανωμένο τουριστικό πακέτο για τη δεκαετία του '50. Ο πρωτοποριακός αυτός θεσμός δίνει τη λύση στον “κορεσμένο” τουρίστα του τουριστικού πακέτου, που απαιτητικός όσο ποτέ άλλοτε σήμερα αναζητά υψηλή ποιότητα τουριστικών υπηρεσιών στις διακοπές του.

Η υπερσύγχρονη αυτή μορφή τουρισμού, που ας σημειωθεί έχει κατά κανόνα πελατεία μέσης και υψηλής εισοδηματικής στάθμης, βασίζεται στην αρχή της πώλησης του δικαιώματος χρήσης ορισμένων ημερών ή εβδομάδων σε ένα ξενοδοχείο ή ένα συγκρότημα διαμερισμάτων την ίδια χρονική περίοδο κάθε χρόνο. Επειδή όμως είναι πολύ φυσικό ο αγοραστής του δικαιώματος αυτού να αρχίσει γρήγορα να κουράζεται με την ιδέα της επιστροφής στο ίδιο μέρος, στο ίδιο ξενοδοχείο ή συγκρότημα διαμερισμάτων, την ίδια χρονική περίοδο κάθε χρόνο, οδηγήθηκε εκ των πραγμάτων να επιδιώξει την ανάπτυξη δικτύων ανταλλαγής παρόμοιων δικαιωμάτων. Και το πέτυχε τελικά. Έτσι λοιπόν μπορεί πια σήμερα να ανταλλάξει κανείς το δικαίωμα χρήσης που έχει αγοράσει σε ένα ξενοδοχείο ή συγκρότημα διαμερισμάτων για ορισμένο χρονικό διάστημα κάθε χρόνο, με παρόμοιο δικαίωμα χρήσης άλλου αγοραστή σε ξενοδοχείο ή συγκρότημα διαμερισμάτων όχι μόνο σε άλλη περιοχή, αλλά και σε άλλη χώρα. Επίσης μπορεί να το πουλήσει, να το νοικιάσει ή να το κληροδοτήσει, όπως ακριβώς συμβαίνει με τα άλλα ακίνητα.

Ειδικότερα σε ό,τι αφορά στα ξενοδοχεία, θα πρέπει να ειπωθεί ότι πολλά από αυτά έχουν αρχίσει να συνειδητοποιούν ότι γίνεται ολοένα και πιο δύσκολο γι' αυτά να πετύχουν ικανοποιητική απόδοση του κεφαλαίου που έχουν επενδύσει, όταν εξαρτώνται μόνο από το παραδοσιακό τουριστικό πακέτο, σε μια εποχή που οι τουρ οπερέιτορς πιέζουν για χαμηλότερες τιμές. Γι' αυτό και επιδιώκουν να εφαρμόσουν το σύστημα των χρονομεριστικών διακοπών, που τους εξασφαλίζει πέρα από την αρχική εισροή κεφαλαίων ένα σταθερό εισόδημα και μια σταθερή πληρότητα με τουρίστες κατά κανόνα μέσης και υψηλής εισοδηματικής στάθμης, όπως ειπώθηκε.

7.16 Θρησκευτικός τουρισμός

Ο θρησκευτικός τουρισμός είναι μια μορφή τουρισμού, που αφορά σε μια κατηγορία ατόμων τα οποία επισκέπτονται θρησκευτικούς τόπους, που βρίσκονται στη χώρα της μόνιμης διαμονής τους ή σε κάποια άλλη είτε για λόγους λατρείας είτε για να πάρουν μέρος σε κάποιες θρησκευτικές εκδηλώσεις ή τελετές είτε για να εκπληρώσουν κάποιο τάμα που είχαν κάνει κλπ. Η μορφή αυτή τουρισμού είναι περιορισμένης διάρκειας, συνήθως μια ως τρεις ημέρες. Επίσης τα τουριστικά πακέτα για θρησκευτικό τουρισμό είναι σχετικά φτηνότερα από εκείνα άλλων μορφών τουρισμού, επειδή είναι οπωσδήποτε λιτότερα, ενώ τα οικονομικά ωφελήματα για τους θρησκευτικούς τόπους και κατ' επέκταση για τις οικονομίες των χωρών στις οποίες βρίσκονται αυτοί σημαντικά. Για την ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού δεν χρειάζεται ειδική υποδομή ανωδομή, αλλά μόνο βασική.

7.17 Επιλεκτικός τουρισμός

Η συνειδητοποίηση των τουριστικών επιχειρήσεων αλλά και των πολιτικών εξουσιών των χωρών υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών, ότι η ικανοποιητική απόδοση του κεφαλαίου που έχουν επενδύσει στην τουριστική οικονομία γίνεται με το πέρασμα του χρόνου ολοένα και πιο δύσκολη, όταν αυτή εξαρτάται μόνο από το παραδοσιακό τουριστικό πακέτο και μάλιστα σε μια εποχή που οι τους οπερέτορς πιέζουν συνεχώς για χαμηλότερες τιμές, οδήγησε στην ωρίμανση της ιδέας για την ανάπτυξη του επιλεκτικού τουρισμού.

Ο επιλεκτικός τουρισμός πραγματοποιείται κατά κανόνα από άτομα υψηλής εισοδηματικής στάθμης που, όπως μπορεί να συμπεράνει κανείς, όχι μόνο θέλουν αλλά και μπορούν να ξοδέψουν μεγάλα ποσά για την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών. Τα άτομα αυτά ταξιδεύουν συνήθως μεμονωμένα, δηλαδή κάνουν ατομικό τουρισμό, που σημαίνει ότι είτε αγοράζουν ατομικά τουριστικά πακέτα ΠΤ (individual inclusive tours) είτε τα φτιάχνουν όπως αυτοί ακριβώς θέλουν, έτσι ώστε να ικανοποιούνται κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο οι τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες, είτε δεν αγοράζουν καθόλου τουριστικά πακέτα, που σημαίνει ότι αγοράζουν τις διάφορες τουριστικές υπηρεσίες μεμονωμένα.

Τα άτομα που κάνουν επιλεκτικό τουρισμό μπορεί να ξοδεύουν πολλά χρήματα για την ικανοποίηση των τουριστικών τους αναγκών ή επιθυμιών, αλλά ταυτόχρονα είναι και απαιτητικά. Συγκεκριμένα έχουν την απαίτηση τα χρήματα που ξοδεύουν για την αγορά τουριστικών προϊόντων να τους προσφέρουν τουλάχιστον την ικανοποίηση ή την ωφέλεια ή τη χρησιμότητα που προσδοκούν.

Βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του επιλεκτικού τουρισμού είναι η χώρα υποδοχής και φιλοξενίας αυτής της κατηγορίας τουριστών να δημιουργήσει την κατάλληλη υποδομή και ανωδομή, δηλαδή ξενοδοχεία πέντε και τεσσάρων αστέρων με πολλούς συμπληρωματικούς χώρους, υψηλής ποιοτικής στάθμης σέρβις, νυκτερινή ζωή, καλλιτεχνική κίνηση, αναπτυσσόμενη αγορά, μουσεία, πινακοθήκες, καλό συγκοινωνιακό δίκτυο, άνετα μεταφορικά μέσα, καθαρό περιβάλλον κλπ.

7.18 Τουρισμός κινήτρων

Ο τουρισμός κινήτρων είναι ουσιαστικά μια σχετικά νέα μορφή τουριστικής δραστηριότητας που αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς και που υπόσχεται σημαντικά οικονομικά ωφέληματα για τις χώρες εκείνες υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών που θέλουν, αλλά και που έχουν τις προϋποθέσεις να τον αναπτύξουν.

Η μορφή τουρισμού για την οποία ο λόγος αποτελεί αναμφίβολα ένα αποτελεσματικό μέσο του σύγχρονου μάνατζμεντ, που χρησιμοποιούν ολοένα και περισσότερο οι μεγάλες βιομηχανίες, εμπορικές και παροχής υπηρεσιών επιχειρήσεις στην προσπάθειά τους να αυξήσουν την παραγωγικότητα των εργαζομένων που απασχολούν και κατ' επέκταση την ανταγωνιστικότητά τους τόσο στις αγορές του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού. Για να επιτευχθούν λοιπόν οι σκοποί αυτοί των επιχειρήσεων, προσφέρονται εκ μέρους τους διάφορα κίνητρα στους εργαζόμενους μεταξύ των οποίων και ομαδικά τουριστικά πακέτα GIT (group inclusive tours) συνήθως για τουριστικούς προορισμούς στο εξωτερικό. Αυτή η μέθοδος υποκίνησης των εργαζομένων εκ μέρους των επιχειρήσεων αποδείχτηκε στην πράξη αποτελεσματική, γι' αυτό και έχει εξαπλωθεί, όπως ήδη ειπώθηκε, σημαντικά τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα στις Η.Π.Α. απ' όπου άρχισε να εφαρμόζεται για πρώτη φορά στα μέσα της δεκαετίας του '60.

Ο τουρισμός κινήτρων έχει κατά κανόνα περιορισμένη χρονική διάρκεια, τρεις ως τέσσερις ημέρες συνήθως. Σκοπός του τουρ οπερέιτορ που αναλαμβάνει για λογαριασμό της επιχείρησης να φτιάξει το σχετικό τουριστικό πακέτο – κίνητρο, είναι να δώσει στο χρήστη του, στο ολιγόημερο αυτό διάστημα την ευκαιρία να απολαύσει κάτι το ξεχωριστό, κάτι το οποίο δεν είχε ο ίδιος τη δυνατότητα να ζήσει, αν έπρεπε να αγοράσει με δικά του χρήματα το τουριστικό αυτό πακέτο.

Για την ανάπτυξη του τουρισμού κινήτρων, απαραίτητη προϋπόθεση είναι να προσφέρεται ένας τουριστικός προορισμός που κατά προτίμηση να ξεχωρίζει από τους συνηθισμένους. Σε αντίθεση με άλλες μορφές τουρισμού, ο τουρισμός κινήτρων δεν δίνει έμφαση στις πολυσύχναστες μεγαλουπόλεις, αλλά στην ατμόσφαιρα που δημιουργεί το περιβάλλον του τουριστικού προορισμού, καθώς επίσης στην άνεση και την πολυτέλεια που προσφέρουν τα ξενοδοχεία του κατά κύριο λόγο και οι άλλες συμπληρωματικές εγκαταστάσεις.

7.19 Οικολογικός τουρισμός

Για την ανάπτυξη του οικολογικού τουρισμού δεν χρησιμοποιούνται βαριές κατασκευές, ενώ τόσο ο τουρίστας όσο και το τουριστικό κύκλωμα υποδοχής και εξυπηρέτησής του σέβονται τη φύση, μέχρι του σημείου να αποφεύγονται μαζικά μέσα μετακίνησης παντού όπου αυτό είναι εφικτό.

Στο πλαίσιο της ανάπτυξης του οικολογικού τουρισμού εντάσσεται η τουριστική ανάπτυξη των παραδοσιακών οικισμών, των βιότοπων, των εθνικών δρυμών κλπ.

Ο οικολογικός τουρισμός αποτελεί αναμφίβολα την εξισορρόπηση μιας χώρας στο μαζικό τουρισμό και τα προβλήματά του, γι' αυτό και η ανάπτυξη του κρίνεται επιτακτική παντού όπου αυτή είναι εφικτή.

7.20 Λαϊκός τουρισμός

Ο λαϊκός τουρισμός είναι μια μορφή τουρισμού, που χαρακτηρίζεται για την πελατεία του και συγκεκριμένα για το ό,τι αποτελείται αυτή από άτομα που κατά το πλείστο είναι χαμηλής εισοδηματικής στάθμης και ακόμα ότι τα άτομα αυτά ταξιδεύουν συνήθως οικογενειακά και με κάθε είδους ιδιόκτητα μεταφορικά μέσα, όπως για παράδειγμα αυτοκινούμενα τροχόσπιτα, αυτοκίνητα, μοτοσικλέτες κλπ.

Παρά το γεγονός ότι τα οικονομικά ωφελήματα από αυτήν τη μορφή τουρισμού κάθε άλλο παρά σημαντικά είναι, όλες χωρίς εξαίρεση οι χώρες υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών έχουν λίγο πολύ αναπτύξει την απαραίτητη υποδομή και ανωδομή για την εξυπηρέτηση τουριστών αυτής της κατηγορίας. Συγκεκριμένα έχουν κατασκευάσει κάμπινγκ σε οδικούς άξονες, σε τουριστικές τοποθεσίες και στις παρυφές πόλεων, που προσφέρουν στα άτομα που πραγματοποιούν αυτής της μορφής τουρισμό υπηρεσίες φιλοξενίας, που κάνουν τη διαμονή τους όσο το δυνατό ανετότερη.

Ας σημειωθεί ότι η διαμονή σε κάμπινγκ είναι συγκριτικά με αυτή σε άλλα τουριστικά καταλύματα αισθητά φθηνότερη. Το γεγονός αυτό εκτιμάται πάρα πολύ από τους τουρίστες του λαϊκού τουρισμού και κυρίως από αυτούς που συνοδεύονται στις τουριστικές τους μετακινήσεις από τις οικογένειές τους, ιδιαίτερα δε όταν αυτές είναι πολυμελές.

7.21 Κοσμοπολίτικος τουρισμός

Η πελατεία του κοσμοπολίτικου τουρισμού είναι κατά κύριο λόγο ο κόσμος της αριστοκρατίας και οι μεγιστάνες του πλούτου, που συχνά ταξιδεύουν από το ένα κοσμοπολίτικο κέντρο στο άλλο. Όπως γίνεται αντιληπτό, τα άτομα αυτά ξοδεύουν μεγάλα χρηματικά ποσά τόσο κατά την τουριστική μετακίνηση τους όσο και κατά τη διαμονή τους τον τουριστικό προορισμό που επισκέπτονται, γι' αυτό και οι απαιτήσεις τους γενικά είναι πάρα πολύ μεγάλες.

Τα άτομα που κάνουν κοσμοπολίτικο τουρισμό μετακινούνται συνήθως με ιδιόκτητα μεταφορικά μέσα, όπως για παράδειγμα ιδιόκτητα αεροπλάνα, θαλαμηγούς κλπ. Στον τουριστικό προορισμό τους διαμένουν είτε σε ξενοδοχεία πολυτελείας είτε σε ιδιόκτητες ή ενοικιασμένες πολυτελείς επαύλεις είτε σε ιδιόκτητες πολυτελείς θαλαμηγούς. Επίσης η ζωή που κάνουν τα άτομα αυτά στα διάφορα κοσμοπολίτικα κέντρα που επισκέπτονται

κατά διαστήματα είναι πάρα πολύ κοσμική, κάτι άλλωστε που είναι φυσικό και απόλυτα συνυφασμένο με τη μορφή τουρισμού για την οποία γίνεται λόγος.

Η ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού, αν και θα την επιθυμούσαν πολλές χώρες υποδοχής και φιλοξενίας τουρισμού για καθαρά οικονομικούς λόγους, είναι οπωσδήποτε δύσκολη και αυτό γιατί εκτός από την κατάλληλη υποδομή και ανωδομή, απαιτείται και η καταξίωση του τουριστικού προορισμού στη συνείδηση της αριστοκρατίας και των μεγιστάνων του πλούτου σαν τόπος κοσμοπολίτικου τουρισμού. Αυτό όμως απαιτεί συνεχή και έντονη προσπάθεια, μα πάνω απ' όλα μακριά περιθώρια χρόνου και αναμονής.

7.22 Κοινωνικός τουρισμός

Ο κοινωνικός τουρισμός, σαν ιδιαίτερη μορφή τουρισμού, ορίζεται το σύνολο των σχέσεων και φαινομένων τουριστικού χαρακτήρα, που διευκολύνουν τη συμμετοχή στον τουρισμό των ασθενέστερων οικονομικών τάξεων. Με άλλα λόγια ο κοινωνικός ή επιδοτούμενος τουρισμός αποτελεί τη μορφή εκείνη του τουρισμού, που χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι πραγματοποιείται από μέλη του κοινωνικού συνόλου, των οποίων η αγοραστική δύναμη είναι λίγο πολύ περιορισμένη, χάρη σε ειδικές παροχές προς αυτά που μπορεί να είναι άμεσες ή έμμεσες.

Οι παροχές για κοινωνικό τουρισμό αποτελούν σήμερα για τις αναπτυγμένες οικονομικά χώρες υποχρέωση του κράτους. Συγκεκριμένα το σύγχρονο κοινωνικό κράτος έχει υποχρέωση πέρα από υγεία, καλά γηρατεία, εργασία, παιδεία κ.ά να εξασφαλίσει σε άτομα χαμηλής εισοδηματικής στάθμης τη δυνατότητα να κάνουν διακοπές και με αυτό τον τρόπο να ισορροπήσουν τόσο ψυχικά όσο και σωματικά.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη του κοινωνικού τουρισμού είναι η δημιουργία της κατάλληλης υποδομής και ανωδομής, όπως για παράδειγμα κατασκευή ειδικών τουριστικών καταλυμάτων που να ανταποκρίνονται στις οικονομικές δυνατότητες της πελατείας τους, δηλαδή των κοινωνικών τουριστών, χορήγηση επιδομάτων διακοπών που να αναπροσαρμόζονται σύμφωνα με τις πραγματικές ανάγκες κάθε οικογένειας, εφαρμογή επιχορηγούμενων προγραμμάτων κοινωνικού τουρισμού, για ειδικές κατηγορίες ατόμων, όπως για παράδειγμα σπουδαστές, στρατιώτες, συνταξιούχους, που η οικονομική τους κατάσταση κάθε άλλο παρά τους επιτρέπει να κάνουν διακοπές, χρηματοδότηση των διακοπών με ευνοϊκούς όρους κλπ.

7.23 Τουρισμός αναπήρων

Ο τουρισμός αναπήρων ή ατόμων με ειδικές ανάγκες πρόκειται για μια μορφή τουρισμού, η ανάπτυξη της οποίας προωθείται τελευταία ολοένα και περισσότερο σε ορισμένες χώρες.

Βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη της μορφής τουρισμού για την οποία ο λόγος, είναι η δημιουργία κάθε είδους τουριστικών εγκαταστάσεων, που να διαθέτουν ανάλογο εξοπλισμό για την εξυπηρέτηση των τουριστών με ειδικές ανάγκες, όπως και η

προσφορά τουριστικών πακέτων που θα απευθύνεται στην ειδική αυτή κατηγορία πελατείας και θα ικανοποιεί τις δικές της τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες.

Επίσης θα πρέπει οι χώρες υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών, που επιθυμούν να αναπτύξουν την ειδική αυτή μορφή τουρισμού, να θεσπίσουν ειδικές τεχνικές προδιαγραφές που θα πρέπει απαραίτητα να τηρούν τα τουριστικά καταλύματα και οι άλλες τουριστικές εγκαταστάσεις που κατασκευάζονται ειδικά για την εξυπηρέτηση των τουριστών με ειδικές ανάγκες. Τέτοιου είδους προδιαγραφές είναι για παράδειγμα ράμπες, ανελκυστήρες, ειδικός εξοπλισμός στα δωμάτια και τους λοιπούς χώρους των τουριστικών καταλυμάτων κλπ., ώστε να μπορεί να γίνεται χρήση του εκ μέρους των τουριστών με ειδικές ανάγκες χωρίς προβλήματα ή τουλάχιστον με όσο το δυνατό λιγότερα.

(ΠΗΓΗ: ΗΓΟΥΜΕΝΑΚΗΣ, ΛΥΤΡΑΣ, ΚΡΑΒΑΡΙΤΗΣ, 1999/ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ/σελ. 111-129)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ

Σήμερα ο τουρισμός αποτελεί βαρύνουσα σημασίας οικονομική δραστηριότητα για την Περιφέρεια Κρήτης καθώς διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό τα μεγέθη του εισοδήματος και της απασχόλησης. Το γεγονός αυτό υπογραμμίζει την έμφαση που πρέπει κάθε φορά να δίδεται στον συγκεκριμένο τομέα ώστε να δημιουργούνται ευνοϊκές προϋποθέσεις για την περαιτέρω ανάπτυξή του στο πλαίσιο βέβαια της και του σεβασμού στο περιβάλλον, την ποιότητα ζωής και την τοπική ταυτότητα.

Η ραγδαία ανάπτυξη τόσο του διεθνούς, όσο και του εσωτερικού Τουρισμού συντέινει εκτός των άλλων, στην αύξηση του αριθμού των τουριστικών προορισμών οι οποίοι, διαθέτοντας τουριστικούς πόρους και θέλγητρα, διεκδικούν τμήμα της τουριστικής αγοράς. Στο πλαίσιο αυτών των εξελίξεων καλούνται να δραστηριοποιηθούν οι εμπλεκόμενοι φορείς του τουρισμού της Κρήτης ώστε με τις κατάλληλες ενέργειες, η βασικότερη των οποίων είναι η προβολή, να διατηρήσουν την ανταγωνιστικότητά της ως προορισμού διακοπών.

Η τουριστική προβολή μέχρι σήμερα παρά την σπουδαιότητά της αποτέλεσε αντικείμενο περιστασιακής δραστηριότητας των (τοπικών) φορέων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα οι οποίοι δραστηριοποιούνταν ανεξάρτητα, χωρίς συνεργασία και προγραμματισμό, με συνέπεια όλες οι ενέργειες προβολής να μην έχουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Σημειώνεται δε ότι η διαφημιστική εκστρατεία περιοριζόταν σε μεθόδους οι οποίες σήμερα είναι ξεπερασμένες και τείνουν αν όχι να εγκαταλειφθούν, να περιοριστούν σημαντικά.

Είναι γνωστό ότι έως και σήμερα η Κρήτη έχει καθιερωθεί ως προορισμός του ήλιου και της θάλασσας την ίδια στιγμή μάλιστα που διαθέτει τόσους άλλους πόρους ικανούς να στηρίξουν την ανάπτυξη του θεματικού τουρισμού που τόσο έχει ανάγκη προκειμένου να :

- επεκτείνει την τουριστική περίοδο,
- διαφοροποιήσει το υφιστάμενο μοντέλο του μαζικού τουρισμού,

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

- αναβαθμίσει την ποιότητα του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος,
- εμπλουτίσει την τουριστική προσφορά,
- προσελκύσει υψηλότερου επιπέδου επισκέπτες.

Όλα τα παραπάνω σε συνάρτηση με το ότι άλλοι τουριστικοί (ανταγωνιστικοί) προορισμοί έχουν σχεδιάσει και προωθούν με ιδιαίτερο δυναμισμό και μεθοδικότητα συγκεκριμένη στρατηγική για την προβολή τους, αποτελεί δεδομένο ιδιαίτερης σημασίας και εν μέρει απειλή και κίνδυνο να παραμείνει η Κρήτη εκτός των σημαντικότερων τουριστικών προορισμών αν δεν ακολουθήσει ανάλογη πρακτική και φιλοσοφία. Η επιλογή των μέσων προβολής δεν είναι εύκολο εγχείρημα καθώς δεν μπορεί να εκτιμηθεί προκαταβολικά η επίδραση που θα ασκήσουν στους δυνητικούς επισκέπτες – αγοραστές του τουριστικού προϊόντος. Βέβαια η αποτελεσματικότητα των μέσων εξαρτάται και από παράγοντες όπως:

- Το μέγεθος και τα χαρακτηριστικά του τμήματος της τουριστικής αγοράς στο οποίο ενδιαφέρεται να διεισδύσει η Κρήτη.
- Οι στόχοι που έχουν τεθεί για την προώθηση του τουριστικού προϊόντος.
- Η κάλυψη που προσφέρει το διαφημιστικό μέσο, στο πλαίσιο της προσπάθειας να περάσει το μήνυμα στους δέκτες την κατάλληλη στιγμή.
- Η διάρκεια ζωής, η συχνότητα και τα χαρακτηριστικά του διαφημιστικού μηνύματος που η Περιφέρεια θέλει να μεταδώσει.
- Το κόστος κάθε διαφημιστικού μέσου.

8.1 ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΣΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ

Στόχος της τουριστικής διαφήμισης και της τουριστικής προβολής, είναι να προβληθούν οι ιδιαιτερότητες του τουριστικού προορισμού ή του τουριστικού προϊόντος μέσα από την επιρροή που θα ασκήσει στους δυνητικούς επισκέπτες.

Τα μέσα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για το σκοπό αυτό είναι :

Διαφημιστικά Μέσα	Έντυπος και ηλεκτρονικός τύπος, διαφημιστικοί πίνακες, διαδίκτυο, τουριστικοί οδηγοί, βιβλία, μπροσούρες.
Δημόσιες σχέσεις	Κάθε είδους προβολή που εμφανίζεται ως μη πληρωμένη καταχώρηση.
Προσωπικές Πωλήσεις	Επαγγελματικές συναντήσεις, work shops, τηλεφωνικές και προσωπικές επαφές με τουριστικούς πράκτορες, τουριστικούς παράγοντες, υπαλλήλους κ.ο.κ.
Προώθηση Πωλήσεων	Βραχυπρόθεσμα κίνητρα αύξησης των πωλήσεων π.χ. δωρεάν φιλοξενία σε καταλύματα.
Εκπτώσεις τιμολογίων	Προσφορές μειωμένων τιμών.
Κανάλια Διανομής	Χρησιμοποίηση κάθε καναλιού διανομής, ακόμα και μέσω διαδικτύου.
Ταξίδια Γνωριμίας	Προσφορά ταξιδιών γνωριμίας σε

	τουριστικούς πράκτορες, δημοσιογράφους, κ.α.
Εκθέσεις	Συμμετοχή σε τουριστικά shows.
Εκδόσεις Διαφημιστικών εντύπων και ηλεκτρονικού υλικού	Έκδοση ενημερωτικών εντύπων και βιβλίων, cd-roms, video, DVD, κ.ά.
Διαφημιστικές Επιδείξεις στα Σημεία Πωλήσεων	Έκθεση κάθε μέσου φωτογραφίας που δημιουργεί πληρέστερη εικόνα του τουριστικού προϊόντος.
Ταχυδρόμηση Ενημερωτικών Δελτίων	Ταχυδρομική Επικοινωνία (Direct Mail).
Οργάνωση Εκδηλώσεων	Οργάνωση και επιχορήγηση κοινωνικών, αθλητικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Στο πλαίσιο της προβολής τα μέσα που χρησιμοποιούν ανταγωνιστικοί προς την Ελλάδα και την Κρήτη τουριστικοί προορισμοί, είναι κυρίως :

- ✓ Εφημερίδες, Περιοδικά
- ✓ Αλληλογραφία (direct mailing)
- ✓ Τηλεόραση, Κινηματογράφος, Ραδιόφωνο
- ✓ Υπαίθρια μέσα (billboard training sings) όπως αφίσες και πανό
- ✓ Αρθρογραφία τοπικής εμβέλειας
- ✓ Άμεση διαφήμιση (direct advertsing)
- ✓ Καλωδιακή τηλεόραση
- ✓ Ενημερωτικά video (travel video)
- ✓ Διαδίκτυο, κ.α.

Για την τελική επιλογή των μέσων προβολής αντλούνται σημαντικές πληροφορίες από τα Γραφεία του ΕΟΤ στο εξωτερικό, δεδομένου ότι οι υπεύθυνοι και το προσωπικό είναι σε καθημερινή επαφή με τις κατά τόπους αγορές στόχους και άρα διαθέτουν πολύ καλή εικόνα και γνώση των προτιμήσεων και των αποτελεσματικότερων μέσων προβολής. Οι ενδεδειγμένες λοιπόν πρακτικές κατά σειρά προτεραιότητας είναι οι εξής:

Οι φιλοξενίες δημοσιογράφων, τουριστικών πρακτόρων, υπαλλήλων τουριστικών πρακτορείων και γενικά επιλεγμένων ομάδων στόχων θεωρούνται ως μια από τις αποτελεσματικότερες μεθόδους προβολής ενός τουριστικού προορισμού. Έχει εντοπισθεί μάλιστα ότι σε πολλές περιπτώσεις οι πωλητές διακοπών αγνοούν στοιχειώδη πράγματα για την τουριστική Ελλάδα και την Κρήτη. Η συγκεκριμένη πρακτική δίνει τη δυνατότητα στα άτομα αυτά που επηρεάζουν την τουριστική ζήτηση, να επισκεφθούν την Κρήτη, να δουν τη μοναδικότητα του φυσικού και πολιτισμικού πλούτου, να συναναστραφούν τόσο με τουριστικούς παράγοντες και επιχειρηματίες, όσο και με τον τοπικό πληθυσμό και να βιώσουν την «κρητική φιλοξενία». Στη συνέχεια και έχοντας αποκομίσει θετικές εντυπώσεις, θα μεταδίδουν στους δυνητικούς πελάτες τις θετικές τους εντυπώσεις και θα τους προτρέπουν να επισκεφθούν την Κρήτη. Για παράδειγμα σύμφωνα με το Γραφείο του ΕΟΤ της Αυστρίας, σε χρονικό διάστημα έξι μηνών (Ιανουάριος – Ιούνιος 2002) δημοσιεύθηκαν στον αυστριακό τύπο δώδεκα άρθρα για την Κρήτη, από δημοσιογράφους που είχαν ήδη επισκεφθεί το νησί.

Στην επόμενη θέση κατατάσσεται η **διοργάνωση εκδηλώσεων** και ειδικών happenings. Έμφαση πρέπει να δοθεί στην προβολή της Κρητικής Κουζίνας και της κρητικής φιλοξενίας, ως ιδιαίτερα στοιχεία της τουριστικής προσφοράς του νησιού, ικανά να την διαφοροποιήσουν από ανταγωνιστικούς προορισμούς. Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης δράσης εντάσσεται η διοργάνωση εβδομάδων προβολής της Κρήτης σε επιλεγμένα ξενοδοχεία, η διοργάνωση roadshow αλλά και work shops, για την προβολή εξειδικευμένων προϊόντων.

Η **έντυπη διαφήμιση**, θεωρείται ένα γνωστό και αποδοτικό μέσο προβολής, που όμως πρέπει να είναι προσαρμοσμένο στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Κρήτης και των ομάδων στόχων. Εκπρόσωποι γραφείων σε χώρες όπως η Ιαπωνία αλλά οι χώρες της Βαλτικής υπογράμμισαν το μειονέκτημα της απουσίας φυλλαδίων μεταφρασμένων στις τοπικές γλώσσες. Οι απόψεις σχετικά με το είδος της έντυπης διαφήμισης διαφέρουν και είναι ανάλογες με τα είδη εντύπων π.χ. αφίσα, ενημερωτικά φυλλάδια, κ.α. Στην ίδια θέση με την έντυπη διαφήμιση κατατάσσεται και η **ηλεκτρονική προβολή** ως ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό μέσο. Κοινός τόπος είναι η ανάγκη δημιουργίας ενός σύγχρονου, πλήρους και ενημερωμένου δικτυακού τόπου (portal) για λεπτομερή ενημέρωση αλλά και πώληση του τουριστικού προϊόντος του νησιού.

Η **συμμετογή σε εκθέσεις**, θεωρείται ως μια αποδοτική μέθοδος τουριστικής προβολής, υπό την προϋπόθεση ότι πρέπει να γίνεται από εξειδικευμένα στελέχη, με αποδεδειγμένες ικανότητες στις πωλήσεις και να συνδυάζεται με άλλες δράσεις όπως συνεντεύξεις τύπου, γεύματα εργασίας με τουριστικούς πράκτορες και εν γένει επαφές πέρα και έξω από το αυστηρά εκθεσιακό περιβάλλον. Επίσης υπογραμμίζεται ότι η αναγκαιότητα συστηματικής επιλογής των εκθέσεων στις οποίες θα συμμετέχει η Κρήτη βάσει (α) των στόχων που έχουν τεθεί για την τουριστική ανάπτυξη και την τουριστική προβολή και (β) των ομάδων – στόχων δυνητικών επισκεπτών, όπως αυτές έχουν προσδιορισθεί.

Τη μικρότερη απόδοση έχει η **προβολή μέσω της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου**. Οι χώρες που ενδείκνυνται για την υλοποίηση τέτοιων δράσεων είναι η Ιταλία και οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, το Βέλγιο – Λουξεμβούργο και οι ΗΠΑ. Πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι η Κρήτη εντάσσεται στο συνολικό πρόγραμμα προβολής της χώρας που προωθείται σε κεντρικό επίπεδο από τον ΕΟΤ, λαμβάνοντας παράλληλα τα κατάλληλα μέτρα ή τροποποιώντας κάθε φορά τους στόχους και τα μέσα προβολής.

Οι κυριότερες πρακτικές που έχουν υιοθετηθεί, κατά καιρούς είναι :

- ✓ Η δημιουργία ισχυρής ονομασίας μάρκας για το προϊόν «Ελλάς».
- ✓ Η αλλαγή στον τρόπο υλοποίησης της καμπάνιας.
- ✓ Η αλλαγή στο μήνυμα, και επικέντρωση του στα προσωπικά οφέλη που θα αποκομίσει ο τουρίστας από την επίσκεψη του στην Ελλάδα.
- ✓ Ο περιορισμός των συμμετοχών στις διεθνείς εκθέσεις.
- ✓ Η δημιουργία τοπικών μονάδων πωλήσεων

8.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ

Οι πολλαπλές και αλυσιδωτές επιδράσεις που ασκεί ο τουρισμός και ο πολυδιάστατος χαρακτήρας του, έχουν ως συνέπεια την εμπλοκή πολλών και διαφορετικών παραγόντων και φορέων τόσο σε επίπεδο σχεδιασμού όσο και σε επίπεδο εφαρμογής-υλοποίησης της τουριστικής πολιτικής. Η κατάσταση είναι ανάλογη και στον τομέα της τουριστικής προβολής, όπου διαφορετικοί φορείς με διαφορετικά προφίλ και δυνατότητες αλλά και συχνά συγκρουόμενα συμφέροντα αναλαμβάνουν δράσεις και πρωτοβουλίες, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις επικαλύπτονται ή αδυνατούν να εξυπηρετήσουν ένα κοινό στόχο και προσφέρουν υπηρεσίες αμφίβολης αποτελεσματικότητας.

Ειδικότερα :

ΕΟΤ : Κεντρικός φορέας άσκησης τουριστικής πολιτικής, ο ΕΟΤ αναλαμβάνει δράσεις προβολής της Ελλάδας στο εξωτερικό και της προσέλκυσης δυνητικών επισκεπτών στη χώρα. Βασικοί μέθοδοι εργασίας έως σήμερα είναι (α) η λειτουργία των Γραφείων του εξωτερικού με κεντρική αρμοδιότητα την πληροφόρηση και εξυπηρέτηση του κοινού, τη διάθεση ενημερωτικού υλικού και την αρθρογραφία ή καταχώρηση πληροφοριών στον τοπικό τύπο, (β) η διοργάνωση της ετήσιας διαφημιστικής εκστρατείας στο εξωτερικό, (γ) οι επαφές με αντίστοιχους εθνικούς οργανισμούς άλλων χωρών, (δ) η εκπροσώπηση της Ελλάδας σε διεθνείς αλλά και εθνικές εκθέσεις. Οι πρακτικές αυτές έχουν κατά διαστήματα δεχθεί εντονότερες κριτικές σε ότι αφορά τόσο το κόστος υλοποίησής τους

όσο και την αποτελεσματικότητα τους η οποία έχει να κάνει με την επιλογή των μέσων και της χρονικής περιόδου. Από την άλλη πλευρά ο ΕΟΤ αποτελεί τον φορέα εκείνο που διαθέτει τους πόρους και την εμπειρία για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή κεντρικής διαφημιστικής καμπάνιας, μειονεκτεί όμως σημαντικά καθώς αποτελεί δημόσιο φορέα που υπόκεινται κάθε φορά στις αλλαγές της πολιτικής ηγεσίας. Η πιθανή μετεξέλιξή του σε Α.Ε. και ο σχεδιασμός ίδρυσης εταιρείας τουριστικού μάρκετινγκ με κεντρική αρμοδιότητα την τουριστική προβολή, ενδέχεται να συμβάλλει σημαντικά στην υιοθέτηση μακροπρόθεσμων και αποτελεσματικών πρακτικών. Ωστόσο σε πολλές περιπτώσεις ο ρόλος του ΕΟΤ είναι καίριας σημασίας για την προβολή γεγονότων υπερτοπικής εμβέλειας όπως π.χ. είναι οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Η συγκεκριμένη διοργάνωση αποτελεί ένα γεγονός διεθνούς σημασίας και μόνο ένας εθνικός φορέας είναι σε θέση να αναλάβει την διεθνή προβολή του.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ : Η νέα δομή του ΕΟΤ και ο διακριτός ρόλος του σε σχέση με την Γενική Γραμματεία Τουρισμού, συνοδεύτηκε από την κατάργηση των τοπικών γραφείων του ΕΟΤ και τη δημιουργία των νέων Διευθύνσεων Τουρισμού στις δεκατρείς (13) περιφέρειες. Επίσης η Γενική Γραμματεία της Περιφέρειας, εκτός των άλλων προώθησε και στήριξε τη δημιουργία της Εταιρείας Τουρισμού Κρήτης, η οποία αποτέλεσε την πρώτη ουσιαστική προσπάθεια συνεργασίας και κοινής δράσης μεταξύ των φορέων του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα. Μεταξύ των αρμοδιοτήτων της ήταν η προβολή του περιφερειακού τουριστικού προϊόντος. Ωστόσο παράγοντες και αιτίες που δεν αποτελούν αντικείμενο της παρούσας μελέτης, εμπόδισαν την επιτυχή λειτουργία της. Σήμερα βάσει των νέων δεδομένων η Περιφέρεια καλείται και επιβάλλεται να λάβει ενεργό ρόλο στον τομέα της τουριστικής προβολής, συντονίζοντας και στηρίζοντας πρακτικά έργα και δράσεις που εξυπηρετούν το σπουδαίο αυτό σκοπό.

ΟΤΑ Β΄ ΒΑΘΜΟΥ : Σύμφωνα με το Νόμο 2160/93 στην έδρα κάθε νομού συνιστάται Επιτροπή Τουριστικής Προβολής, της οποίας σκοπός είναι ο καταρτισμός προγραμμάτων τουριστικής προβολής στο εσωτερικό και εξωτερικό και στη συνέχεια η εκτέλεση τους μετά από έγκριση και συγχρηματοδότηση του ΕΟΤ. Στην επιτροπή συμμετέχουν εκπρόσωποι του δημόσιου (εκπρόσωποι τουριστικών δήμων, νομαρχιακοί σύμβουλοι) και του ιδιωτικού τομέα (εκπρόσωποι επαγγελματικών οργανώσεων). Ωστόσο ο ρόλος των ΝΕΤΠ (Νομαρχιακών Επιτροπών Τουριστικής Προβολής), παρά τις φιλότιμες προσπάθειες των στελεχών τους, έχει περιορισθεί ο που καταβάλλονται και εξαιρουμένων ελαχίστων περιπτώσεων, έχει περιορισθεί στη δημιουργία και τη διακίνηση υλικού προβολής και τη συμμετοχή σε εκθέσεις. Ως βασικοί λόγοι της αδυναμίας άσκησης ουσιαστικής και αποτελεσματικής πολιτικής τουριστικής προβολής προβάλλουν : (α) το ιδιαίτερα περιοριστικό θεσμικό πλαίσιο των ΟΤΑ β΄ βαθμού και των ΝΕΤΠ, (β) η έλλειψη επαρκών οικονομικών πόρων και (γ) η απουσία κατάλληλα καταρτισμένου και με υψηλή εμπειρία προσωπικού, όμως υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις οι ΝΕΤΠ μπορούν να εξελιχθούν σε αποτελεσματικούς στυλοβάτες της προβολής της Κρήτης.

ΟΤΑ Α΄ ΒΑΘΜΟΥ : Το είδος, ο τρόπος και τα μέσα προβολής συναρτάται με τη φιλοσοφία της εκάστοτε δημοτικής αρχής. Βασικό εργαλείο (μέχρι σήμερα) της προβολής τους είναι η δημιουργία έντυπου και ηλεκτρονικού υλικού και η διοργάνωση

ημερίδων και συναντήσεων με θέμα την τουριστική ανάπτυξη. Οι πιο μεγάλοι δήμοι ενίοτε συμμετέχουν σε τουριστικές εκθέσεις ή λειτουργούν κατά τόπους κέντρα ενημέρωσης και πληροφόρησης για τους επισκέπτες π.χ. στον Άγιο Νικόλαο και παλαιότερα στη Σητεία, ενώ στα Χανιά λειτουργεί σε συνεργασία με το Κέντρο Εξυπηρέτησης Πελατών (ΚΕΠ). Προς την κατεύθυνση αυτή κινούνται και οι εκδηλώσεις που διοργανώνουν οι Δήμοι κατά τη θερινή περίοδο με τοπικό κυρίως χαρακτήρα και περιορισμένη εμβέλεια και σημασία.

ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ : Οι συλλογικοί φορείς του τουρισμού (Ενώσεις ξενοδόχων, Σύλλογοι ξενοδόχων, κ.λπ.) δημιουργούν οικονομίες κλίμακας, ικανοποιούν από κοινού συγκεκριμένους στόχους, ασκούν συντονιστικό ρόλο, παρεμβαίνουν στην χάραξη τουριστικής πολιτικής και προασπίζουν τα συμφέροντα των μελών τους. Γενικά ασκούν δραστηριότητες και αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες που οι μεμονωμένες επιχειρήσεις θα ήταν πολύ δύσκολο ή αδύνατον να πραγματοποιήσουν. Όμως ο ρόλος τους σε ότι αφορά την τουριστική προβολή δεν πρωταγωνιστικός και περιορίζεται στην οικονομική συμμετοχή τους στις δραστηριότητες των ΝΕΤΠ, και σε άλλες περιορισμένης όμως εμβέλειας και σημασίας.

ΙΔΙΩΤΕΣ – ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ : Παράλληλα και με βάση την παραπάνω εικόνα οι ιδιωτικές (ξενοδοχειακές κυρίως) επιχειρήσεις αναλαμβάνουν και υλοποιούν μεμονωμένα δράσεις προβολής σε μια προσπάθεια (αυτόνομης) προσέγγισης νέων πελατών και διατήρησης των παλαιών. Στη συντριπτική τους πλειοψηφία πρόκειται για προβολή δια αλληλογραφίας ή μέσω συμμετοχής σε εξειδικευμένες εκθέσεις από επιχειρήσεις που έχουν την οικονομική δυνατότητα να αναλάβουν το υψηλό πραγματικό κόστος της προβολής.

Οι παραπάνω φορείς είναι αυτοί που κατά κύριο λόγο προωθούν την προβολή του τουριστικού προϊόντος της Κρήτης. Ωστόσο οι δράσεις που αναλαμβάνουν είναι τις περισσότερες φορές μεμονωμένες χωρίς κοινή λογική και συνισταμένη και επιλέγονται στη βάση των διαφορετικών στόχων και επιδιώξεων του κάθε φορέα ή της κάθε δομής. Η απουσία ενιαίας μακροπρόθεσμης στρατηγικής τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο είναι ιδιαίτερα εμφανής και σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την υλοποίηση αποσπασματικών και αναποτελεσματικών συνήθως δράσεων προβολής.

8.3 Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΠΡΟΒΟΛΗΣ

Τα μέσα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την τουριστική προβολή γενικότερα, είναι ποικίλα και εφόσον λειτουργούν συμπληρωματικά μεταξύ τους μπορούν να εξασφαλίσουν σημαντικά αποτελέσματα. Ωστόσο δεν είναι πρακτικά δυνατόν, κυρίως λόγω των περιορισμένων οικονομικών πόρων να γίνει προβολή όλων των επιμέρους στοιχείων της τουριστικής προσφοράς και προς όλες τις κατευθύνσεις. Έτσι για την τελική επιλογή των μέσων που συνήθως λαμβάνονται υπόψη είναι:

- Το ύψος του προϋπολογισμού που μπορεί να διαθέσει η Περιφέρεια Κρήτης για την τουριστική προβολή του νησιού.
- Τα είδη των διαφημιστικών μέσων που χρησιμοποιούν οι ανταγωνίστριες τουριστικές περιοχές και ο βαθμός χρήσης τους.
- Η καταλληλότητα του διαφημιστικού μέσου για το σκοπό που χρησιμοποιείται.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

- Ο βαθμός επηρεασμού των μεσαζόντων (διαμορφωτές γνώμης) από τα διαφημιστικά μέσα που χρησιμοποιούνται.
- Η ύπαρξη ευελιξίας στη χρησιμοποίηση ενός διαφημιστικού μέσου σε ορισμένο τόπο και χρόνο.
- Η αποτελεσματικότητα (ωφέλεια) του μέσου σε σχέση με το κόστος που συνεπάγεται η εφαρμογή του.

Ειδικότερα λαμβάνονται υπόψη τα εξής :

Οι διαθέσιμοι οικονομικά πόροι, μέσα από το ΠΕΠ Κρήτης δεν είναι απεριόριστοι. Πρέπει να επιλεγούν τα πιο αποτελεσματικά μέσα που θα εξυπηρετήσουν τους στρατηγικούς στόχους της Περιφέρειας οι οποίοι επικεντρώνονται (α) στην προβολή του τουριστικού προϊόντος της Κρήτης σε ενιαίο και συνεκτικό πρόγραμμα για την περίοδο 2003-2006 και (β) στην ενημέρωση των κατοίκων με σκοπό τη δημιουργία συλλογικής συνείδησης ελέγχου – αυτοπροστασίας από πρακτικές που δεν επιτρέπουν την αναβάθμιση του σημερινού προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος.

Η ανάγκη προσαρμογής των δράσεων προβολής του τουριστικού προϊόντος προς συγκεκριμένες ομάδες στόχους, όπως αυτές προσδιορίστηκαν βάσει της τμηματοποίησης της αγοράς.

Οι κατευθύνσεις στις οποίες θα κινηθεί η τουριστική προβολή για την εξυπηρέτηση των στόχων της μακροπρόθεσμης στρατηγικής.

Οι τάσεις τουριστικής προβολής και τα ενδεδειγμένα μέσα που χρησιμοποιούνται τόσο στην Ελλάδα όσο και σε ανταγωνιστικούς προορισμούς.

Βάσει των παραπάνω καταλήγουμε στους εξής άξονες :

ΑΞΟΝΑΣ 1 : Έντυπη και ηλεκτρονική προβολή

ΑΞΟΝΑΣ 2 : Δημόσιες Σχέσεις

ΑΞΟΝΑΣ 3 : Ειδικές Δράσεις Προβολής

ΑΞΟΝΑΣ 4 : Υποστηρικτικές Ενέργειες – Τεχνική Στήριξη

Προτού όμως γίνει ανάλυση των δράσεων πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι η επιτυχία της τουριστικής προβολής εξαρτάται από τρεις πολύ σημαντικούς παράγοντες

(α)τη **συνέχεια** : η τουριστική προβολή πρέπει να σχεδιάζεται και να υλοποιείται σε βάθος χρόνου και να υπάρχει μια διαρκής επανάληψη συγκεκριμένων θεμάτων.

(β)τη **συμπληρωματικότητα των μέσων**, η οποία αφορά τόσο στις προτεινόμενες δράσεις μεταξύ τους όσο και αυτών με δράσεις που υλοποιούνται από άλλους φορείς.

(γ)το **συντονισμό** που αφορά στην ανάγκη ύπαρξης ενός συντονιστικού οργάνου που θα αναλάβει τη συνολική ευθύνη για την εφαρμογή του παρόντος και των μελλοντικών Marketing Plan.

8.4 ΜΕΣΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΕΙ

Το τουριστικό προϊόν είναι «άυλο» (παροχή υπηρεσιών) και η ποιοτική του αξιολόγηση έχει έντονο το στοιχείο του υποκειμενισμού. Συνεπώς, για την προβολή και διαφήμιση του ιδιαίτερου αυτού προϊόντος, είναι αναγκαία η ανάπτυξη (με ιδιαίτερα μάλιστα προσοχή) εξειδικευμένων δράσεων προβολής μέσω των οποίων προκαλείται ευνοϊκή διάθεση στους δυνητικούς πελάτες και υποβοηθούνται οι τελικές πωλήσεις.

Δράσεις προβολής του τουριστικού προϊόντος της Κρήτης κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο και μέχρι σήμερα, υλοποιήθηκαν από τους εξής :

Α. ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (ΕΟΤ)

Το περιεχόμενο της πολιτικής προβολής του ΕΟΤ μπορεί να ομαδοποιηθεί σε 7 ενότητες, ως εξής:

1. Άμεση διαφήμιση, καμπάνια, έκτακτες καταχωρήσεις στο εξωτερικό
2. Διεθνείς Εκθέσεις
3. Δημόσιες Σχέσεις
4. Εκδόσεις – Προωθητικό Υλικό
5. Συν-διαφήμιση με TOUR OPERATORS σε επιλεγμένες αγορές
6. Υποστήριξη Διεθνών Συνεδρίων και Εκδηλώσεων Διεθνούς Εμβέλειας
7. Συμμετοχή στα προγράμματα των Ν.Ε.Τ.Π.

Στα πλαίσια όλων των παραπάνω ενοτήτων προβλήθηκε και η Κρήτη, ως ένας από τους κυριότερους τουριστικούς προορισμούς της Ελλάδας.

Β. ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

Στο πλαίσιο του ΠΕΠ Κρήτης (Β' ΚΠΣ) υλοποίησε σημαντικές δράσεις που αφορούσαν την τουριστική προβολή της περιφέρειας και πιο συγκεκριμένα :

Έκδοση εντύπων.

Συμμετοχή σε εκθέσεις και workshops.

Καταχωρίσεις στον τύπο και εξειδικευμένα έντυπα.

Προβολή της κρητικής διατροφής μέσα από τα έντυπα της εταιρείας, τη διοργάνωση εκδηλώσεων και καταχωρίσεις σε ειδικά έντυπα.

Φιλοξενία δημοσιογράφων, κλπ.

Παράλληλα η Ε.Τ.Κ. συμμετείχε στην υλοποίηση διάφορων συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, όπως :

Πρόγραμμα Creta Tournet για την ανάπτυξη περιφερειακού κόμβου σύνδεσης μέσω internet, που συνδέει τις τοπικές τουριστικές επιχειρήσεις με τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό κόμβο.

Επαγγελματική κατάρτιση στον τομέα του βιοτουρισμού και της προώθησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού (πρόγραμμα Leonardo Da Vinci).

Ενίσχυση τουριστικών ΜΜΕ και τουριστικών πολιτιστικών φορέων του ιδιωτικού τομέα, Γεύση από Μεσόγειο (πρόγραμμα Interreg II).

Πρόγραμμα για τη διάδοση εργαλείων και τεχνικών διαχείρισης της καινοτομίας και ίδρυση παρατηρητηρίου web (πρόγραμμα Innoregio).

Γ. ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ (Ν.Ε.Τ.Π.)

Οι δράσεις προβολής που υλοποιήθηκαν από τις Ν.Ε.Τ.Π. των 4 νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων του νησιού περιλαμβάνουν :

1. Έκδοση εντύπων και οπτικοακουστικού υλικού. Ειδικότερα :

Εκδόθηκαν διάφορα διαφημιστικά έντυπα όπως : αφίσες, χάρτες, τουριστικοί οδηγοί, θεματικοί οδηγοί, κλπ, ενώ παράλληλα δημιουργήθηκαν βιντεοταινίες, slides, CD ROM, κλπ. Όλο το παραπάνω υλικό χρησιμοποιήθηκε για την υποβοήθηση των λοιπών δράσεων τουριστικής προβολής (διανομή σε εκθέσεις, σε tour operators, σε δημοσιογράφους του εξωτερικού, κλπ).

Πρέπει να σημειωθεί ότι το διαφημιστικό υλικό δεν είναι ενιαίο για ολόκληρη την Κρήτη, αλλά κάθε Ν.Ε.Τ.Π. διαθέτει το δικό της, ανάλογα με τα χρηματοδοτικά μέσα που διαθέτει.

2. Συμμετοχή σε εκθέσεις.

Η συμμετοχή σε μεγάλες εκθέσεις του εξωτερικού γίνεται κυρίως μέσω του περιπτέρου του ΕΟΤ. Οι 4 Ν.Ε.Τ.Π. συμμετέχουν σε ενιαίο περίπτερο (Κρήτη) και κάθε εκπρόσωπος δίνει πληροφορίες και προωθεί το διαφημιστικό υλικό του Νομού του.

3. Υποστηρικτικές δράσεις

Ανάλογα με τα χρηματοδοτικά μέσα που διαθέτει κάθε Ν.Ε.Τ.Π. υλοποιεί διάφορες δράσεις τουριστικής προβολής, όπως : οργάνωση επισκέψεων δημοσιογράφων και τουριστικών πρακτόρων, διαφημιστικές καταχωρίσεις σε εφημερίδες και περιοδικά, δώρα δημοσίων σχέσεων, οργάνωση εκδηλώσεων, κλπ.

Δ. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ (τουριστικά γραφεία, ξενοδοχειακές επιχειρήσεις)

Οι μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες της Κρήτης καθώς και τα γραφεία εισερχομένου τουρισμού του νησιού συμμετέχουν ή επισκέπτονται τις τουριστικές εκθέσεις που διοργανώνονται στην Ευρώπη και κυρίως στις μεγαλύτερες τουριστικές αγορές (Γερμανία, Βρετανία, Σκανδιναβικές χώρες, Γαλλία, κλπ).

Παράλληλα παράγουν διαφημιστικό υλικό (έντυπα παρουσίασης των ξενοδοχείων, βιντεοταινίες, CD – ROM, κλπ) το οποίο διαθέτουν σε πελάτες και σε εμπλεκόμενους με το τουριστικό κύκλωμα.

Τα τελευταία έτη έχει αρχίσει να γίνεται μια σημαντική προσπάθεια για την προβολή μέσω του internet (κατασκευή εταιρικών ιστοσελίδων, παρουσία και διαφημιστικά banners σε δικτυακούς κόμβους τουριστικού περιεχομένου), που αφορά αφενός τις μεγάλες τουριστικές μονάδες και αφετέρου την προβολή του θεματικού τουρισμού.

8.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η διαφημιστική προβολή θεωρείται ότι έχει πάντοτε **θετικά αποτελέσματα** (εκτός των περιπτώσεων της αρνητικής διαφήμισης) ανεξάρτητα από το μέγεθος της επιτυχίας ή τη σχέση κόστους – οφέλους. Θα πρέπει λοιπόν να αναζητηθούν οι καταλληλότεροι τρόποι

χρησιμοποίησής της, ώστε να επιτυγχάνονται τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα σε σχέση με τους διατιθέμενους πόρους.

Η μέχρι σήμερα ακολουθούμενη τουριστική προβολή δεν χαρακτηρίζεται από μεγάλη αποτελεσματικότητα, λαμβάνοντας υπόψη ότι δεν γίνεται **οργανωμένη προώθηση** ανάλογα με την ομάδα στόχο (target group), τη χώρα, κλπ, αφού διάφοροι φορείς υλοποιούν (όπως εκείνοι εκτιμούν καλύτερα) δράσεις προβολής σπαταλώντας πόρους, χωρίς τα ανάλογα αποτελέσματα

Απουσιάζει η **μακροχρόνια στρατηγική τουριστικής προβολής** (π.χ. σε επίπεδο δεκαετίας) και γίνεται προσέγγιση όλων των τουριστικών αγορών με τον ίδιο τρόπο, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα ιδιαίτερα κοινωνικά, πολιτισμικά και οικονομικά χαρακτηριστικά κάθε χώρας.

Αποτελεί ζητούμενο η **εναρμόνιση** όλων των εμπλεκόμενων στην διαφημιστική προβολή (ΕΟΤ, Ν.Ε.Τ.Π. κλπ), ώστε να υπάρξει συνέχεια, συμπληρωματικότητα των χρησιμοποιούμενων μέσων προβολής και συντονισμός. Με τον τρόπο αυτό θα αποφευχθεί η αλόγιστη διασπορά πόρων (μεμονωμένες ή σποραδικές ενέργειες) και μάλιστα χωρίς έλεγχο της αποτελεσματικότητας. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η απλή συμμετοχή σε τουριστικές εκθέσεις δεν συνεπάγεται θεαματικά αποτελέσματα, εφόσον δεν υλοποιηθούν και άλλες συνοδευτικές – συνδυαστικές ενέργειες προβολής.

Πραγματοποιούνται μεγάλες δαπάνες για την γενική τουριστική προβολή της Ελλάδας, οι οποίες όμως δεν απαραίτητες στο σύνολό τους, αν ληφθεί υπόψη ότι η χώρα μας είναι ένας γνωστός τουριστικός προορισμός. Μέρος των δαπανών αυτών θα μπορούσε να διατεθεί για την **προβολή του θεματικού τουρισμού** (θρησκευτικός, αθλητικός, συνεδριακός, κλπ) ή **των ιδιαίτερων φυσικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών της Κρήτης** με αναμφισβήτητα καλύτερα αποτελέσματα.

(ΠΗΓΗ: MARKETING PLAN ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΚΡΗΤΗΣ,2007)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

9.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο τουρισμός στην Κρήτη βρίσκεται σε ανοδική πορεία χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν τομείς με μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης. Η ανάγκη αυτή εντοπίζεται κυρίως στην ελλιπή τουριστική υποδομή καθώς και στην απαξίωση ορισμένων εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Το φαινόμενο αυτό το συναντούμε κυρίως στο θαλάσσιο τουρισμό καθώς πρόκειται για το είδος του τουρισμού στο οποίο ενώ υπάρχει η δυνατότητα να αναπτυχθεί σε μεγάλο μέρος της Κρήτης, δε γίνονται οι απαραίτητες ενέργειες από τους αρμόδιους φορείς ώστε να αναδειχθεί.

Παρακάτω θα αναλύσουμε τα ζητήματα αυτά εστιάζοντας απευθείας στο πρόβλημα και δίνοντας προτάσεις για τη βελτίωσή τους.

Σύμφωνα με τον τελευταίο Αναπτυξιακό Νόμο (ΑΝ), προβλέπονταν επενδύσεις σε μικροτουριστικό επίπεδο, δηλαδή στη βασική υποδομή και μάλιστα κυρίως σε ξενοδοχειακές κλίνες. Βεβαίως έχουν πραγματοποιηθεί επενδύσεις σε κλάδους που δεν υπάρχει κρατική ενίσχυση όπως στις αερομεταφορές, στην επίγεια εξυπηρέτηση των αεροδρομίων, στο θαλάσσιο τουρισμό και αλλού, χωρίς όμως να είναι ορατά τα απαιτούμενα αποτελέσματα.

Οι περιφερειακές πύλες εισόδου στην Κρήτη υστερούν του μέσου Ευρωπαϊκού όρου και τα όποια συγκριτικά πλεονεκτήματά μας στο θαλάσσιο τουρισμό χάνονται λόγω του ελλιπούς και χαμηλής ποιότητας δικτύου λιμένων και μαρίνων. Παρατηρώντας προσεκτικά το πρώτο κεφάλαιο εντοπίζουμε το πλήθος των λιμανιών που περιστοιχίζουν το νησί. Πρόκειται συνολικά για είκοσι δύο λιμάνια από τα οποία αν εξαιρέσουμε τα επτά πιο μεγάλα κατά κύριο λόγο εμπορικά λιμάνια (Ηρακλείου- Ρέθυμνου- Χανίων- Αγ. Νικολάου- Σητείας- Ιεράπετρας- Σούδας) όλα τα υπόλοιπα φαντάζουν ιδανικά για την ουσιαστική αναβάθμιση του θαλάσσιου τουρισμού. Πρόκειται για γραφικούς κολπίσκους που έχουν διατηρήσει τη φυσική και ενίοτε άγρια ομορφιά τους όπου ωστόσο οι λάτρεις του θαλάσσιου τουρισμού μπορούν να απολαύσουν την ηρεμία του τοπίου κάνοντας διακοπές της αρεσκείας τους και χωρίς αυτό να σημαίνει ότι στερούνται της ευκαιρίας να περιηγηθούν και στην ενδοχώρα του νησιού καθώς οι χιλιομετρικές αποστάσεις αποτελούν αμελητέα ποσότητα.

Επιπροσθέτως θα πρέπει να επιμείνουμε στην επίλυση του χωροταξικού προβλήματος τουλάχιστον των τριών μεγάλων λιμανιών του νησιού, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα να φιλοξενούνται περισσότερα κρουαζιερόπλοια κατά τη θερινή περίοδο, ευνοώντας έτσι την επισκεψιμότητα στα μουσεία και τα μνημεία των αστικών κέντρων του νησιού καθώς και την αύξηση της εισροής συναλλάγματος, γιατί ακόμα και ο περιορισμένος χρόνος των επισκεπτών στη στεριά – αφού η διαμονή τους είναι στα πλοία- μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα ωφέλιμη για την τοπική οικονομία.

Θα παραμείνουμε στον τομέα της τουριστικής υποδομής για να θίξουμε τη σημασία των αερομεταφορών για την ανάπτυξη του τουρισμού κάτι που είναι ήδη γνωστό και δεν χρειάζεται ιδιαίτερη αναφορά. Χρειάζεται όμως να τονιστεί πόσο απαραίτητη είναι η παρέμβαση των κρατικών φορέων, δηλαδή του υπουργείου Μεταφορών αλλά και της Περιφέρειας Κρήτης όσον αφορά τις χωροταξικές αλλά και τις αισθητικές παρεμβάσεις τουλάχιστον στα δυο διεθνή αεροδρόμια της Κρήτης (Ηράκλειο & Χανιά). Παράλληλα με αυτού του είδους τις παρεμβάσεις θα πρέπει να λυθεί και το πρόβλημα της κάλυψης εποχικών αναγκών σε προσωπικό, τόσο σε υπαλλήλους αρμοδιότητας ΥΠΑ, όσο και σε προσωπικό ελέγχου και ασφάλειας.

Συμπληρωματικά, από τους πρωταρχικούς στόχους επιβάλλεται να είναι η ολοκλήρωση και αναβάθμιση του οδικού δικτύου σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Εξίσου σημαντική θα είναι η συμπλήρωση και αναβάθμιση των βασικών οδικών αρτηριών των αστικών κέντρων της Κρήτης με σκοπό τη βελτίωση της ελκυστικότητας και λειτουργικότητας των πόλεων. Τέλος, θα ήταν ωφέλιμο να οργανωθεί μια διαφημιστική καμπάνια από την Περιφέρεια Κρήτης, απευθυνόμενη προς τους οδηγούς με σκοπό τη βελτίωση της οδικής τους συμπεριφοράς στα εθνικά οδικά δίκτυα, που τείνει να γίνει ανασταλτικός παράγοντας για την επισκεψιμότητα στο νησί.

9.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ – ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Ο τουρισμός αποτελεί χωρίς άλλο για το νησί μας ένα κλάδο οικονομικής δραστηριότητας η σημασία του οποίου δεν μπορεί να υποβαθμιστεί και πολύ περισσότερο να αγνοηθεί. Εκτός όμως από οικονομικές επιδράσεις η ανάπτυξη του τουρισμού ασκεί και άλλες επιδράσεις οι σημαντικότερες από τις οποίες είναι οι κοινωνικές, οι πολιτιστικές και οι περιβαλλοντικές. Στην προηγούμενη ενότητα (9.1) θίξαμε τα περισσότερα ζητήματα που πρέπει να απασχολούν τους φορείς της Κρήτης και στα οποία θα πρέπει άμεσα να δοθεί μια λύση. Στην παρούσα ενότητα θα παραθέσω προτάσεις / εισηγήσεις, με τις οποίες θα μπορούσε να βελτιωθεί η εικόνα η εικόνα της Κρήτης απέναντι στους επισκέπτες της σε μεγάλο βαθμό και παράλληλα, η έστω και μελλοντική πραγματοποίησή τους θα μπορούσε να κάνει τον τουρισμό πιο προσοδοφόρο βελτιώνοντας έτσι και το οικονομικό αλλά και το κοινωνικό προφίλ του νησιού.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- 1.Υποστήριξη των επιχειρήσεων προκειμένου να παράξουν υπηρεσίες και προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας και υψηλής τεχνολογίας.
- 2.Ενίσχυση των υποδομών των Ερευνητικών Ιδρυμάτων της Κρήτης με στόχο την παραγωγή νέας γνώσης και την εν συνεχεία μετατροπή της σε καινοτομικά προϊόντα.
- 3.Αναβάθμιση των υποδομών εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες προκειμένου το περιφερειακό εκπαιδευτικό σύστημα να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες της κοινωνίας και της οικονομίας.
- 4.Θεσμοθέτηση της διαφήμισης του τουριστικού προϊόντος, με την εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων και εργαλείων μάρκετινγκ στη βάση τριμερούς συνεργασίας κράτους, επιχειρήσεων / εργαζομένων και τοπικής αυτοδιοίκησης, ενισχύοντας έτσι την εικόνα της Κρήτης σε διεθνές επίπεδο.
- 5.Προσέλκυση υψηλού επιπέδου επισκεπτών ιστορικών χώρων / μνημείων.
- 6.Ολοκλήρωση των υποδομών διαχείρισης λυμάτων και στερεών απορριμμάτων στην Κρήτη καθώς και προσαρμογή των τουριστικών επιχειρήσεων και προορισμών στις νέες κλιματικές συνθήκες.
- 7.Η δημιουργία ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος Υγείας και Κοινωνικής αλληλεγγύης με σκοπό την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και των επισκεπτών της Κρήτης.
- 8.Επένδυση σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Η δημιουργία μιας σειράς τουριστικών υποδομών όπως αγροτουριστικά καταλύματα, κέντρα θαλασσοθεραπείας, συνεδριακές αίθουσες, υποδομές τουρισμού υγείας και θαλάσσιου τουρισμού και προπονητικά κέντρα, είναι μερικοί από τους τομείς που με την εξέλιξή τους θα αναβαθμίσουν το τουριστικό προϊόν και θα δώσουν δυνατότητα επέκτασης της τουριστικής περιόδου ενώ παράλληλα θα δημιουργηθούν νέες θέσεις απασχόλησης και θα προσελκύσουμε υψηλότερου επιπέδου επισκέπτες.
- 9.Η προσέλκυση νέων τουριστικών αγορών. Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης δίνει στην Κρήτη τη δυνατότητα για προσέλκυση νέων τουριστικών αγορών όπως της

Μάλτας, της Πολωνίας, της Λετονίας, Ουγγαρίας, Σλοβενίας, Σλοβακίας, Εσθονίας και Τσεχίας προκειμένου να δημιουργηθεί μια μακρόχρονη ανάπτυξη στο νησί.

10. Προώθηση του γαστρονομικού τουρισμού και αξιοποίηση του Κρητικού διατροφικού προτύπου, το οποίο είναι ήδη γνωστό και αγαπητό σε πολλές χώρες της Ευρώπης.

11. Η συγκράτηση των τιμών στα καταλύματα σε συνδυασμό με την ανάσχεση της φθίνουσας ποιότητας των εξοξοδοχειακών υπηρεσιών βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.

12. Η άμεση ανταπόκριση σε επίπεδο μακροπρόθεσμου σχεδιασμού, τόσο του δημόσιου τομέα όσο και του ιδιωτικού, προκειμένου να προστατευτεί στο μέτρο του δυνατού ο πλανήτης και να αναπτυχθεί ο τουρισμός στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης, καθώς οι μεταβολές στις κλιματικές συνθήκες αναμφίβολα θα επηρεάσουν σημαντικά τους τουριστικούς προορισμούς και τις τουριστικές επιχειρήσεις.

13. Να δοθεί έμφαση στην εξέλιξη του εσωτερικού τουρισμού. Αρκεί βέβαια να σημειώσουμε ότι η μέχρι τώρα εξέλιξη αυτού του είδους τουρισμού οφείλεται σε μεγάλο βαθμό και στην προβολή του προγράμματος «Μένουμε Ελλάδα».

Τελειώνοντας μένει μόνο να επισημάνουμε ότι το τουριστικό προϊόν κινδυνεύει να χάσει τη λάμψη που απέκτησε λόγω της επιτυχούς διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Σε αυτό είμαστε όλοι συνυπεύθυνοι, δημόσιος και ιδιωτικός τομέας. Αν δεν αντιμετωπίσουμε με τόλμη και αποφασιστικότητα τα χρόνια προβλήματα που αφήσαμε να συσσωρευτούν, τότε είναι πιθανό στο άμεσο μέλλον να δυσκολευτούμε στην καταγραφή θετικών αποτελεσμάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Τουριστική πολιτική, ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ ΜΑΡΙΟΣ
- Εισαγωγή στον τουρισμό, ΝΙΚΟΣ Γ. ΗΓΟΥΜΕΝΑΚΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ Ν. ΚΡΑΒΑΡΙΤΗΣ, ΠΕΡΙΚΛΗΣ Ν. ΛΥΤΡΑΣ - 1999
- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία
- Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
- Κρητικό περιοδικό «ΣΤΙΓΜΕΣ»
- Internet
 - www.ecocrete.gr
 - www.lato.fm.gr
 - www.creteregion.gr
 - info.biz2crete.gr
 - skoulakis.blogspot.com
 - www.minpres.gr
 - www.nd.gr
 - www.rethimno.gr
 - www.chania.gr
 - www.lassithi.gr
 - www.iraklio.gr
 - www.liaison.gr/ketakritis_2007
 - www.crete.tournet.gr
 - www.apodimos.com
 - www.4crete.gr/cretguide/heraklionhtm
 - www.wikipedia.org/wiki/nomosirakliou-39k-
 - www.4crete.gr/cretguide/lasithi.htm
 - www.wikipedia.org/wiki/nomoslasithiou-39k-
 - www.creta-info.gr

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Πίνακας 1. Αφίξεις επιβατών με charters ανά εθνικότητα στους διεθνείς αερολιμένες Ηρακλείου και Χανίων από 1999 έως 2006.

	Έτη και μεταβολές στον αριθμό των αφίξεων														
	1999	2000	+-% 00/99	2001	+-% 01/00	2002	+-% 02/01	2003	+-% 03/02	2004	+-% 04/03	2005	+-% 05/04	2006	+-% 06/05
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	780.538	724.596	-7,17	702.565	-3,04	651.840	-7,22	607.301	-6,83	555.730	-8,49	534.452	-3,83	533.718	-0,14
ΑΓΓΛΙΑ	366.113	429.013	17,18	470.745	9,73	451.111	-4,17	475.327	5,37	448.566	-5,63	457.595	2,01	470.313	2,78
ΣΚΑΝ/ΒΙΑ	444.474	449.941	1,23	459.328	2,09	433.557	-5,61	393.931	-9,14	389.191	-1,20	404.166	3,85	498.842	23,43
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	194.915	194.659	-0,13	184.542	-5,20	171.424	-7,11	167.904	-2,05	160.096	-4,65	177.705	11,00	208.659	17,42
ΓΑΛΛΙΑ	123.064	130.561	6,09	150.507	15,28	202.338	34,44	249.442	23,28	226.506	-9,19	238.666	5,37	239.694	0,43
ΑΥΣΤΡΙΑ	118.024	110.977	-5,97	99.547	-10,30	95.116	-4,45	105.161	10,56	96.590	-8,15	105.534	9,26	114.544	8,54
ΒΕΛ/ΛΟΥΞ	110.465	97.273	-11,94	97.785	0,53	101.445	3,74	104.938	3,44	114.132	8,76	126.465	10,81	130.928	3,53
ΕΛΒΕΤΙΑ	66.712	68.439	2,59	64.480	-5,78	61.008	-5,38	42.189	-30,85	51.211	21,38	48.017	-6,24	49.448	2,98
ΙΤΑΛΙΑ	73.771	85.843	16,36	91.545	6,64	88.837	-2,96	105.441	18,69	101.420	-3,81	117.339	15,70	126.566	7,86
ΆΛΛΕΣ	42.806	63.297	47,87	96.285	52,12	89.765	-6,77	85.455	-4,80	79.810	-6,61	74.888	-6,17	71.758	-4,18
ΑΝΑΤ. ΕΥΡ.	129.103	140.032	8,47	157.681	12,60	181.397	15,04	171.420	-5,50	182.777	6,63	246.369	34,79	333.869	35,52
Σύνολο	2.449.985	2.494.631	1,82	2.575.010	3,22	2.527.838	-1,83	2.508.509	-0,76	2.406.029	-4,09	2.531.196	5,20	2.778.339	9,76

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Πίνακας 2. Αφίξεις επιβατών με charters ανά εθνικότητα στους μήνες του 2006 στους διεθνείς αερολιμένες Ηρακλείου και Χανίων.

	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ	Σύνολο	%
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	0	0	282	24014	80028	82885	92289	86745	98829	68394	252	0	533718	19,2
ΑΓΓΛΙΑ	0	0	752	7559	63821	72324	93013	105789	84523	42479	53	0	470313	16,9
ΣΚΑΝ/ΒΙΑ	0	0	215	27048	69201	93675	102527	83314	85267	37377	218	0	498842	18,0
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	0	0	126	9975	29148	27825	51960	41213	30239	18173	0	0	208659	7,5
ΓΑΛΛΙΑ	0	0	0	24955	39761	32370	46806	42092	34124	19586	0	0	239694	8,6
ΑΥΣΤΡΙΑ	0	0	0	9044	11025	19735	25340	21830	21623	5713	149	85	114544	4,1
ΒΕΛ/ΛΟΥΞ	0	0	184	11666	17522	17076	31743	26280	18379	7771	307	0	130928	4,7
ΕΛΒΕΤΙΑ	0	0	0	2875	5639	7093	9442	7902	9871	6626	0	0	49448	1,8
ΙΤΑΛΙΑ	455	0	0	1780	8647	20603	31350	43727	17420	2054	389	141	126566	4,6
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	0	0	0	0	919	4157	6673	5561	4255	892	167	183	22807	0,8
ΠΟΛΩΝΙΑ	0	0	0	1485	5748	14683	16409	17959	13221	2301	0	0	71806	2,6
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	0	0	0	0	305	4340	6264	5801	2991	29	0	149	19879	0,7
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	0	0	0	155	179	1251	1576	1088	1648	312	0	0	6209	0,2
ΡΩΣΙΑ	0	0	0	1682	6017	11202	13563	16901	15564	3690	0	0	68619	2,5
ΤΣΕΧΙΑ	0	0	0	344	6423	15662	19874	20184	19049	3640	0	150	85326	3,1
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	0	0	0	1230	654	1240	1561	1615	1348	75	0	0	7723	0,3
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	0	0	0	164	0	0	0	0	0	298	0	0	462	0,0
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	0	0	0	1150	1047	2827	3568	3513	3252	4	0	0	15361	0,6
ΑΛΒΑΝΙΑ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
ΛΕΤΟΝΙΑ	0	0	0	0	349	2006	1776	1960	2119	1261	0	0	9471	0,3
ΚΡΟΑΤΙΑ	0	0	0	0	0	109	0	163	0	154	0	0	426	0,0
ΓΙΟΥΓΚ/ΒΙΑ	0	0	0	0	0	785	2110	2100	609	0	0	0	5604	0,2

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	0	0	0	0	1393	2182	2085	2223	2276	1003	0	0	11162	0,4
ΕΣΘΟΝΙΑ	0	0	0	115	1013	1038	1483	1745	1590	995	0	0	7979	0,3
ΑΛΛΕΣ	108	0	510	3579	6534	10823	15594	17623	11341	5919	751	11	72793	2,6
Σύνολο	563	0	2069	128820	355373	445891	577006	557328	479538	228746	2286	719	2778339	100
%	0,02	0,00	0,07	4,64	12,79	16,05	20,77	20,06	17,26	8,23	0,08	0,03		
Πτήσεις	16	7	34	844	2340	3201	4114	4181	3568	1821	94	20	20240	

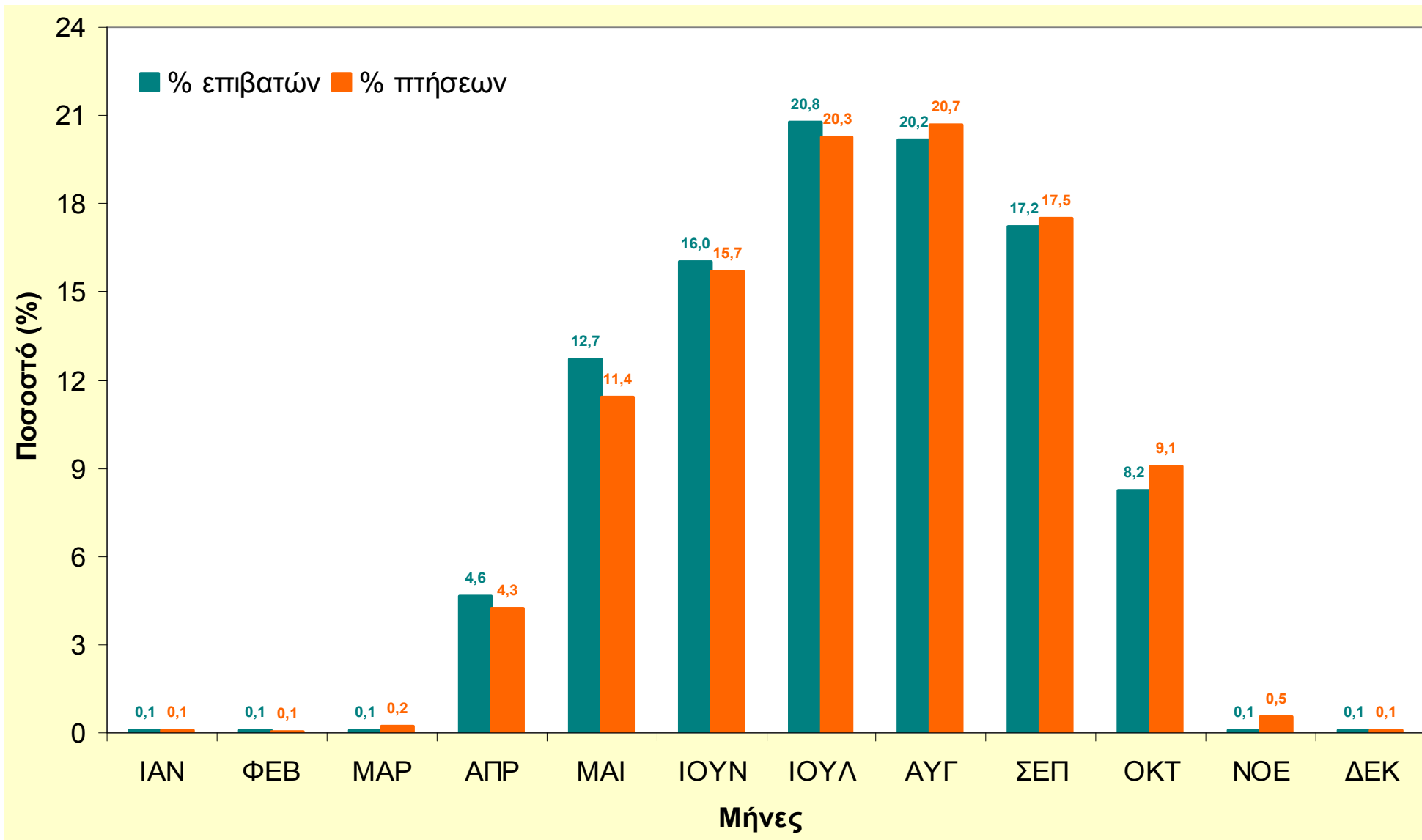
Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Πίνακας 2 (συνέχεια). Αφίξεις επιβατών με charters ανά εθνικότητα στους μήνες του 2006 στους διεθνείς αερολιμένες Ηρακλείου και Χανίων.

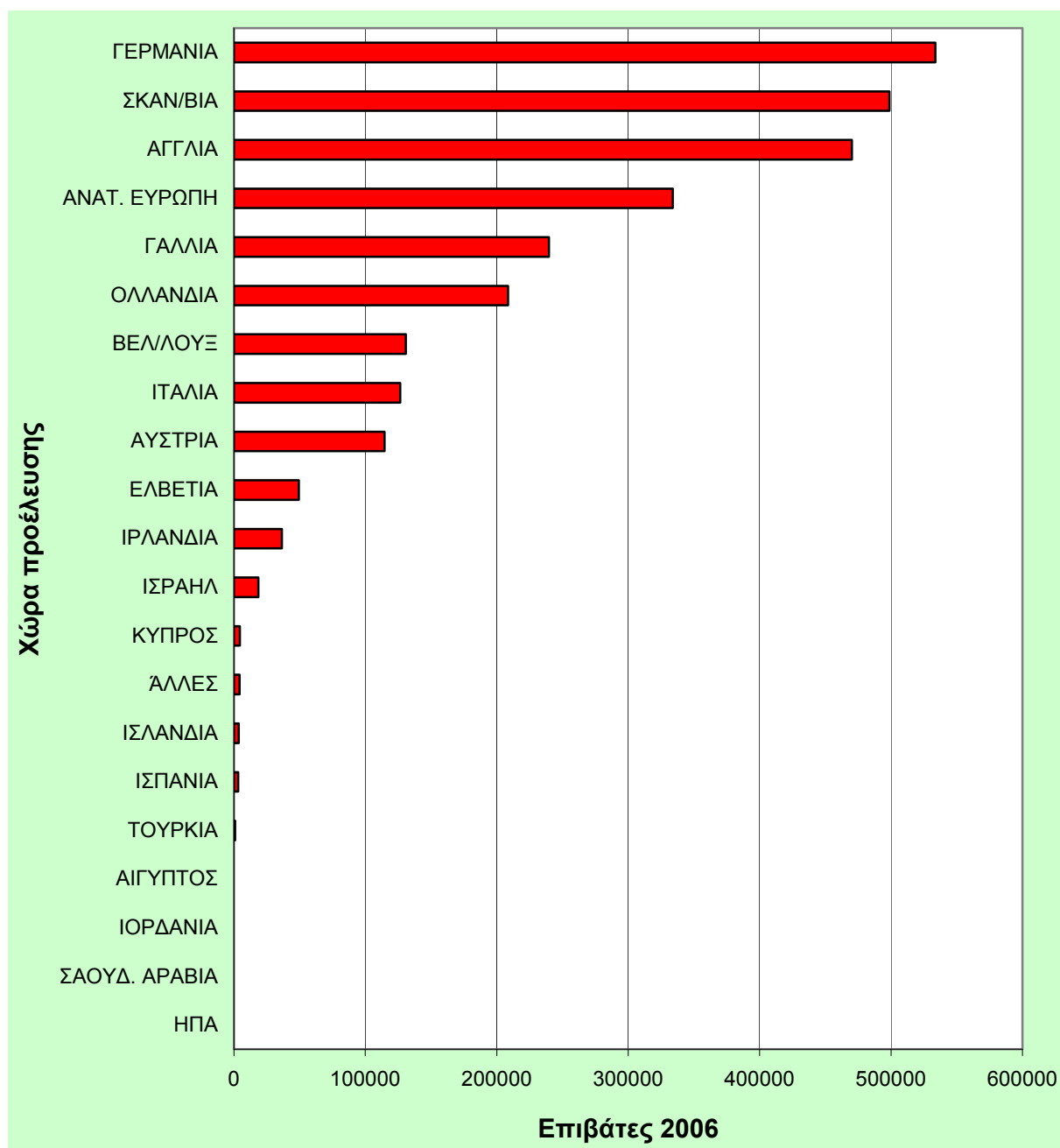
	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΙ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ	Σύνολο	%
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	0	0	0	185	4579	7383	8313	7875	6933	1088	0	0	36356	50,66
ΙΣΡΑΗΛ	0	0	0	2438	1371	2103	2747	3152	2493	4286	0	0	18590	25,91
ΙΣΠΑΝΙΑ	0	0	159	0	0	0	654	1906	288	0	169	0	3176	4,43
ΚΥΠΡΟΣ	0	0	149	858	0	3	1111	2168	73	85	2	11	4460	6,22
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	0	0	0	0	0	6	79	0	108	0	91	0	284	0,40
ΤΟΥΡΚΙΑ	108	0	0	0	123	2	1	150	6	261	173	0	824	1,15
ΣΑΟΥΔ. ΑΡΑΒΙΑ	0	0	0	0	0	0	84	0	0	0	0	0	84	0,12
ΙΟΡΔΑΝΙΑ	0	0	118	0	0	0	0	0	0	0	0	0	118	0,16
ΗΠΑ	0	0	0	0	0	0	9	0	0	0	0	0	9	0,01
ΙΣΛΑΝΔΙΑ	0	0	0	98	272	742	974	686	695	196	0	0	3663	5,10
ΑΛΛΗ	0	0	84	0	189	584	994	1389	635	3	316	0	4194	5,84
Σύνολο	108	0	510	3579	6534	10823	14966	17326	11231	5919	751	11	71758	100
%	0,15	0,00	0,71	4,99	9,11	15,08	20,86	24,15	15,65	8,25	1,05	0,02	100	
Πτήσεις	7	5	16	45	51	86	121	143	94	78	19	2	667	0,93

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Γράφημα 2. Εποχιακή κατανομή αφίξεων επιβατών και πτήσεων charters το 2006 στους διεθνείς αερολιμένες Ηρακλείου και Χανίων.

Γράφημα 3. Κατανομή αφίξεων επιβατών με charters ανά εθνικότητα το 2006 στους διεθνείς αερολιμένες Ηρακλείου και Χανίων.

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Πίνακας 3. Αφίξεις και ποσοστά επιβατών με charters από το 1971 έως 2006 σε Ελλάδα και Κρήτη και ποσοστιαία συμμετοχή των επιβατών της Κρήτης στο σύνολο της χώρας.

Έτος	Αφίξεις στην Ελλάδα		Αφίξεις στην Κρήτη		Συμμετοχή της Κρήτης	Γερμανοί επιβάτες	
	Αριθμός	% μεταβολή	Αριθμός	% μεταβολή	%	Αριθμός	% μεταβολή
1971			15.499				
1972	662.758		27.337	76,38%	4,12%		
1973	768.913	16,02%	44.143	61,48%	5,74%		
1974	475.912	-38,11%	41.975	-4,91%	8,82%		
1975	664.249	39,57%	75.625	80,17%	11,39%		
1976	1.096.631	65,09%	137.506	81,83%	12,54%		
1977	1.236.947	12,80%	171.795	24,94%	13,89%		
1978	1.492.123	20,63%	231.104	34,52%	15,49%		
1979	1.909.251	27,96%	323.045	39,78%	16,92%		
1980	2.004.307	4,98%	384.168	18,92%	19,17%		
1981	2.190.017	9,27%	452.375	17,75%	20,66%		
1982	2.383.974	8,86%	458.041	1,25%	19,21%		
1983	2.294.632	-3,75%	486.632	6,24%	21,21%		
1984	2.584.217	12,62%	600.891	23,48%	23,25%		
1985	3.259.587	26,13%	745.232	24,02%	22,86%		
1986	3.628.276	11,31%	881.992	18,35%	24,31%	233.455	
1987	4.070.305	12,18%	926.614	5,06%	22,77%	225.784	-3,29%
1988	4.177.077	2,62%	1.069.190	15,39%	25,60%	264.543	17,17%
1989	4.215.063	0,91%	1.140.644	6,68%	27,06%	326.999	23,61%
1990	4.605.204	9,26%	1.337.752	17,28%	29,05%	413.307	26,39%
1991	4.409.803	-4,24%	1.308.218	-2,21%	29,67%	406.954	-1,54%
1992	5.544.759	25,74%	1.705.537	30,37%	30,76%	533.493	31,09%
1993	5.734.676	3,43%	1.711.972	0,38%	29,85%	600.422	12,55%
1994	6.698.279	16,80%	2.047.669	19,61%	30,57%	744.213	23,95%
1995	6.184.894	-7,66%	1.888.895	-7,75%	30,54%	616.647	-17,14%
1996	5.735.660	-7,26%	1.761.203	-6,76%	30,71%	546.377	-11,40%
1997	6.243.170	8,85%	1.970.684	11,89%	31,57%	609.143	11,49%
1998	6.601.734	5,74%	2.114.477	7,30%	32,03%	626.885	2,91%
1999	7.685.258	16,41%	2.449.985	15,87%	31,88%	780.538	24,51%
2000	7.847.818	2,12%	2.494.631	1,82%	31,79%	724.596	-7,17%
2001	8.083.252	3,00%	2.575.010	3,22%	31,86%	702.565	-3,04%
2002	7.690.288	-4,86%	2.527.838	-1,83%	32,87%	651.840	-7,22%
2003	7.485.174	-2,67%	2.508.509	-0,76%	33,51%	607.301	-6,83%
2004	7.075.739	-5,47%	2.406.029	-4,09%	34,00%	555.730	-8,49%
2005	7.209.434	1,89%	2.531.196	5,20%	35,11%	534.452	-3,83%
2006	7.609.308	5,55%	2.778.339	9,76%	36,51%	533.718	-0,14%

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Πίνακας 4. Αφίξεις επιβατών από το 2000 έως 2006 στον λιμένα Ηρακλείου ανά είδος πλοίου.

ΕΙΔΟΣ ΠΛΟΙΟΥ	2000	2001	01/00 %	2002	02/01 %	2003	03/02 %	2004	04/03 %	2005	05/04 %	2006	06/05 %
	ΕΠΙΒΑΤΕΣ %	ΕΠΙΒΑΤΕΣ %		ΕΠΙΒΑΤΕΣ %		ΕΠΙΒΑΤΕΣ %		ΕΠΙΒΑΤΕΣ %		ΕΠΙΒΑΤΕΣ %		ΕΠΙΒΑΤΕΣ %	
Γραμμής Εσωτ.	421386 69,88	669761 81,73	58,94%	785172 85,35	17,23%	726297 87,04	-7,50%	698330 84,47	-3,85%	800467 80,47	14,63%	752837 80,76	-5,95%
Γραμμής Εξωτ.													
Κροναζιερόπλοια Εσωτ.													
Κροναζιερόπλοια Εξωτ.	181420 30,08	149268 18,22	-17,72%	134420 14,61	-9,95%	107691 12,91	-19,88%	127667 15,44	18,55%	193737 19,48	51,75%	178665 19,17	-7,78%
Θαλαμηγοί Ελληνικής Σημ.	25 0,00	61 0,01	144,00%	101 0,01	65,57%	58 0,01	-42,57%	209 0,03	260,34%	134 0,01	-35,89%	144 0,02	7,46%
Θαλαμηγοί Ξένης Σημ.	220 0,04	343 0,04	55,91%	239 0,03	-30,32%	371 0,04	55,23%	530 0,06	42,86%	389 0,04	-26,60%	499 0,05	28,28%
ΣΥΝΟΛΑ	603051 100,00	819433 100,00	35,88%	919932 100,00	12,26%	834417 100,00	-9,30%	826736 100,00	-0,92%	994727 100,00	20,32%	932145 100,00	-6,29%

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Πίνακας 5. Αφίξεις επιβατών στους μήνες του 2006 στον λιμένα Ηρακλείου ανά είδος πλοίου.

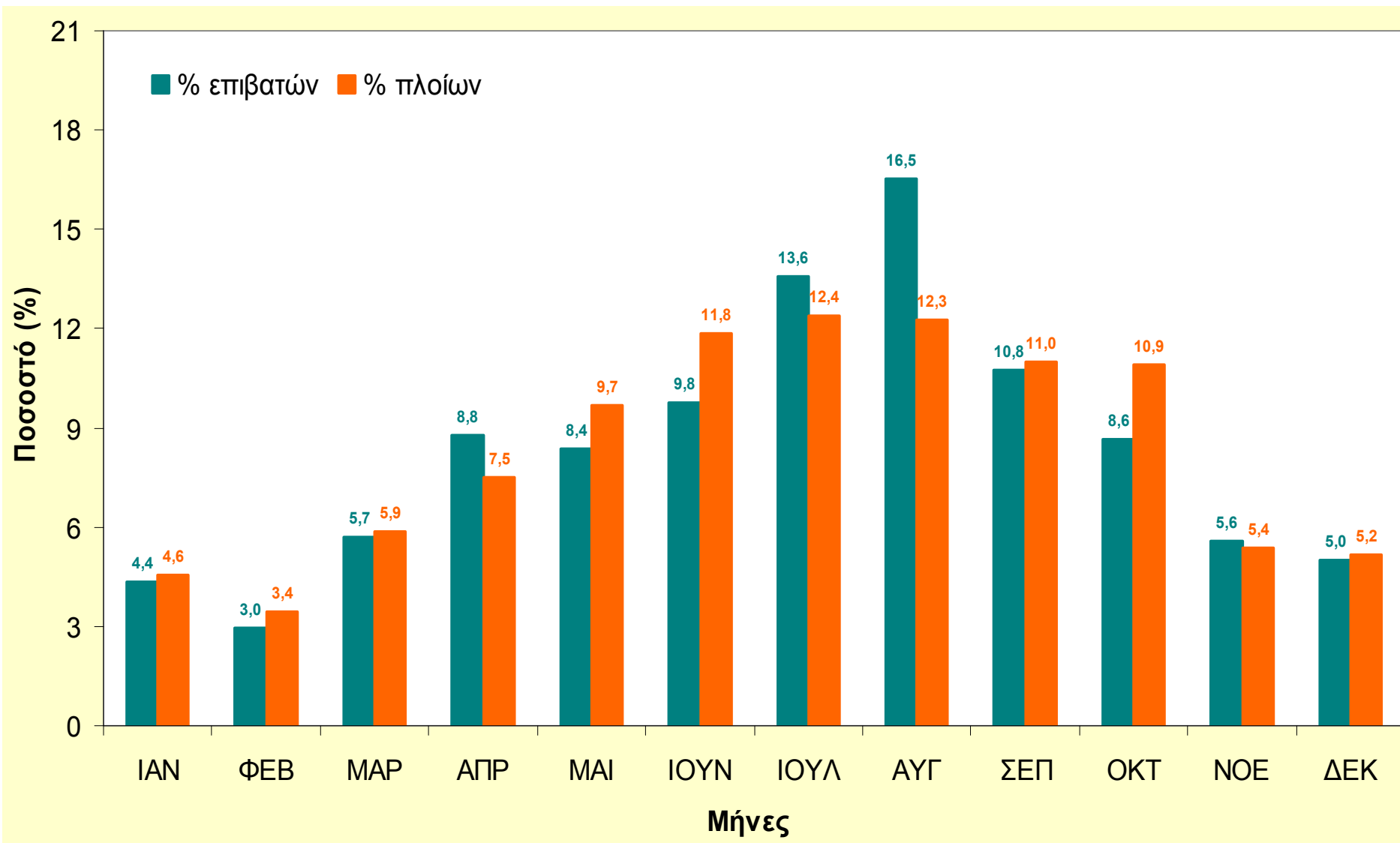
Μήνες		Γραμμής Εσωτ.	%	Κρουαζιερόπλοια Εξωτ.	%	Θαλαμηγοί Ελληνικής Σημ.	%	Θαλαμηγοί Ξένης Σημ.	%	ΣΥΝΟΛΑ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	ΠΛΟΙΑ	60	92,3	2	3,1	1	1,5	2	3,1	65
	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	38927	95,7	1743	4,3	4	0,0	8	0,0	40682
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	ΠΛΟΙΑ	44	89,8	4	8,2	0	0,0	1	2,0	49
	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	24344	87,9	3342	12,1	0	0,0	4	0,0	27690
ΜΑΡΤΙΟΣ	ΠΛΟΙΑ	65	77,4	13	15,5	2	2,4	4	4,8	84
	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	43643	82,2	9439	17,8	4	0,0	25	0,0	53111
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	ΠΛΟΙΑ	76	71,0	24	22,4	2	1,9	5	4,7	107
	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	70592	86,3	11231	13,7	4	0,0	15	0,0	81842
ΜΑΙΟΣ	ΠΛΟΙΑ	83	60,1	28	20,3	2	1,4	25	18,1	138
	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	60386	77,4	17510	22,4	6	0,0	114	0,1	78016
ΙΟΥΝΙΟΣ	ΠΛΟΙΑ	100	59,2	35	20,7	4	2,4	30	17,8	169
	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	67022	73,6	23916	26,3	24	0,0	87	0,1	91049
ΙΟΥΛΙΟΣ	ΠΛΟΙΑ	117	66,1	27	15,3	6	3,4	27	15,3	177
	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	104900	82,9	21597	17,1	17	0,0	95	0,1	126609
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	ΠΛΟΙΑ	120	68,6	30	17,1	2	1,1	23	13,1	175
	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	127829	83,0	26069	16,9	18	0,0	65	0,0	153981
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	ΠΛΟΙΑ	111	70,7	33	21,0	1	0,6	12	7,6	157
	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	74318	74,1	25874	25,8	1	0,0	39	0,0	100232
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	ΠΛΟΙΑ	92	59,0	45	28,8	8	5,1	11	7,1	156
	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	54527	67,7	25885	32,2	49	0,1	34	0,0	80495
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	ΠΛΟΙΑ	64	83,1	11	14,3	1	1,3	1	1,3	77
	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	41448	80,0	10374	20,0	9	0,0	5	0,0	51836
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	ΠΛΟΙΑ	64	86,5	2	2,7	4	5,4	4	5,4	74
	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	44901	96,3	1685	3,6	8	0,0	8	0,0	46602

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΣΥΝΟΛΟ 2006	ΠΛΟΙΑ	996	69,7	254	17,8	33	2,3	145	10,2	1428
	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	752837	80,8	178665	19,2	144	0,0	499	0,1	932145
ΣΥΝΟΛΟ 2005	ΠΛΟΙΑ	1102	72,5	289	19,0	23	1,5	105	6,9	1519
	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	800467	80,5	193737	19,5	134	0,0	389	0,0	994727

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Γράφημα 4. Εποχιακή κατανομή αφίξεων επιβατών και πλοίων το 2006 στον λιμένα Ηρακλείου.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Πίνακας 6. Ξενοδοχειακό δυναμικό της Κρήτης στο διάστημα 1997 έως 2006.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	1997		1998		1999		2000		2001		2002		2003		2004		2005		2006	
	Μον.	Κλίνες	Μον.	Κλίνες	Μον.	Κλίνες	Μον.	Κλίνες	Μον.	Κλίνες	Μον.	Κλίνες	Μον.	Κλίνες	Μον.	Κλίνες	Μον.	Κλίνες	Μον.	Κλίνες
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ 5*	15	6945	18	9069	19	9351	19	9363	20	9633	20	9633	22	10309	29	14451	35	17131	38	18091
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ 4*	90	31645	91	31232	88	30041	89	30405	93	31408	95	32167	106	36196	112	36076	115	37344	118	37144
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ 3*	160	21115	164	21847	167	21665	166	21786	170	22321	173	22875	173	23236	168	22331	169	21832	172	22104
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ 2*	374	22734	372	22776	368	22491	368	22593	365	22552	364	22425	360	22410	359	22638	351	22609	343	21801
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ 1*	57	1764	56	1739	53	1635	53	1636	54	1670	55	1910	65	2846	92	4104	111	4486	111	4662
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ Ε'	55	1551	52	1494	50	1462	49	1442	45	1297	46	1385	44	1376	30	1027	13	381	11	273
ΕΠΙΠΛ. ΔΙΑΜ/ΤΑ	457	21859	469	22523	479	22937	524	24999	552	26544	588	29284	624	33027	670	37340	696	40019	708	41124
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ & ΕΠΙΠΛ. ΔΙΑΜ/ΤΑ	3	450	3	508	3	508	4	514	4	514	4	514	1	414	1	513	2	1280	2	1280
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ	18	353	19	359	19	359	20	367	19	358	21	373	26	420	34	521	40	588	45	662
ΣΥΝΟΛΟ	1229	108416	1244	111547	1246	110449	1292	113105	1322	116297	1366	120566	1421	130234	1495	139001	1532	145670	1548	147141

* Δεν συμπεριλαμβάνονται ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ / ΔΙΑΜ/ΤΑ - CAMPINGS - ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ - ΕΠΑΥΛΕΙΣ

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Πίνακας 7. Ξενοδοχειακό δυναμικό ανά νομό της Κρήτης το έτος 2006.

ΕΙΔΟΣ & ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ				Ν. ΛΑΣΙΘΙΟΥ				Ν. ΡΕΘΥΜΝΟΥ				Ν. ΧΑΝΙΩΝ				ΣΥΝΟΛΟ ΚΡΗΤΗΣ				
	ΜΟΝΑΔΕΣ	ΔΩΜΑΤΙΑ	ΚΑΙΝΕΣ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΜΟΝΑΔΕΣ	ΔΩΜΑΤΙΑ	ΚΑΙΝΕΣ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΜΟΝΑΔΕΣ	ΔΩΜΑΤΙΑ	ΚΑΙΝΕΣ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΜΟΝΑΔΕΣ	ΔΩΜΑΤΙΑ	ΚΑΙΝΕΣ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	ΜΟΝΑΔΕΣ	ΔΩΜΑΤΙΑ	ΚΑΙΝΕΣ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ %	
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ	5*	16	4788	9644	15,28	11	1787	3449	16,12	6	1709	3281	11,26	5	830	1717	5,13	38	9114	18091	12,30
	4*	60	11369	21750	34,45	20	2487	4860	22,72	21	3201	6525	22,39	17	2056	4009	11,98	118	19113	37144	25,24
	3*	66	466	8915	114,12	24	1607	3097	14,48	40	2846	5555	19,06	42	2337	4537	13,56	172	11453	22104	15,02
	2*	131	4691	8996	14,25	65	2044	3896	18,21	65	2139	4138	14,20	82	2487	4771	14,25	343	11361	21801	14,82
	1*	58	1387	2705	4,28	21	292	559	2,61	12	190	409	1,40	20	496	989	2,95	111	2365	4662	3,17
	Ε	4	47	92	0,15	4	29	59	0,28					3	59	122	0,36	11	135	273	0,19
ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΑ ΔΙΑΜ/ΤΑ	5*	1	220	349	0,55	1	45	90	0,42									2	265	439	0,30
	4*	45	1476	2568	4,07	12	650	1158	5,41	10	842	1311	4,50	9	464	777	2,32	76	3432	5814	3,95
	3*	30	926	1746	2,77	10	247	446	2,08	23	1177	2015	6,91	40	1569	2679	8,00	103	3919	6886	4,68
	2*	67	1862	3343	5,30	39	1200	2029	9,48	96	2923	5109	17,53	210	7191	12183	36,40	412	13176	22664	15,40
	1*	47	1707	2967	4,70	18	245	431	2,01	17	343	607	2,08	33	747	1316	3,93	115	3042	5321	3,62
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ & ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΑ ΔΙΑΜ/ΤΑ	5*					2	671	1280	5,98									2	671	1280	0,87
	4*																				
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ	A	4	19	42	0,07	1	10	20	0,09	5	35	74	0,25	10	86	176	0,53	20	150	312	0,21
	B	2	11	15	0,02	2	9	18	0,08	7	63	122	0,42	14	96	195	0,58	25	179	350	0,24
ΣΥΝΟΛΟ		531	33166	63132	100,00	230	11323	21392	100,0	10302	15468	29146	100,00	485	18418	33471	100,00	1548	78375	147141	100,00
			<u>Δ/ΤΑ</u>				<u>Δ/ΤΑ</u>				<u>Δ/ΤΑ</u>			<u>Δ/ΤΑ</u>				<u>Δ/ΤΑ</u>		<u>Δ/ΤΑ</u>	
			4453				1849				3632			6584				16518			

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Πίνακας 8. Χωροταξικό ξενοδοχειακό δυναμικό του νομού Ηρακλείου το έτος 2006.

ΔΗΜΟΣ / ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	Η(5*)		Η(4*)		Η(3*)		Η(2*)		Η(1*)		Η(Ε)		ΕΠΙΠ. Δ/ΤΑ		ΞΕΝΟΔ.& ΕΠΙΠ. Δ/ΤΑ		ΠΑΡΑΔΟ-ΣΙΑΚΑ		ΣΥΝΟΛΟ		
	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	
ΑΓ. ΒΑΡΒΑΡΑΣ																				0	0
ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙΟΥ									2	55										2	55
ΑΡΧΑΝΩΝ														2	33			3	32	5	65
ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΩΝ														1	13					1	13
ΒΙΑΝΝΟΥ								1	22											1	22
ΓΑΖΙΟΥ	4	3336	9	4212	8	1194	7	468	11	878			19	770					58	10858	
ΓΟΡΓΟΛΑΪΝΗ																				0	0
ΓΟΡΤΥΝΑΣ								1	23	1	56									2	79
ΓΟΥΒΩΝ	1	812	14	4750	10	1272	11	624	3	169			30	2021					69	9648	
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ																				0	0
ΖΑΡΟΥ					1	23	1	111					2	16						4	150
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	2	428	2	517	5	512	15	1147	4	114	2	49						1	6	31	2773
ΘΡΑΨΑΝΟΥ																				0	0
ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΥ								1	38									1	10	2	48
ΚΟΦΙΝΑ																				0	0
ΚΡΟΥΣΩΝΑ														1	10					1	10
ΜΑΛΛΙΩΝ			10	3485	23	2970	32	2092	20	899	1	20	35	2012					121	11478	
ΜΟΙΡΩΝ										1	30			1	20			1	9	3	59
ΝΕΑΣ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΥ					1	84	3	237												4	321
ΝΙΚΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ														1	9					1	9
ΡΟΥΒΑ																				0	0
ΤΕΜΕΝΟΥΣ																				0	0

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΝΕΑΣ ΚΥΔΩΝΙΑΣ	1	394	2	329	8	1137	18	1019	3	149		124	7796					156	10824	
ΠΕΛΕΚΑΝΟΥ							9	376	3	81		6	148					18	605	
ΠΛΑΤΑΝΙΑ	2	562	4	1518	5	562	2	63	2	108		77	5615					92	8428	
ΣΟΥΔΑΣ										2	41		1	49			1	9	4	99
ΣΦΑΚΙΩΝ					1	161	4	154				1	24					6	339	
ΦΡΕ																		0	0	
ΧΑΝΙΩΝ			2	213	13	937	19	1099	3	138	3	122	19	553			17	291	76	3353
ΣΥΝΟΛΟ	5	1717	17	4009	42	4537	82	4771	20	989	3	122	292	16955	0	0	24	371	485	33471

* Δεν συμπεριλαμβάνονται ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ / ΔΙΑΜ/ΤΑ - CAMPINGS - ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ - ΕΠΙΛΥΣΕΙΣ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΤΑ ΒΑΘΜΙΔΑ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ

1-50		51-100		101-150		151-200		201-250		251-300		301-400		401-500		501-1000		1001 & άνω		ΣΥΝΟΛΟ	
Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ
245	7162	157	10918	44	5394	16	2734	6	1328	9	2482	6	2189	1	497	1	767			485	33471

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Πίνακας 10. Χωροταξικό ξενοδοχειακό δυναμικό του νομού Ρεθύμνου το έτος 2006.

ΔΗΜΟΣ / ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	Η(5*)		Η(4*)		Η(3*)		Η(2*)		Η(1*)		Η(Ε)		ΕΠΙΠ. Δ/ΤΑ		ΞΕΝΟΔ.& ΕΠΙΠ. Δ/ΤΑ		ΠΑΡΑΔΟ-ΣΙΑΚΑ		ΣΥΝΟΛΟ		
	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	
ΑΝΩΓΕΙΩΝ																				0	0
ΑΡΚΑΔΙΟΥ	4	2196	4	1155	13	2236	7	701					23	938					51	7226	
ΓΕΡΟΠΟΤΑΜΟΥ			5	2852	5	614	5	430					18	978			5	59	38	4933	
ΚΟΥΛΟΥΚΩΝΑ													3	77					3	77	
ΚΟΥΡΗΤΩΝ																			0	0	
ΛΑΜΠΗΣ					2	185	20	971	8	225			5	91					35	1472	
ΛΑΠΠΑΙΩΝ																		1	12	1	12
ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΦΩΚΑ					1	81	1	61					2	155			1	7	5	304	
ΡΕΘΥΜΝΟΥ	2	1085	11	2314	17	2184	17	1266	4	184			92	6136			5	118	148	13287	
ΣΥΒΡΙΤΟΥ																			0	0	

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΦΟΙΝΙΚΑ	1	204	2	255	15	709							3	667				21	1835	
ΣΥΝΟΛΟ	6	3281	21	6525	40	5555	65	4138	12	409	0	0	146	9042	0	0	12	196	302	29146

* Δεν συμπεριλαμβάνονται ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ / ΔΙΑΜ/ΤΑ - CAMPINGS - ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ - ΕΠΑΥΛΕΙΣ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΤΑ ΒΑΘΜΙΔΑ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ

1-50		51-100		101-150		151-200		201-250		251-300		301-400		401-500		501-1000		1001 & άνω		ΣΥΝΟΛΟ	
Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ
142	3995	70	4708	41	5082	17	2852	13	2857	2	585	8	2661	1	467	6	3828	2	2111	302	29146

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Πίνακας 11. Χωροταξικό ξενοδοχειακό δυναμικό του νομού Λασιθίου το έτος 2006.

ΔΗΜΟΣ / ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	Η(5*)		Η(4*)		Η(3*)		Η(2*)		Η(1*)		Η(Ε)		ΕΠΙΠ. Δ/ΤΑ		ΞΕΝΟΔ.& ΕΠΙΠ. Δ/ΤΑ		ΠΑΡΑΔΟ-ΣΙΑΚΑ		ΣΥΝΟΛΟ		
	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	Μ	Κ	
ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ	10	3267	7	1775	14	1812	37	2019	8	328	1	15	41	2225	1	513			119	11954	
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ			7	1946	6	652	11	840	5	107	1	18	10	462			1	12	41	4037	
ΙΤΑΝΟΥ							2	86	2	27			3	106			1	20	8	239	
ΛΕΥΚΗΣ																				0	0
ΜΑΚΡΥ ΓΥΑΛΟΥ			1	285	1	191	1	60					1	46					4	582	
ΝΕΑΠΟΛΗΣ	1	182	4	544			4	317					16	880	1	767	1	6	27	2696	
ΟΡΟΠΕΔΙΟ ΛΑΣΙΘΙΟΥ							1	13	1	14	2	26	3	44					7	97	

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΣΗΤΕΙΑΣ			1	310	3	442	9	561	5	83			6	391				24	1787	
ΣΥΝΟΛΟ	11	3449	20	4860	24	3097	65	3896	21	559	4	59	80	4154	2	1280	3	38	230	21392

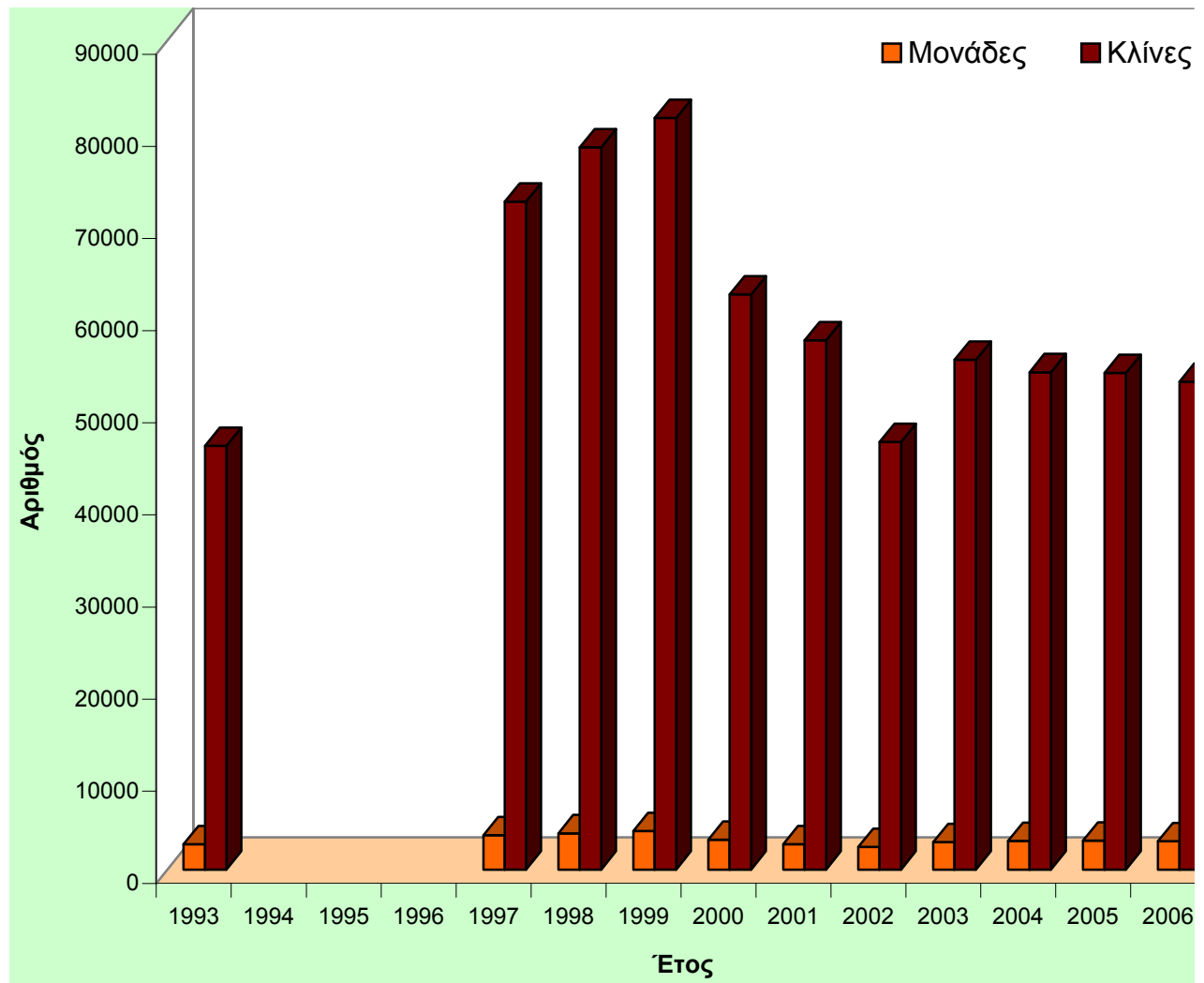
* Δεν συμπεριλαμβάνονται ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ / ΔΙΑΜ/ΤΑ - CAMPINGS - ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ - ΕΠΑΥΛΕΙΣ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΤΑ ΒΑΘΜΙΔΑ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ

1-50		51-100		101-150		151-200		201-250		251-300		301-400		401-500		501-1000		1001 & άνω		ΣΥΝΟΛΟ	
M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
117	3214	54	3825	18	2280	11	2005	8	1775	8	2174	6	1995	4	1715	4	2409			230	21392

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Γράφημα 5. Ενοικιαζόμενα δωμάτια & διαμερίσματα για το έτος 2006 στην Κρήτη.

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Για τα έτη 1993-1996 ισχύει η διαδικασία χορήγησης Ε.Σ.Λ. (Ειδικό Σήμα Λειτουργίας)

Πίνακας 12. Ενοικιαζόμενα δωμάτια & διαμερίσματα στην Κρήτη το έτος 2006.

ΝΟΜΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ		ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ			ΣΥΝΟΛΟ ΔΩΜΑΤΙΩΝ
		ΔΩΜ.	ΚΑΙΝΕΣ	ΔΙΑΜ.	ΔΩΜ.	ΚΑΙΝΕΣ	
ΗΡΑΚΛΕΙΟ	963	2040	4404	7482	7659	15565	9699
ΛΑΣΙΘΙ	526	839	1776	2424	2876	5678	3715
ΡΕΘΥΜΝΟ	593	2318	4988	1730	1987	4120	4305
ΧΑΝΙΑ	998	3408	7278	3717	4464	9150	7872
ΣΥΝΟΛΑ	3080	8605	18446	15353	16986	34513	25591

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Πίνακας 13. Ενοικιαζόμενα δωμάτια & διαμερίσματα στο νομό Ηρακλείου το έτος 2006.

ΔΗΜΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ		ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ			ΣΥΝΟΛΟ ΔΩΜΑΤΙΩΝ
		ΔΩΜ.	ΚΑΙΝΕΣ	ΔΙΑΜ.	ΔΩΜ.	ΚΑΙΝΕΣ	
ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙΟΥ	11	54	123	52	54	108	108
ΑΡΧΑΝΩΝ	1	4	8	0	0	0	4
ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΩΝ	2	12	22	0	0	0	12
ΒΙΑΝΝΟΥ	33	78	177	95	105	196	183
ΓΑΖΙΟΥ	128	206	459	1018	1048	2157	1254
ΓΟΡΤΥΝΑΣ	30	128	273	23	30	57	158
ΓΟΥΒΩΝ	106	137	313	864	876	1768	1013
ΖΑΡΟΥ	1	6	12	0	0	0	6
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	10	68	145	7	13	24	81
ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΥ	1	4	6	0	0	0	4
ΚΟΦΙΝΑ	1	3	8	0	0	0	3
ΚΡΟΥΣΩΝΑ	1	0	0	5	5	10	5
ΜΑΛΛΙΩΝ	308	651	1351	2941	2965	6014	3616
ΜΟΙΡΩΝ	8	12	27	8	12	24	24
Ν. ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΥ	3	0	0	36	36	72	36
ΤΥΛΙΣΟΥ	1	4	8	0	0	0	4
ΤΥΜΠΑΚΙΟΥ	108	591	1297	155	164	326	755
ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ	210	82	175	2278	2351	4809	2433
ΣΥΝΟΛΑ	963	2040	4404	7482	7659	15565	9699

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Πίνακας 14. Ενοικιαζόμενα δωμάτια & διαμερίσματα στο νομό Χανίων το έτος 2006.

ΔΗΜΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ		ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ			ΣΥΝΟΛΟ ΔΩΜΑΤΙΩΝ
		ΔΩΜ.	ΚΑΙΝΕΣ	ΔΙΑΜ.	ΔΩΜ.	ΚΑΙΝΕΣ	
ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ	49	56	111	291	393	809	449
ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΣΕΛΙΝΟΥ	27	190	410	17	21	43	211
ΑΡΜΕΝΩΝ	57	85	187	289	349	692	434
ΒΑΜΟΥ	53	84	183	126	183	374	267
ΒΟΥΚΟΛΙΩΝ	5	3	6	29	34	71	37
ΓΑΥΔΟΥ	4	13	27	20	20	40	33
ΓΕΩΡΓΙΟΥΠΟΛΗΣ	68	316	658	275	294	601	610
ΘΕΡΙΣΣΟΥ	2	0	0	2	2	4	2
ΙΝΝΑΧΩΡΙΟΥ	10	53	124	3	6	9	59
ΚΕΡΑΜΙΩΝ	2	0	0	6	10	18	10
ΚΙΣΣΑΜΟΥ	29	171	362	66	68	144	239
ΚΟΛΥΜΒΑΡΙΟΥ	24	57	119	123	133	277	190
ΚΡΥΟΝΕΡΙΔΑΣ	5	2	4	8	12	27	14
ΜΗΘΥΜΝΗΣ	15	36	71	63	85	157	121
ΜΟΥΣΟΥΡΩΝ	3	20	46	0	0	0	20
ΝΕΑΣ ΚΥΔΩΝΙΑΣ	200	453	964	1179	1406	2894	1859
ΠΕΛΕΚΑΝΟΥ	127	588	1276	222	287	582	875
ΠΛΑΤΑΝΙΑ	108	224	472	692	782	1605	1006
ΣΟΥΔΑΣ	22	20	40	46	71	149	91
ΣΦΑΚΙΩΝ	76	430	949	139	172	364	602
ΧΑΝΙΩΝ	112	607	1269	121	136	290	743
ΣΥΝΟΛΑ	998	3408	7278	3717	4464	9150	7872

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Πίνακας 15. Ενοικιαζόμενα δωμάτια & διαμερίσματα στο νομό Ρεθύμνου το έτος 2006.

ΔΗΜΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ		ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ			ΣΥΝΟΛΟ ΔΩΜΑΤΙΩΝ
		ΔΩΜ.	ΚΑΙΝΕΣ	ΔΙΑΜ.	ΔΩΜ.	ΚΑΙΝΕΣ	
ΑΝΩΓΕΙΩΝ	7	31	72	0	0	0	31
ΑΡΚΑΔΙΟΥ	57	162	348	201	244	525	406
ΓΕΡΟΠΟΤΑΜΟΥ	80	283	609	252	303	602	586
ΚΟΥΛΟΥΚΩΝΑ	21	71	164	13	13	34	84
ΛΑΜΠΗΣ	71	339	703	108	129	260	468
ΛΑΠΠΑΙΩΝ	21	65	163	43	50	112	115
ΝΙΚΗΦΩΡΟΥ ΦΩΚΑ	12	29	57	29	33	84	62
ΡΕΘΥΜΝΟΥ	145	571	1227	703	776	1578	1347
ΣΥΒΡΙΤΟΥ	4	15	31	0	0	0	15
ΦΟΙΝΙΚΑ	175	752	1614	381	439	925	1191
ΣΥΝΟΛΑ	593	2318	4988	1730	1987	4120	4305

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Πίνακας 16. Ενοικιαζόμενα δωμάτια & διαμερίσματα στο νομό Λασιθίου το έτος 2006.

ΔΗΜΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ		ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ			ΣΥΝΟΛΟ ΔΩΜΑΤΙΩΝ
		ΔΩΜ.	ΚΑΙΝΕΣ	ΔΙΑΜ.	ΔΩΜ.	ΚΑΙΝΕΣ	
ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	191	232	479	1096	1342	2667	1574
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ	69	122	258	348	376	759	498
ΙΤΑΝΟΥ	57	163	338	90	119	215	282
ΛΕΥΚΗΣ	24	22	47	83	100	186	122
ΜΑΚΡΥ ΓΥΑΛΟΥ	90	114	257	424	455	901	569
ΝΕΑΠΟΛΗΣ	35	59	121	234	282	560	341
ΟΡΟΠΕΔΙΟ ΛΑΣΙΘΙΟΥ	1	6	12	0	0	0	6
ΣΗΤΕΙΑΣ	59	121	264	149	202	390	323
ΣΥΝΟΛΑ	526	839	1776	2424	2876	5678	3715

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Πίνακας 17. Τουριστικά γραφεία Κρήτης το έτος 2006.

	Γενικού Τουρισμού	Εσωτερ. Τουρισμού	Τουριστικά Τρένα	TEOM
N. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	229	15	4	71
N. ΛΑΣΙΘΙΟΥ	51	7	1	9
N. ΡΕΘΥΜΝΟΥ	67	6	5	12
N. ΧΑΝΙΩΝ	108	11	7	25
Σύνολο	455	39	17	117

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Πίνακας 18. Τουριστικές επιχειρήσεις της Κρήτης το έτος 2006.

	Εκμίσθωσης ΙΧ επιβατικών αυτοκινήτων χωρίς οδηγό	Εκμίσθωσης ΜΟΤΟ	Τουριστικά καταστήματα
N. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	270	70	46
N. ΛΑΣΙΘΙΟΥ	69	15	39
N. ΡΕΘΥΜΝΟΥ	90	27	201
N. ΧΑΝΙΩΝ	130	27	25
Σύνολο	559	139	311

Πηγή: Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. ΚΡΗΤΗΣ / ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ